

КУЛЬТУРА

WWW.KIMPRESS.BY

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

КЛЮЧАВЫ МОМАНТ: КУЛЬТУРНАЯ СТАЛІЦА КРАІНЫ- 2011 НАЗВАНА!

19 СТУДЗЕНЯ
ЭСТАФЕТУ АКЦЫІ
«КУЛЬТУРНАЯ СТАЛІЦА
БЕЛАРУСІ»
ПОЛАЦК
ПЕРАДАЕ
ГОМЕЛЮ.

Аляксандр Лукашэнка: “Мы разглядаем нацыянальную культуру як стратэгічны рэсурс краіны”

Нацыянальная культура набыла ўсё большую палітычную сілу і значэнне як надзейны гарант захавання ідэнтычнасці і самабытнасці народа, найкаштоўнейшая канкурэнтная перавага ва ўмовах глабалізацыі. Аб гэтым заявіў Аляксандр Лукашэнка ў Палацы Рэспублікі на цырымоніі ўручэння прэмій Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь “За духоўнае адраджэнне” і спецыяльных прэмій Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь дзеячам культуры і мастацтва.

“Галоўны прынцып культурнай палітыкі Беларусі — не проста захаваць, а шматразова прымножыць духоўны багаці народ, — адзначыў Аляксандр Лукашэнка. — Мы адраджаем помнікі мінулага, такія, як Мірскі замак, Нясвіжскі палац, Брэсцкая крэпасць, ствараем новыя здэўры — Нацыянальную бібліятэку, “Мінск-Арэну”, мемарыял на Буйніцкім полі, Храм-помнік у гонар Усіх Святых і іншыя маштабныя збудаванні, вартыя стаць візітоўкай эпохі. Мы шануем творчыя традыцыі, развіваем мастацкія школы і адкрываем новыя зорныя імёны”.

“Дарогу талентам!” — гэтыя словы сталі дэвізам сучаснай Беларусі, лічыць Аляксандр Лукашэнка. Мабыць, нідзе ў свеце да тален-

ненні і вялікія справы, перакананы ён. Заўтрашні дзень дзяржавы непасрэдна залежыць ад таго, якія ідэалы ўмацоўваюцца сёння. “Ва ўсе часы людзі не толькі шукалі матэрыяльнага дастатку, але і імкнуліся да духоўных вышынь. І ў нашы дні пытанні маралі і культуры адыгрываюць вядучую ролю ў мастацкай творчасці, навуцы, адукацыі і медыцыне. Ад таго, якія ідэалы ўмацоўваюцца сёння, непасрэдна залежыць заўтрашні дзень нашага народа”, — падкрэсліў Кіраўнік дзяржавы.

Пры гэтым Аляксандр Лукашэнка адзначыў: “Мы заўсёды будзем паважаць права майстроў мастацтва на свабоду думкі і самавыяўлення. Але, як справядліва заўважыў вя-

Пад час урачыстай цырымоніі ўручэння прэмій “За духоўнае адраджэнне” і спецыяльных прэмій Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь дзеячам культуры і мастацтва ў Палацы Рэспублікі.

Прэзідэнт адзначыў: уручэнне прэмій не выпадкова праводзіцца ў каляндрыя святых. Па добрай традыцыі, у гэтыя дні на самым высокім дзяржаўным узроўні падводзяцца вынікі мінулага года. Уручэнне прэмій — гэта, па сутнасці, усенародны агляд творчых сіл краіны, красамойнае сведчанне таго, якім грамадскім прызнаннем карыстаецца кожнае дасягненне, кожны значны крок на шляху мастацтва, міласэрнасці, маральных пошукаў, служэння людзям і Айчыне.

Аляксандр Лукашэнка падкрэсліў, што Беларусь спадчына па праве славіцца як зямля падвяснінікаў і мудрацоў, дзе вышэй за ўсё цэняць духоўнасць, асвету і, вядома ж, кнігу. “Вялікую ролю ў гэтым адыграла Праваслаўная Царква, якая з часоў прападобнай Ефрасінні Полацкай няўменна несла беларусам святло дабрны і прыгажосці”, — адзначыў ён. Беларускія храмы і замкі, абрады і легенды, літаратура і бюсцэрныя здэўры мастацтва складаюць неад’емную частку сусветнай спадчыны, падкрэсліў Прэзідэнт.

“Мы разглядаем нацыянальную культуру як стратэгічны рэсурс краіны, краевугольны камень нашай незалежнасці, без якога не можа быць суверэннай і квітнеючай дзяржавы”, — заявіў Кіраўнік дзяржавы.

таў не ставяцца з такім хваляваннем і павагай, як у нас у краіне. Адораныя і неадораныя мыслячыя асобы адчуваюць дзяржаўны клопат з маленства і на працягу ўсяго жыцця. “І як бы ні складалася эканамічная сітуацыя, грошай на таленавітых людзей, на адукацыю, навуку і культуру мы шкадаваць не будзем”, — падкрэсліў ён.

На думку Прэзідэнта, тэма духоўнасці набыла асабліва актуальнасць у нашы дні. “Як расліна не можа жыць без святла і цяпла, так і краіна — без духоўнасці, без шматграннай творчасці яе грамадзян, — адзначыў ён. — Гэта асабліва актуальна ў нашы дні, калі ўпершыню ў гісторыі беларусы пабудавалі сваю дзяржаву, адчулі сябе паўнапраўнымі гаспадарамі на сваёй зямлі. Набыццё незалежнасці акрыляе, дае небывалы ўзлёт патрыятычных пачуццяў, імкненне зрабіць як мага больш для ўмацавання і ўпрыгажэння нашага агульнага дому”.

Прэзідэнт нагадаў словы знакамітага пісьменніка Уладзіміра Караткевіча пра Беларусь: “Гэта край раскрытых душ і дзвярэй, гэты край — наш дом і сабор”. Вось такое стаўленне да роднай зямлі — як да святыні, якая заслугуе асаблівай любові і шанавання, — павінна яднаць і натхняць на новыя здзій-

лікі Нярасаў, паэт перш за ўсё абавязаны быць грамадзянінам. Вы, творчыя людзі, не павінны забываць пра сваю сацыяльную, духоўную місію. Краіна чакае ад вас яркіх, маштабных твораў, якія выхоўвалі б народ у духу традыцыйных ідэалаў і каштоўнасцей, адлюстравалі тыя пазітыўныя змены, якія адбываюцца ў нашым жыцці, абуджалі ў маладых сэрцах пачуццё патрыятызму і гордасці за сваю краіну. Няхай добрым прыкладам для ўсіх паслужаць слаўныя справы і цудоўныя творы тых выдатных людзей, якіх мы ўшаноўваем”.

Звяртаючыся да лаўрэатаў, Аляксандр Лукашэнка сказаў: “Мне вельмі прыемна першым павіншаваць вас з прысуджэннем такіх высокіх узнагарод. Вы ў поўнай меры заслужылі іх сваёй самаадданай працай і выдатнымі вынікамі ў сферы культуры і мастацтва, у дабрачыннай і сацыяльнай рабоце, справах асветы і міласэрнасці. Няхай гэтая ўрачыстасць надаць вам яшчэ больш стваральнай энергіі і энтузіязму, натхніць на новыя здзійсенні ў імя шчасця і працівання любімай Айчыны”.

Паводле паведамлення Прэс-службы Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Фота Максіма ГУЧАКА, БелТА

Падыходы да партнёрства

У межах пашыранага пасяджэння Пастаяннай камісіі Палаты прадстаўнікоў па адукацыі, культуры, навуцы і навукова-тэхнічным прагрэсе Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь 12 студзеня адбылося абмеркаванне двух законапраектаў з удзелам прадстаўнікоў Міністэрства культуры і Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь.

Міністр культуры нашай краіны Павел Латушка адзначыў, што праект Закону “Аб унясенні змяненняў і дапаўненняў у Закон “Аб кінематаграфіі ў Рэспубліцы Беларусь” быў распрацаваны ў адпаведнасці з канцэпцыяй развіцця кінематаграфіі на перыяд да 2014 года, а таксама з Праграмай даручэнняў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь. Па словах міністра, асноўнай мэтай Закону з’яўляецца стымуляванне ў нашай краіне кінавытворчасці, у тым ліку за кошт прыцягнення прыватных капіталаў. У выніку плануецца павы-

сіць зацікаўленасць кінавытворцаў і прадзюсараў у камерцыйным поспеху фільма, а таксама дазволіць устанавіць шэраг эканамічных стымуляў, сярэд якіх — ільготныя крэдыты на вытворчасць кінастужак па дзяржаўным заказе, а таксама падатковыя льготы для арганізацый кінематаграфіі і прадзюсараў незалежна ад віду іх дзейнасці і форм уласнасці. Да таго ж, у праекце Закону закладзена конкурсная аснова размеркавання бюджэтных сродкаў, што немалаважна, развіццё дзяржаўна-прыватнага партнёрства ў сферы кінавытворчасці.

Гарачыя дэбаты ўдзельнікаў пасяджэння ўзніклі пры абмеркаванні праекта Закону “Аб унясенні змяненняў і дапаўненняў у Закон “Аб музеях і Музейным фондзе Рэспублікі Беларусь”. Па словах старшыні камісіі Уладзіміра Здановіча, да гэтага часу заставаўся без аказу шэраг актуальных пытанняў. І ў першую чаргу — праблема неабходнасці захавання ў Законе прававой нормы аб забароне выкарыстання слоў “музей” і “музейны” ў найменнях юрыдычных асоб або структурных падраздзяленняў арганізацый, дзейнасць якіх

не адпавядае патрабаванням новага прававога акта. Справа ў тым, што ў азначэнні паняцця “музей” Закон уводзіць шэсць відаў абавязковай дзейнасці. Пры гэтым істотныя цяжкасці ўзнікаюць у музеях, што існуюць ва ўстановах адукацыі, і найперш — школах, сумарна колькасць якіх складае больш за тысячу. З-за неадпаведнасці нормам, у тым ліку звязаных са штатным раскладам, з’яўляецца пагроза іх закрыцця.

У выніку абмеркавання гэтага пытання ўдзельнікі пасяджэння ўсё ж прыйшлі да высновы, што не варта ўключачь у законапраект забарону на выкарыстанне слоў “музей” і “музейны”. Але тым не менш, дадатковымі пастановамі, распрацаванымі міністэрствамі культуры і адукацыі, плануецца вызначыць функцыянаванне музеяў ўстаноў адукацыі.

Уладзімір Здановіч адзначыў, што сёлетня парламентарыі разгледзяць шэраг законаў, прысвечаных развіццю айчынай культуры. У прыватнасці, у рабоце камісіі знаходзяцца законапраекты “Аб архіўнай справе” і “Аб аўтарскім і сумежных правах”. У верасні чакаецца паступленне праекта Закону “Аб унясенні змяненняў і дапаўненняў у Закон “Аб ахове гісторыка-культурнай спадчыны Рэспублікі Беларусь”.

Распараджэнне Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь

Афіцыйна
31 снежня 2010 г.
№ 375рп
г. Мінск
Аб зацвярджэнні рашэнняў савета спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі

1. Зацвердзіць прыкладзеныя рашэнні савета спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі.

2. Кіраўніцтва справамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь пералічыць у 2010 годзе са сродкаў спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі Міністэрству культуры 507,761 млн. рублёў у адпаведнасці з рашэннямі, указанымі ў пункце 1 дадзенага распараджэння.

Міністэрству культуры ў 2010 — 2011 гадах ажыццявіць адпаведныя выплаты і прадставіць у Кіраўніцтва справамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь справаздачу аб расходаванні выдаткаваных сродкаў.

3. Устанавіць, што сумы сродкаў, якія выплачваюцца ў адпаведнасці з дадзеным распараджэннем, не абкладаюцца падаходным падаткам з фізічных асоб і на іх не налічваюцца абавязковыя страхавыя ўносы па дзяржаўным сацыяльным страхаванні ў Фонд сацыяльнай абароны насельніцтва Міністэрства працы і сацыяльнай абароны.

4. Кантроль за выкананнем дадзенага распараджэння і выкарыстаннем выдаткаваных сродкаў ускласці на Камітэт дзяржаўнага кантролю і Міністэрства культуры.

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь А.ЛУКАШЭНКА
ЗАЦВЕРДЖАНА
**Распараджэнне Прэзідэнта
31.12.2010 №375 рп**
РАШЭННЕ
савета спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі
1 лістапада 2010 г. пратакол № 2 г. Мінск

1. Прызначыць у 2010 г. тэрмінам на адзін год стыпендыі прадстаўнікам моладзі з уручэннем пасведчання спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі:

у першай узроставай катэгорыі (да 16 гадоў) — у памеры 105 тыс. рублёў кожная:

ДАНИЛАВУ Аляксандру Артуравічу — навучэнцу дзяржаўнай установы адукацыі “Рэспубліканская гімназія-каледж пры Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі”, лаўрэату IV Рэспубліканскай музычна-тэарэтычнай алімпіяды, дыплом I ступені (Беларусь, 2010 год);

у другой узроставай катэгорыі (ад 16 да 20 гадоў) — у памеры 140 тыс. рублёў кожная:

БАБРОВАЙ Кацярыне Андрэеўне — навучэнцы дзяржаўнай установы адукацыі “Рэспубліканская гімназія-каледж пры Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі”, лаўрэату IV Рэспубліканскай музычна-тэарэтычнай алімпіяды, дыплом III ступені (Беларусь, 2010 год);

ІВАНОВУ Дзянісу Яўгенавічу — навучэнцу дзяржаўнай установы адукацыі “Гімназія — каледж мастацтваў імя І.Ахрэмчыка”, лаўрэату рэспубліканскага конкурсу маладых талентаў “Зорка ўзышла над Беларуссю”, дыплом II ступені (Беларусь, 2010 год);

ПАПКОЎСКАЙ Надзеі Аляксандраўне — студэнтцы ўстановы адукацыі “Беларуская акадэмія мастацтваў”, лаўрэату рэспубліканскага конкурсу маладых талентаў “Зорка ўзышла над Беларуссю”, дыплом II ступені (Беларусь, 2010 год);

у трэцяй узроставай катэгорыі (ад 20 да 31 года) — у памеры 175 тыс. рублёў кожная:

ЖУКОЎСКАЙ Таццяне Іосіфаўне — студэнтцы ўстановы адукацыі “Беларуская дзяржаўная акадэмія мастацтваў”, лаўрэату рэспубліканскага конкурсу маладых талентаў “Зорка ўзышла над Беларуссю”, дыплом III ступені (Беларусь, 2010 год);

КОРЗУН Паліне Аляксандраўне — студэнтцы ўстановы адукацыі “Беларуская дзяржаўная акадэмія мастацтваў”, лаўрэату рэспубліканскага конкурсу маладых талентаў “Зорка ўзышла над Беларуссю”, дыплом III ступені (Беларусь, 2010 год);

МЯДЗВЕДЗЕВАЙ Ганне Яўгенаўне — студэнтцы ўстановы адукацыі “Беларуская дзяржаўная акадэмія мастацтваў”, лаўрэату рэспубліканскага конкурсу маладых талентаў “Зорка ўзышла над Беларуссю”, дыплом I ступені (Беларусь, 2010 год);

МЯДЗВЕДЗЕВУ Арцёму Віктаравічу — студэнту ўстановы адукацыі “Беларуская дзяржаўная акадэмія мастацтваў”, лаўрэату рэспубліканскага конкурсу маладых талентаў “Зорка ўзышла над Беларуссю”, дыплом II ступені (Беларусь, 2010 год);

МІРОНЧЫК Лайме Аляксандраўне — студэнтцы ўстановы адукацыі “Беларуская дзяржаўная акадэмія мастацтваў”, лаўрэату рэспубліканскага конкурсу маладых талентаў “Зорка ўзышла над Беларуссю”, дыплом II ступені (Беларусь, 2010 год);

НІДЗЕЛЬКА Ганне Станіславаўне — студэнтцы ўстановы адукацыі “Беларуская дзяржаўная акадэмія мастацтваў”, лаўрэату рэспубліканскага конкурсу маладых талентаў “Зорка ўзышла над Беларуссю”, дыплом III ступені (Беларусь, 2010 год);

СКАРАБАГАТАЙ Алесі Міхайлаўне — студэнтцы ўстановы адукацыі “Беларуская дзяржаўная акадэмія мастацтваў”, лаўрэату рэспубліканскага конкурсу маладых талентаў “Зорка ўзышла над Беларуссю”, дыплом I ступені (Беларусь, 2010 год);

ТАПЧЭВУ Аляксандру Вітальевічу — студэнту ўстановы адукацыі “Беларуская дзяржаўная акадэмія мастацтваў”, лаўрэату рэспубліканскага конкурсу маладых талентаў “Зорка ўзышла над Беларуссю”, дыплом I ступені (Беларусь, 2010 год);

2. Прысудзіць у 2010 годзе прэміі і званне дыпламанта з уручэннем пасведчання спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі:

прадстаўнікам моладзі — у памеры 525 тыс. рублёў кожная:

АХМАТАВУ Дзмітрыю Юр’евічу — навучэнцу дзяржаўнай установы адукацыі “Рэспубліканская гімназія-каледж пры Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі”, лаўрэату IV Рэспубліканскай музычна-тэарэтычнай алімпіяды, дыплом III ступені (Беларусь, 2010 год);

ВЯРЭНІЧУ Яўгену Фёдаравічу — навучэнцу ўстановы адукацыі “Лунінецкі дзяржаўны цэнтр дзіцячай творчасці”, лаўрэату рэспубліканскага конкурсу маладых талентаў “Зорка ўзышла над Беларуссю”, дыплом III ступені (Беларусь, 2010 год);

ГОРЛАВАЙ Вользе Андрэеўне — навучэнцы ўстановы адукацыі “Гродзенскі дзяржаўны каледж мастацтваў”, лаўрэату рэспубліканскага конкурсу маладых талентаў “Зорка ўзышла над Беларуссю”, дыплом III ступені (Беларусь, 2010 год);

ГРОМАВАЙ Дар’і Леанідаўне — студэнтцы ўстановы адукацыі “Беларуская дзяржаўная акадэмія музыкі”, лаўрэату IV Рэспубліканскай музычна-тэарэтычнай алімпіяды, дыплом III ступені (Беларусь, 2010 год);

КОНАНАВАЙ Ганне Уладзіміраўне — студэнтцы ўстановы адукацыі “Беларуская дзяржаўная акадэмія мастацтваў”, лаўрэату рэспубліканскага конкурсу маладых талентаў “Зорка ўзышла над Беларуссю”, дыплом III ступені (Беларусь, 2010 год);

КУМПАК Антаніне Станіславаўне — студэнтцы ўстановы адукацыі “Беларуская дзяржаўная акадэмія мастацтваў”, лаўрэату рэспубліканскага конкурсу маладых талентаў “Зорка ўзышла над Беларуссю”, дыплом III ступені (Беларусь, 2010 год);

(Працяг будзе.)

Спектр кантактаў

13 студзеня ў Мінску па ініцыятыве Надзвычайнага і Паўнамоцнага Пасла Італьянскай Рэспублікі ў Рэспубліцы Беларусь Арнальда Абэці адбылася рабочая сустрэча з міністрам культуры Рэспублікі Беларусь Паўлам Латушкам.

У ходзе перамоў з Паслом Італіі былі абмеркаваны пытанні беларуска-італьянскага супрацоўніцтва ў галіне культуры. У прыватнасці — падыходы да падпісання міжуродавага пагаднення аб супрацоўніцтве ў сферы культуры паміж краінамі, пытанні арганізацыі стажыровак беларускіх студэнтаў ВНУ сферы культуры і спецыялістаў у Італіі, супрацоўніцтва ў сферы аховы і рэстаўрацыі гісторыка-культурнай спадчыны.

Арнальда Абэці падтрымаў ініцыятыву ўдзелу беларускіх мастакоў у Венецыянскай біенале сучаснага мастацтва ў 2011 годзе. Таксама ён паведаміў аб шэрагу мерапрыемстваў Пасольства Італіі, запланаваных да рэалізацыі на працягу бягучага года. Улічваючы існуючую зацікаўленасць бакоў да далейшага ўмацавання беларуска-італьянскага культурнага супрацоўніцтва, суразмоўцы пацвердзілі неабходнасць яго развіцця па шырокім спектры двухбаковых адносін у сферы культуры.

Што ўсяго каштоўней?

21 студзеня Нацыянальны акадэмічны канцэртны аркестр Беларусі праводзіць XI Свята музыкі “Заслаўе”.

Яшчэ праз некалькі дзён, 7—9 лютага, гэтыя званы калектыву ладзіць XXII Міжнародны музычны праект “Мінскі джаз”. Але нядаўня сустрэча кіраўніка калектыву — народнага артыста краіны, прафесара Міхаіла Фінберга — з журналістамі, што адбылася ў Нацыянальным прэс-цэнтры, была прысвечана не толькі гэтым бліжэйшым па часе падзеям, але і ґрунтоўнаму агляду ўсяго таго, што было зроблена летась і што запланавана надалей.

Так, у сакавіку чатыры вечары запар у сталічнай філармоніі будзе панавач “Шлягер на ўсе часы”. Яго складуць наступныя канцэрты: з твораў Р.Паўлса, Д.Тухманова, “Шансон у Мінску” і бенефіс саліста аркестра Андрэя Кляшова “Саксафон — кароль джаза”. Таксама рытуецца адразу некалькі праграм акадэмічнай музыкі, асобае месца ў якіх займаюць творы беларускіх класікаў Р.Пукста і А.Туранкова.

Маэстра падкрэсліў: усе канцэрты аркестра ладзяцца на рыначных узаемаадносінах, што дазваляе калектыву зарабляць грошы і не “крыўдзіць” фінансава сваіх музыкантаў — папраўдзе адных з самых лепшых, прычым не толькі ў беларускіх маштабах. Тым не менш, апошнім часам аркестр практычна не ездзіць за мяжу, бо куды больш, па словах маэстра, можа зарабіць у сваёй краіне.

Бліжэйшае свята, нагадаем, — у пятніцу ў Заслаўі. Зранку ў тамтэйшай школе мастацтваў пройдуць майстар-класы таленавітай маладой піяністкі Дашы Мароз і знакамітага прафесара Уладзіміра Скараходова, які падрыхтаваў безліч лаўрэатаў: не толькі кларнетыстаў, але і камерных ансамбляў.

Цэнтрам святкавання стане тэматычны канцэрт “Скарбіца Рагнеды”. Ён зьбірае творы славетных музычных дынастый Агінскіх, Радзівілаў, Ельскіх, Карловічаў. Другая частка праграмы будзе прысвечана 100-годдзю з дня нараджэння класіка беларускай музыкі Дзмітрыя Лукаса — аўтара оперы “Кастусь Каліноўскі” і іншых твораў у розных жанрах. Завершыцца ж свята песеннай вечарынай у Заслаўскім гарадскім доме культуры “Світанак”.

Для Нацыянальнага гістарычнага музея краіны гэты год абячае стаць надзвычай ураджайным на падзеі. Найгалоўнейшая з іх прымеркавана да самага важнага для ўсёй грамадскасці юбілею — 20-й гадавіны Рэспублікі Беларусь.

Як ужо анансавалася раней, сёлета запланавана адкрыццё Музея сучаснай беларускай дзяржаўнасці, які было вырашана стварыць на базе НГМ.

— Наша дзяржава — вельмі маладая, але пагадзіцеся, што першыя дваццаць гадоў яе існавання сталі надзвычай важным і плённым адмежкам часу, насычаным грандыёзнымі падзеямі ва ўсіх сферах жыцця: палітыцы, эканоміцы, культуры, спорце... Найважнейшыя з іх будуць адлюстраваны ў экспазіцыі новага музея, — распавядае дырэктар НГМ Сяргей ВЕЧАР.

Распрацоўка яго навуковай канцэпцыі распачалася мінулай вясной. Апрача нашых супрацоўнікаў, удзел у ёй бралі таксама і спецыялісты Інстытута гісторыі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі. Тэрміны былі досыць сціслыя: меней за месяц. Але праца зроблена на належным узроўні. І ўжо сёння Музей сучаснай беларускай дзяржаўнасці існуе дзюры і мае афіцыйны статус філіяла НГМ. Уведзены новыя штатныя адзінкі, а загадкава новага філіяла стаў Сяргей Бяспанскі (да нядаўняга часу ён быў загадчыкам іншага нашага філіяла — Дома-музея ІЗ’езда РСДРП). Вызначаны ўжо і мастак, які будзе афармляць экспазіцыю: гэта Уладзімір Гладкоў — постаць у музейным свеце вядомая.

Паралельна з яго працай сёння адбываецца своеасабліва “шліфоўка” тэматычнага плана экспазіцыі. Літаральна днямі прайшла чарговая рабочая нарада з удзелам экспертаў з розных зацікаўленых устаноў.

— Стварэнне новага музея — справа заўсёды няпростая. Тым больш, музея з такой арыгінальнай канцэпцыяй...

— Сапраўды, аналагаў новага музея не так і шмат, ды і тыя ўстановы, чый досвед мы вывучалі — у Астане, Маскве, Пецярбургу ды іншых гарадах, — істотна адрозніваюцца ад нашага праекта.

Музей, які будзе размешчаны на восьмым паверсе будынка Адміністрацыі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, павінен паказаць этапы станаўлення нашай дзяржавы, пачынаючы ад прыняцця Дэкларацыі аб суверэнітэце. Акцэнт будзе зроблены на фарміраванне палітычнай сістэмы нашай краіны. Асобныя залы мяркуюць прысвяціць дасягненням краіны ў сферы эканомікі і культуры. Заключны аккорд экспазіцыі — міжнародныя стасункі, у тым ліку і падарункі Кіраўніку дзяржавы ад замежных дэлегацый.

Асноўнай частцы экспазіцыі мае папярэднічаць увадная зала з рэльефнай гарызантальнай картай Беларусі, на якой у выглядзе макетаў будуць выяўлены самыя значныя будынкi, якія паўсталі або зведалі ґрунтоўную рэстаўрацыю ў гады незалежнасці: ад Нацыянальнай бібліятэкі і да Мірскага замка.

— Адметнасць Музея дзяржаўнасці ў тым, што ён прысвечаны самай сучаснай гісторыі. А час не стаіць на месцы. Прыкладам, неўзабаве непадалёк ад Мірскага замка можна будзе размясціць і Нявіжскую рэзідэнцыю, а праз колькі гадоў дадаць на карту і Косаўскі палац. Ці прадугледжаны “апгрэйд” экспазіцыі?

— Безумоўна, такая спецыфіка будзе ўлічана. Увогуле, музеі не наважваюцца адлюстроўваць нядаўнюю гісторыю ў фармаце стацыянарных экспазіцый, аддаючы перавагу выставачнаму варыянт. Але сучаснае абсталяванне дапаможа нам паспяваць за падзеямі і

пры неабходнасці ўносіць карэктывы ў экспазіцыю. У любым выпадку, праца над ёю не спыніцца і пасля адкрыцця ўстановы.

Тут варта падкрэсліць, што гэта будзе менавіта музей XXI стагоддзя — з сучаснай мультымедычнай “начынкай”, здатнай істотна “пашырыць” рэальную экспазіцыйную плошчу, якая, дарэчы, складзе амаль 600 квадратных метраў. Возьмем, прыкладам, тэму “Героі Беларусі”. З аб’ектыўных прычын, падрабязна распавесці ў экспазіцыі пра кожнага з іх мы не здолеем. Але, падышоўшы да інфакіёска і націснуўшы там пару кнопак, любы наведвальнік здолее атрымаць максімальную інфармацыю па гэтай тэме.

— У народзе кажуць, што пераезд — амаль як пажар. (Усмiхаецца.) Аднак магу запэўніць: нашага выпадку гэтае выслоўе ні ў якім разе не тычыцца. Пераезд фондаў — гэта, найперш, высокатэхналагічная і складаная працэдура. Мы зробім усё, каб пазбегнуць нават найменшых страт.

Памяшканні, якія будуць здадзены сёлета, прызначаны для фондавых калекцый. І гэта значыць, што мы, нарэшце, зможам пакінуць гасцінныя сцены Музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, дзе часова размешчаны нашы фонды, і перавезці іх ва ўласныя памяшканні. Спадзяюся, што умовы захоўвання там будуць максімальна набліжаны да ідэальных і адпавя-

сайт НГМ, які адпавядаў бы самым высокім патрабаванням у сферы вэб-дызайну ды інфармацыйнага забеспячэння.

Тут варта згадаць і яшчэ адну мецэнацкую традыцыю. Адзін буйны беларускі банк штогод набывае рарытэтны экспанат для фонду нашага музея. Летась гэта былі выданні XVIII стагоддзя са штампамі беларускіх кляшараў і манета часоў князя Вітаўта.

Таксама не так даўно нашы фонды папоўніла нямецкамоўнае выданне знакамітай кнігі Казіміра Семановіча “Вялікае мастацтва артылерыі” (1730 г.). Гэта першы старадрук нашага выбітнага земляка ў беларускіх дзяржаўных зборах. Мецэнаты дапамаглі нам набыць гэтую кнігу ў Аўстрыі.

Музей сучаснай беларускай дзяржаўнасці:

форма і змест

— Аднак якімі б ні былі новыя музейныя тэхналогіі, аснова экспазіцыі — гэта ўсё адно менавіта каштоўныя артэфакты. Новаму музею з імі, вядома, няпроста...

— З апошнім не паспрачаешся. Ды, на шчасце, гэтую праблему нам удаецца вырашыць. Некаторыя арыгінальныя прадметы трапяць у экспазіцыю непасрэдна з фондаў НГМ. Але паколькі гэтага рэсурсу аказалася недастаткова для паўнаўартаснага насычэння музейнай прасторы, мы звярнуліся па дапамогу ў самыя розныя ўстановы: міністэрствы, ведамствы, органы муніцыпальнай улады.

— Многія матэрыяльныя сведчання дасягненняў краіны знаходзяцца ў прыватных руках — скажам, гэта спартыўныя ўзнагароды...

— Некаторыя з іх вы ўбачыце ў экспазіцыі! Прасціце чэмпіёнаў падарыць нам свае заробленыя потам медалі наўрад ці тактоўна. Але на прапанову перадаць гэтыя ўзнагароды на часовы дэпазіт многія адгукнуліся ахвотна. Прыкладам, акурат надоечы я асабіста звярнуўся з такой просьбай да легенды беларускага спорту Аляксандра Мядзведзя. І атрымаў ад яго згоду.

Больш за тое: нам былі перададзены арыгіналы ўсіх дзяржаўных узнагарод краіны — у тым ліку і знака “Герой Беларусі”. Яшчэ адзін адметны прадмет — галаграфічная выява Крыжа Ефрасінні Полацкай, зробленая па замове Беларускага Экзархату Праваслаўнай Царквы. Гэты каштоўны экспанат мы атрымалі з дазволу Уладыкі Філарэта.

— Паралельна з працай па стварэнні новага філіяла музея рытуецца таксама і да пераезду. Як вядома, першая чарга рэканструкцыі будынка на вуліцы Фрунзэ будзе здана ўжо сёлета...

даюць самым сучасным музейным стандартам. Пераезд дазволіць нашым работнікам працаваць больш інтэнсіўна. Бо сёння ўмовы працы ў іх не самыя лепшыя: у адным кабінэце даводзіцца туліцца ледзьве не дзесяці чалавекам.

Дарэчы, другі пускавы комплекс будынка па вуліцы Фрунзэ, магчыма, будзе здадзены ўжо напрыканцы гэтага года — менавіта экспазіцыйныя плошчы. Там будуць прадстаўлены такія раздзелы, як беларуская традыцыйная культура, скарбіца, нумізматычны кабінет, дэкаратыўна-ўжытковы мастацтва, зала гісторыі сучаснай беларускай моды. Будзе там і музейная кавярня, і лекцыйная зала, і бібліятэка.

— Досыць часта для смелых ідэй патрэбны не толькі творчыя, але і фінансавыя рэсурсы. Ці лёгка ўдаецца іх знайсці?

— Увесь мінулы год мы актыўна шукалі магчымасці прыцягнення спонсарскіх сродкаў, і гэтыя высілкі прынеслі свой плён. Не так даўно мы падпісалі генеральнае пагадненне аб партнёрстве з буйной міжнароднай кампаніяй. Яе падтрымка дазволіць нам увасобіць у жыццё цэлы шэраг важных праектаў. Сярод іх — не толькі новыя выстаўкі, але і масавыя мерапрыемствы, і выдавецкія справы. Дзякуючы спонсарскай падтрымцы, такі праект мае стартаваць ужо ў лютым. Серыю, прысвечаную нашым калекцыям і рарытэтам, распачне кніга пра знакаміты Брылеўскі скарб. У той самы час, нам даўно не хапае і вялікага альбома, які прэзентаваў бы музей у цэлым. Ставім перад сабой задачу ў наступным годзе яго выдаць, і нашы памкненні супадаюць з пазіцыяй спонсара. Дзякуючы ягонаму падтрымцы, ужо ў бліжэйшыя месяцы плануем запусціць і новы

— Сёлета музей адзначыўся цэлым шэрагам удалых выставачных праектаў. Над якімі ідэямі вы сёння працуеце?

— Самы маштабны з такіх праектаў прысвечаны вайне 1812 года. Мы ставім сабе за мэту паказаць менавіта беларускі погляд на гэтую падзею, задзейнічаўшы не толькі нашы фонды, але і калекцыі іншых музэяў краіны. Выстаўка будзе працаваць увесь наступны, юбілейны, год, але яе адкрыццё запланавана ўжо сёлета. Да таго ж, змена экспазіцыі ў нашым цяперашнім будынку. Да лістапада мае быць завершаны тэматыка-экспазіцыйны план, збіраемся замовіць праектна-каштарысную дакументацыю для рамонта. Як вы самі маглі пераканацца, розных задум і спраў у нас шмат, жыццё віруе несупынна. Але сучасны музей і павінен жыць такім бурлівым жыццём. Гэта лепшая панаяца ад “застою”.

Ілля СВІРЫН
Фота Юрыя ІВАНОВА

Тым часам

Золата Полацка

19 студзеня ў Нацыянальным гістарычным музеі адкрыецца ўнікальная выстаўка. Жаночыя залатыя ўпрыгожванні са знакамітага Полацкага скарбу будуць дэманстравацца ў Мінску ўпершыню — і ўсяго адзін тыдзень. Эксклюзіўны праект стане фінальным акордам акцыі “Культурная сталіца Беларусі-2010”. І гэта не адзіная імпрэза, прысвечаная завяршэнню маштабных падзей у Полацку...

**Не так даўно неабяка-
выя да гісторыка-культу-
рнага спадчыны людзі
атрымалі новую прычы-
ну для эмацыйнага ўзру-
шэння. З падачы журна-
ліста “Звязды” зацікаўле-
ная аўдыторыя даведала-
ся пра тое, што “У двары
Лідскага замка збудуюць
трохпавярховы бетонны
дом”.**

Гэта, уласна, загаловак ягонага матэрыялу. Яму папярэднічаў іншы артыкул таго самага аўтара, у назве якога характар навабуды быў акрэслены як “немаведама што”. І сапраўды, атрымаць хаця б базавую інфармацыю аб тым, што ж мяркуюць пабудавачы ў знакамітым замку, чытачы матэрыяла не здолелі. Яго тэкст інтрыгаваў таямніцамі. Карэспандэнту “К” закарцела хаця б на пару крокаў наблізіцца да разгадкі.

Але дэтэктыва не атрымалася. Набраўшы нумар начальніка ўпраўлення па ахове гісторыка-культурнай спадчыны і рэстаўрацыі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Ігара Чарняўскага, я адразу пачуў ад яго вычарпальную інфармацыю і пра характар будынкаў, і пра іх функцыянальнае прызначэнне, і пра юрыдычную “легітымізацыю” навабуды...

— Гэта некалькі пабудов, якія не прэтэндуюць на статус помніка спадчыны і будуць мець чыста функцыянальнае прызначэнне, — адказаў Ігар Чарняўскі. — Там плануецца размясціць адміністрацыю музея, рэстаўрацыйныя майстэрні, базу рыцарскага клуба... Праект гэтых будынкаў распрацаваны ўжо даволі даўно і праішоў усе прадугледжаныя заканадаўствам стадыі ўзгаднення.

Мяжа паміж фантазіяй і стылізацыяй

Знайсці адказную асобу, здатную распавесці пра новабудуёлю больш дэталёва, аказалася таксама зусім не складана. Як вядома, навуковым кіраўніком рэстаўрацыі Лідскага замка з’яўляецца Наталля Баранец. Яна ахвотна пагадзілася даць усе патрэбныя каментарыі.

Уласна, перасцярогі адносна новага будаўніцтва можна сфармуляваць у некалькіх пунктах. На іх і была заснавана наша гутарка з архітэктарам.

1. Навабуд сказіць аблічча помніка спадчыны. “Трохпавярховы будынак” — гэта гучыць моцна! Але, насамрэч, вышыня яго стромкага даху павінна дасягаць хіба ўзроўню замкавых галерэй. Адпаведна, звонку тую кампанію папросту не будзе відаць. Ды і яе плошча супастаўляльна з агульнай плошчай двара ўсё ж даволі невялікая”. Убачыўшы 3D-візуалізацыю архітэктурнай задумкі, цяжка паспрачацца з Наталляй Баранец: новыя будынкi не будуць прыцягваць да сябе надта шмат увагі. На фоне манументальных вежаў яны выглядаюць цалкам адпаведна свайму “службоваму” статусу.

2. Навабуд з’яўляецца чыстай фантазіяй сучасных архітэктараў. Так, на гістарычную праўду яны і не прэтэндуюць. Але ўсё ж гэта не фантазія, а менавіта стылізацыя, бо навабуд мае паўстаць на гістарычнай аснове. Археалагічныя даследаванні замкавага двара выявілі рэшткі падмуркаў дома кашталіяна і казармаў, і менавіта да іх “прывязаны” новыя будынкi.

— Па сутнасці, мы прапанавалі аднавіць тыя пабудовы, якія калісьці былі ў замку, і зыходзілі з іх першапачатковага характару, — кажа Наталля Баранец. — Скажам, дом кашталіяна будзе мураваны: усё ж камандант крэпасці мог дазволіць сабе лепшыя ўмовы побыту, чым у простых салдат. А вось казармы плануецца выканаць як драўляныя збудаванні...

“Фантазіраваць” давялося з той прычыны, што архіўных матэрыялаў, неабходных для аднаўлення пабудовы ў іх гістарычным абліччы, на жаль, не захавалася. Паводле сусветнай практыкі, у такім выпадку выкарыстоўваецца прыцып аналогіі. Яго ўзялі на ўзбраенне і архітэктары “Мінскпраекта”: знешні выгляд камяніцы, якую мяркуюць узвесці

на месцы дома кашталіяна, быў “запасычаны” з графічных выяў вуліц Гродна XV стагоддзя, а ў якасці прыкладу канструкцыі сцен казармы быў узяты дамок таго самага часу ў Мальбарку.

— Пад час сваіх адпачынкаў мы ўтрапёна вывучалі замежныя аналагі — той жа Мальбарк або Тракай, — кажа навуковы кіраўнік праекта. — І пераканаліся, што без унясення ў структуру замка сучасных элементаў не абыйшлося і там...

Наталля Баранец пералічыла і тыя матэрыялы, якія будуць выкарыстаны пад час будоўлі: цэгла, бутавы камень, дрэва... У сваю чаргу, спецыялісты Міністэрства культуры краіны рэкамендавалі архітэктарам адмовіцца ад фрагмента факхверкавай кладкі, палічыўшы гэты элемент залішнім.

Звярніце ўвагу: пра выкарыстанне бетону ды іншых “гістарычна неадпаведных” матэрыялаў, прынамсі, на паверхні зямлі, гутарка нават не вядзецца.

Меркаванні апошніх на гэты конт падзяліліся. Пад час сустрэчы гучала і прапанова пакінуць двор цалкам незабудаваным — каб не ствараць муляжоў у шыкоўным гістарычным асяроддзі. Але памкненне пакінуць у цэнтры горада, па сутнасці, “чыстае поле” мела і нямаала апанентаў.

Галоўны аргумент на карысць навабуды палягае не ў гісторыі, а ў сучаснасці (ці, дакладней, недалёкай будучыні). І — у новай функцыі кастэля, збудаванага князем Гедымінам, каб абараніць лідскі край ад крыжакоў. Зразумела, яна нікім чынам не тычыцца фартыфікацыі — замак чакае лёс не толькі музея, але і своеасаблівага грамадска-культурнага цэнтру, прызначанага для масавага наведвальніка.

У будынку казармаў мае размясціцца невялічка кавярня. Наталля Баранец падкрэсліла, што па сваіх памерах і функцыях яна будзе нагадваць, хутчэй, буфет, чым рэстаран: плошча — каля 40 квадратных метраў.

Але Наталля Баранец задаецца заканамерным пытаннем: як будзе адбывацца ремонт гэтых мудрагелістых прылад?

— Калі не размясціць рэстаўрацыйныя майстэрні ў самім замку, тыя махіны давядзецца цягнуць кудысьці па-за яго межы, — кажа яна. — А для гэтага спатрэбіцца тэхніка. Натуральна, што нагоды для яе з’яўлення на тэрыторыі помніка спадчыны павінны надарацца як мага радзей.

Арэна для зшыбак

Як кожны маштабны рэстаўрацыйны праект, работы па аднаўленні замка яшчэ неаднойчы апынуцца ў эпіцэнтры дыскусій. Іх асноўныя тэмы можна “прадказаць” ужо сёння. Адна з іх — цвёрдае пакрыццё ўнутранага двара. Апрача брукаванкі, а таксама ўчасткаў травы, архітэктары плянуюць зрабіць там і асфальтавыя дарожкі.

— Спярша мы меркавалі поўнацю выбрукаваць гэты двор, — кажа Наталля Баранец. — Але... У нас ёсць нормы, якія

кім музеем. Адпаведна, усе задумы і пажаданні музейшчыкаў былі ўлічаны ўжо ад самага пачатку. Больш за тое: яны сталі канцэптуальнай асновай для архітэктурных рашэнняў.

— Мы спадзяёмся, што музей, створаны ў Лідскім замку, будзе адрознівацца ад усіх падобных устаноў не толькі нашай краіны, але і бліжняга замежжа, — кажа Наталля Баранец. — Тым больш, там і сёння ўжо ёсць вельмі цікавыя напрацоўкі — тое ж цеснае супрацоўніцтва з рыцарскімі клубамі. У сваю чаргу, архітэктурны праект прадугледжвае шмат адметных дэталей, на якія раз-пораз будзе трапляць вока турыста: скажам, два замкавыя калодзежы, якія мы прапануем адродзіць...

Іншая рэч, што ўсе гэтыя дэталі за патрабуюць дбайнай рэалізацыі: якасць іх увасаблення залежыць ад непасрэдных выканаўцаў работ. Давядзецца і неяк выпраўляць ранейшыя памылкі будаўнікоў. Па словах навуко-

“Сенсацыя” і факты

“Легітымлізаваць” стылізацыю ў кастэлі

Дзе выпіць кавы ў чыстым полі?

— Калісьці ў паветры лунала задума размясціць у адной з вежаў рэстаран лідскага піва, — кажа навуковы кіраўнік аб’екта. — Але намі ўсур’ез яна нават не разглядалася — па зразумелых прычынах. Іншая рэч — невялічкі буфет, дзе падарожнік, які прыехаў здалёк, мог бы пакаштаваць той сармаі сярэднявечнай кухні або проста выпіць шклянку мінералкі.

Абгрунтоўваць актуальнасць такой праектавай інфраструктуры на папулярных тураб’ектах нават залішне. Як, крэшты, і сувенірнай крамы, якая ўладкуецца побач з кавярняй.

Размяшчэнне ў замку рыцарскіх клубаў таксама ніяк не парушыць атмасферу даўніны — хутчэй, наадварот. Людзі ў даспехах, якія будуць праводзіць, скажам, трэніроўкі па фехтаванні проста ў двары, створаць дадатковы антураж, цікавую “карцінку” для турыстаў. Тым болей, сучасныя рыцары ўжо не першы год ладзяць у замку свае звышпапулярныя сярэднявечныя “шоу”. Навошта ж штораз цягач рэквізіт ды касцюмы для іх праз увесь горад?

Своеасаблівай “разыначкай” экспазіцыі, аналаг якой мала дзе сустрэнеш яшчэ, мае стаць буйнагабарытная аснадная тэхніка часоў Сярэднявечча (на жаль, у выглядзе копіі). Для яе ў архітэктурным праекце прадугледжаны пяць адмысловых пляцо-

немагчыма абысці. Прыкладам, дакументацыя была накіравана на ўзгадненне і ў Таварыства інвалідаў-калясачнікаў. Зразумела, што яно папрасіла нас стварыць роўны асфальтавы дарожкі, бо на інваліднай калясцы па брукаванцы не надта праедзеш, а мы павінны ўлічваць, што сярэднявечныя рыцары ўжо не першы год ладзяць у замку свае звышпапулярныя сярэднявечныя “шоу”. Навошта ж штораз цягач рэквізіт ды касцюмы для іх праз увесь горад?

Не так даўно традыцыя ўзнавілася: цяпер у крэпасці рэгулярна праходзяць то рыцарскія турніры, то фальклорныя святы. І, як адзначыў начальнік аддзела культуры Лідскага райвыканкама Уладзімір Самсонаў, гэта яшчэ “кветачкі”: у перспектыве такіх імпрэз будзе шматкроць больш, ды і маштабы іх узрастуць.

— Але масавыя мерапрыемствы патрабуюць адмысловых умоў для іх правядзення, — адзначыла Наталля Баранец. — Таму ў праекце і з’явілася гэтая арэна, якую мы пастараліся закамуфляваць пад рыцарскае рыстальніча. На ёй можна ладзіць нават конныя зшыбкі.

Як падкрэсліла навуковы кіраўнік праекта, архітэктурная група працавала ў шчыльнай звязцы і з аддзелам культуры, і непасрэдна з Лідскім гісторыка-мастац-

вага кіраўніка, узровень выканання работ па рэстаўрацыі 20-цігадовай даўніны муруў замка не вытрымлівае ніякай крытыкі.

Адпаведна, праблем у Лідскім замку хапае. І ці не лепей звяртаць увагу на тыя з іх, якія сапраўды існуюць?

Слова “навадзел” у нашым маўленні мае выключна негатыўныя канатацыі. Безумоўна, ахова спадчыны палягае не столькі ў адбудове страчаных помнікаў, колькі ў зберажэнні ацалелых. І па магчымасці гістарычныя ландшафты неабходна берагчы ад “іншародных уварванняў”.

Але адраджэнне спадчыны — не толькі будаўнічыя работы. Гэта таксама і актуалізацыя гістарычных набыткаў для сучаснікаў. І такі падыход упарта патрабуе дыялектычнага мыслення. Бо ў адваротным выпадку нават банальнае пытанне з санвузлом становіцца, бадай, невырашальным. Не кажучы ўжо пра каву з мінералкай і, тым болей, сярэднявечную кухню.

— Натуральна, што двор замка ніколі не пуставаў, — адзначыў Ігар Чарняўскі. — У розныя перыяды там ствараліся разнастайныя збудаванні (як капітальныя, так і часовыя), якія адпавядалі надзённым патрэбам крэпасці. Уласна кажучы, прыкладна тое самае адбываецца і сёння. Вельмі важна, каб у адроджаным замку віравала жыццё, каб ён быў сапраўды запатрабаваны. Вось тая мэта, да ажыццяўлення якой павінны спрычыніцца, у тым ліку, і стылізаваныя пад даўніну новыя пабудовы.

Ілля СВІРЫН

Дарэчы

Скарбы “Скарбніцы”

27 студзеня ў будынку Канцэртнай залы “Мінск” адбудзецца розыгрыш чарговага, 22 тыражу рэспубліканскай грашова-рэчыўнай латарэі “Скарбніца”, увесь прыбытак ад якой пойдзе на рэстаўрацыю Навагрудскага замка.

Як адзначыў намеснік начальніка ўпраўлення па ахове гісторыка-культурнай спадчыны Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лянкоў, рэалізацыя латарэйных білетаў мінулагагодняга тыражоў складала ад 76 да 81 працэнта ад агульнай колькасці, пры гэтым найбольш папулярнай у аматараў азартных гульняў “Скарбніца” была ў красавіку і ліпені 2010-га. Не апошняю ролю ў гэтым сыграла тое, што пункты па рэалізацыі латарэй былі шырока прадстаўлены пад час правядзення міжнародных фестываляў “Славянскі базар у Віцебску” і “Белая вежа” ў Брэсце, а таксама літаральна ля саміх руін Навагрудскага замка ў час святкавання 600-годдзя перамогі пры Грунвальдзе. Пры гэтым, па словах Аляксандра Лянкова, маецца дамоўленасць з “Беларускімі латарэямі” аб рэалізацыі “Скарбніцы” на буйных фестывалях і надалей.

З арганізатарам латарэі абмяркоўвалася і пытанне прызоў. Ідэю аб розыгрышы турыстычных пуцёвак маркетологі “Беларускіх латарэй” не падтрымалі, паколькі, на іх думку, у пераможцаў “Скарбніцы” з раёнаў можа ўзнікнуць шэраг цяжкасцей. Ды і ўдзельнікі латарэй, як правіла, больш зацікаўлены ў грашовых прызах. Па словах Аляксандра Лянкова, за кошт даходу ад правядзення ранейшых розыгрышаў латарэі — а гэта каля 39 мільёнаў беларускіх рублёў — распачаліся работы па распрацоўцы праектна-каштарыснай дакументацыі рэстаўрацыі Навагрудскага замка. На гэтыя ж мэты з рэспубліканскага бюджэту было выдаткавана 41,5 мільёна, а таксама звыш 20 мільёнаў, што паступілі на дабрачынны банкаўскі рахунак.

Як адзначыў Аляксандр Лянкоў, бліжэйшыя тыражы “Скарбніцы” будуць таксама прысвечаны адроджэнню Навагрудскай фартэцыі.

У свеце існуе некалькі нацыянальных кінематаграфій, цалкам і паспяхова сарыентаваныя толькі на свайго, айчыннага глядача. Эканамічныя ды іншыя разлікі сведчаць аб тым, што сучаснае кіно можа ўпэўнена развівацца толькі ў міжнароднай кааперацыі, якая дазваляе дэманстраваць свае карціны жыхарам іншых краін. Але беларускае кіно пакуль не можа пахваліцца цеснымі сувязямі на сусветным узроўні, за выключэннем стальных, і, у цэлым, паспяховых стасункаў з расійскімі калегамі. На жаль, на іншых геаграфічных напрамках — амаль злавесная цішыня. Пра магчымасці нашай кінастудыі, якая паступова мадэрнізуецца, і выгоды здымак у нашай краіне ў цэлым ведаюць хіба адзінкі іншаземных прадзюсараў, у чым аўтар гэтых радкоў неаднойчы ўпэўніваўся пад час гутарак з замежнымі калегамі.

Між іншым, удалае геаграфічнае становішча, маляўнічыя краявіды і помнікі дойлідства, прафесійны, адукаваны персанал робяць Беларусь вельмі прывабнай патэнцыйнай здымачнай пляцоўкай, у тым ліку для сумесных праектаў. Прынамсі, па схеме міжнароднай кааперацыі ды запрашэння замежных кінематаграфістаў на свае натурныя пляцоўкі і студыйныя павільёны ідуць сёння кінематаграфіі Цэнтральнай Еўропы — нашы нядаўнія партнёры па “кінамастацтва краін сацыялістычнага лагера” з Чэхіі, Венгрыі, Румыніі. Дарэчы, новае пакаленне румынскіх творцаў, назапасіўшы неабходны досвед на сумесных праектах з калегамі з Галівуда, упершыню за шмат гадоў выйшла на высокі фестывальны ўзровень, заваяваўшы, у тым ліку, і “Залатую пальмавую галіну” ў Каннах.

Нам да такой высокай узнагароды пакуль далёка — беларусы ніколі не трапілі ў конкурсныя праграмы фестывалю класа “А”. На жаль, прадстаўніцтва нашай краіны на самых прэстыжных кінафорумах зводзіцца да працы на іх некалькіх прадстаўнікоў сродкаў масавай інфармацыі. А шкада! Бо менавіта кінафестывалі ў сучаснай сістэме міжнароднай кааперацыі выконваюць ролю кантактных біржаў, дзе творцы знаходзяць партнёраў па будучых пастаноўках. Нават глабальнае распаўсюджанне Інтэрнэта не можа замяніць жывых стасункаў, калі за адным сталом прафесіяналы абмяркоўваюць дэталі будучага супрацоўніцтва ды прапануюць стаць саўдзельнікам у сваім праекце. Першай ластаўкай такой працы можна лічыць сур’ёзны патэнцыйны удзельнік праекта вядомага расійскага сцэнарыста і рэжысёра Аляксандра Міндадзэ “У суботу”, якая адбылася ў 2009 годзе ў межах фестывалю “Лістапад”. На жаль, “Беларусьфільм” у выніку не прыняў удзел у гэтай сумеснай вытворчасці, за чаго ўпусціў рэальны шанец трапіць у каталог аднаго з самых прэстыжных фестывалюў свеце. А, як высветлілася днямі, знятая, усё-такі без удзелу беларускага боку, карціна Міндадзэ адабрана ў асноўны конкурс “Берлінале”, што, па традыцыі, пройдзе ў сталіцы Германіі ў лютым гэтага года.

Што такое “пітчынг”?

У апошнія некалькі гадоў надзвычай папулярным мерапрыемствам пад час любога саліднага кінафэсту сталі так званыя пітчынгі — своеасаблівыя біржы праектаў у выглядзе прэзентацыі, на якіх аўтар сцэнарыя або рэжысёр паведамляе аб сутнасці будучага твора, яго сюжэце, месцах здымак, патрэбных на вытворчасць сродках. Робіцца гэта з мэтай, зноў-такі, зацікавіць прадстаўнікоў сусветнай кінематаграфічнай супольнасці, знайсці патэнцыйных партнёраў ды інвестараў. Нават калі атрымаць водгук на свой праект не ўдаецца, удзел у пітчынгу на сур’ёзным кінафоруме дазваляе заявіць кінакампаніі або цэлай краіне ўголас аб сваім існаванні, ацаніць магчымасці іншых кінематаграфіс-

таў. Што да постсавецкай еўразійскай прасторы, то свае пітчынгі на ёй займелі амаль усе буйныя фэсты, у тым ліку сочынскі “Кінатаўр” і анапскі “Кінашок”. Дарэчы, у біржы праектаў на апошнім, у верасні мінулага года, удзельнічалі прадстаўнікі практычна з усіх краін былога СССР, але, на жаль, не беларусы. Ганаровае першае месца і немаленькі грашовы прыз ад прадстаўнічага журы пітчынгу ў Анапе дастаўся азербай-

самастойна. Мінскі міжнародны фестываль можа ім у гэтым дапамагчы.

Галоўнае — “вага”, а не колькасць

Казаць, што беларускія кінематаграфісты зусім не прадстаўлены на міжнародных кінафорумах, не даводзіцца. Спіс міжнародных прызоў і ўзнагарод, атрыманых творцамі “Беларусьфільма” за 2010-ы, за-

вальненнем паказваюць на прэстыжных у свеце неігравага кінамастацтва фэстах у Амстэрдаме і Лейпцыгу, то, напрыклад, спроба дастаць стужку “Ваўкі” Аляксандра Колбышава на “Берлінале” зведла фіяска: як летась паведамлілі грамадскасці прадстаўнікі студыі, “у Берліне не быў прыняты фармат стужкі”. Прычым канчаткова так і засталася незразумела, што мелася на ўвазе пад фарматам: тэхнічныя парамет-

Сціпласць?.. Толькі не ў кіно!

Што ж да “Оскара”, з якога мы пачыналі свой матэрыял, то без удзелу амерыканскага боку ў здымках прэтэндаваць на прэмію Амерыканскай кінаакадэміі можна толькі ў намінацыі “Лепшая стужка на замежнай мове”, але дэлегаваць стужку для ўдзелу ў адборы можа толькі спецыяльны камітэт. Так званыя оскараўскія камітэты існу-

Пітчынг і оскараўскі камітэт як спажыва для роздуму

СПРАВА, КАНЕШНЕ, НЕ ў СТАТУЭТЦЫ...

Пасля сакавіка мінулага года, калі беларускі актёр Ігар Сігоў прайшоў па самай знакамітай у свеце кіно “чырвонай дарожцы”, пытанне “Калі беларусы паедуць на “Оскар”?” ужо не ўзнікае. Няхай наш артыст, які выканаў галоўную ролю ў кароткаметражнай стужцы ірландскага рэжысёра Хуаніты Уілсан “Дзевы”, і не атрымаў заветную статуэтку, але сам факт прысутнасці суайчынніка ў спісе патэнцыйных уладальнікаў “Оскара” не можа не радаваць. Тое быў, як кажуць, “шчаслівы выпадак”: здымкі і падзеі стужкі Уілсан разгорнуліся ва Украіне, і, каб атрымаць сваю ролю, беларускі артыст прайшоў сур’ёзны кастынг, — пры трохі іншым раскладзе на яго месцы мог быць і іншы. Але што зрабіць, каб прысутнасць беларусаў на “Оскары” ды іншых кінематаграфічных мерапрыемствах сусветнага ўзроўню была не выпадковай? Аб гэтым вырашыў паравацца карэспандэнт “Культуры”.

джанскаму праекту. Астатнія прысутныя атрымалі сапраўдны ўрок: у кіно трэба быць больш актыўнымі.

Паводле міжнароднай статыстыкі, фінансаванне атрымлівае толькі адзін з пяці прадстаўленых на фестывальных пітчынгах ды біржах ідэй праектаў. Але ўдзел у іх падаецца справай вельмі карыснай: апрача інвестара тут можна знайсці звяно праекта, у якім адчуваецца самы вялікі недахоп, напрыклад, члена творчай каманды або нават ідэю. Як вядома, адной з самых вялікіх праблем беларускага кіно (аб чым мы неаднойчы ўзгадвалі ў сваіх публікацыях) з’яўляецца адсутнасць патрэбнай колькасці якаснага сцэнарнага матэрыялу. Удзел у сцэнарных біржах і пітчынгах, якія праходзяць на міжнародных фестывалях, можа таксама дапамагчы беларускім кінематаграфістам у гэтым пытанні.

Будзе таксама вельмі добра, калі і на нашым “Лістападзе” з’явіцца свой пітчынг-цэнтр. Зразумела, што адразу разлічваць на ўдзел у яго працы вялікай колькасці прадстаўнікоў замежных кінематаграфіі не трэба — дастаткова будзе і двух-трох, каб на прыкладзе іх прэзентацыі вучыліся нашы маладыя кінематаграфісты. Вядома, што ахвотных здымаць сваё кіно на Беларусі ўсё больш, але разлічваць на фінансаванне з боку дзяржавы могуць далёка не ўсе праекты. Таму нашым патэнцыйным Кустурыцам ды Спілбергам трэба вучыцца шукаць ідэі і грошы

ймае не адну старонку, але сярод назваў кінафорумаў, дзе прымалі ўдзел беларусы са сваімі стужкамі, не так шмат вядомых шырокаму глядачу, а льюную частку ўзнагарод мы атрымалі... у Брэсце — на фэсце нацыянальнага кіно. Зразумела, любая ўзнагарода — з’ява суб’ектыўная, якая вельмі залежыць ад так званай фестывальнай кан’юнктуры, складу ды настрою журы. Аднак нават удзел у конкурснай праграме саліднага кінафоруму вельмі спрыяе далейшаму пракатнаму лёсу карціны і дазваляе зусім па-іншаму ўспрымаць трапіўшы на “чырвоную дарожку” рэжысёра і актёраў.

Прасцей кажучы, фестывалі на сённяшні дзень — лепшая рэклама ў свеце кіно, прычым фестывалі вядомыя, якія асвятляюцца сродкамі масавай інфармацыі не адной краіны і не аднаго рэгіёна. Тыя краіны, чые стужкі не праходзяць сіта конкурснага ды пазаконкурснага адбору, намагаюцца ўдзельнічаць у сусветных кінасвятах іншым чынам: з дапамогай тых жа самых пітчынгаў або наладжвання прэзентацыі магчымасцей сваіх студый. Прэзентацыі могуць адбывацца ў межах фестывальных кінарынкаў або асобных шоу, вечарын. Галоўнае — зацікавіць патэнцыйных партнёраў і інвестараў.

Беларусам досведу ўдзелу ў міжнародных фестывалях ігравага кіно пакуль бракуе. Калі дакументальныя стужкі таго ж Віктара Асюка з зада-

ры запісу дэманстрацыйнага дыска ці нейкае сюжэтнае або мастацкае разыходжанне стужкі Аляксандра Колбышава з творчай канцэпцыяй конкурснай праграмы Берлінскага міжнароднага. Калі справа ў апошнім, то ў Еўропе існуе некалькі фестывалюў, якія арыентуюцца на кіно з Цэнтральнай і Усходняй Еўропы, кшталту форуму ў чэшскіх Карлавых Варах або нямецкім Котбусе. Арганізаваць там паказы “Ваўкоў”, няхай сабе і пазаконкурсныя, відавочна, было пад сілу.

Зразумела, прэтэндаваць на ўдзел у конкурсе салідных фестывалюў можна толькі пры наяўнасці прадукцыі адпаведнай якасці. Але, калі дастойныя стужкі нарэшце з’явяцца, на рашэнне адборшчыкаў паўплывае таксама і той імідж, які будзе мець “Беларусьфільм” на сусветным фестывальным рынку. На жаль, пакуль аб нас ведаюць не так шмат, як хацелася б.

уюць амаль ва ўсіх кінематаграфічна развітых краінах як грамадскія ініцыятывы саміх кінематаграфістаў. У былым СССР стужкі на “Оскар” вылучаліся яшчэ да з’яўлення самой намінацыі: у 1944 годзе прэмію Амерыканскай кінаакадэміі за лепшую замежную стужку, якая дэманстравалася цягам года, атрымала карціна Марка Данскога “Вясёлка”. Але, на жаль, беларускія стужкі на самую прэстыжную ў свеце кінапрэмію ў савецкія часы не вылучаліся. Ва Украіне оскараўскі камітэт існуе з 2006 года, часу, калі на прэмію была намінавана карціна Аксаны Байрак “Аўрора”, якая апавядала пра дзяўчынку, пацярпелую ад Чарнобыльскай катастрофы.

Намер стварыць оскараўскі камітэт на Беларусі выказаўся яшчэ год таму. Сапраўды, чаму мы не можам выкарыстаць гэты добры спосаб заявіць пра сваё кіно ў свеце? Тым больш, што патрабавання для гэтага не шмат, галоўнае — самаарганізавацца. У розных краінах оскараўскія камітэты складаюць розныя арганізацыі, як правіла, прадзюсарскія, напрыклад, як ва Украіне, дзе Нацыянальны оскараўскі камітэт знаходзіцца пад эгідай Нацыянальнай асацыяцыі прадзюсараў і месціцца ў будынку студыі імя Аляксандра Дзюжэнкі. У нас прадзюсарскіх цэнтраў пакуль не існуе, і гэтую місію можа выконваць Беларускі саюз кінематаграфістаў — творчая арганізацыя, якой і накіравана займацца падтрымкай сваіх творцаў, у тым ліку, на міжнароднай арэне.

Як паведамлілі карэспандэнту “К” у Дэпартаменце па кінематаграфіі Міністэрства культуры нашай краіны, ніякіх перашкод для стварэння нацыянальнага оскараўскага камітэта не існуе. Іншая справа — з чым выходзіць на сваю першую спробу “здабыць” заветную статуэтку: вядома, што першы раз — самы адказны і запамінальны. Таму, відавочна, што першай “оскараўскай” спробай павінен стаць фільм не толькі максімальна творча і тэхнічна дасканалы, але і той, што найлепш прэзентуе нацыянальную адметнасць нашай краіны.

Антон СІДАРЭНКА

Слова эксперта

Аляксандр ЯФРЭМАЎ, кінарэжысёр, заслужаны дзеяч мастацтваў Рэспублікі Беларусь, лаўрэат спецыяльнай прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь дзеячам культуры і мастацтва:

— Нацыянальны оскараўскі камітэт? Чаму не? Калі ўсе нашы суседзі маюць падобныя структуры, то чаму беларусы павінны адставаць? Не трэба саромецца рэкламаваць сваю творчасць, магчымасці айчыннай кінематаграфіі на міжнароднай арэне! Прабачце, але сарамлівасць не можа быць пазітыўнай рысай у дачыненні да кінамастацтва, дзе трэба мець досыць актыўны характар. Таму оскараўскі камітэт можа дапамагчы нам працаваць больш плённа.

Таццяна Команав:

— Першае пытанне адрасую драматургам: што прыцягнула ў гэтую прафесію?

Таццяна Ілюковіч:

— Я скончыла Беларускую дзяржаўную акадэмію мастацтваў па спецыяльнасці “тэатразнаўства”, таму тэатр мне вельмі блізка. На жаль, не змагла сябе рэалізаваць у дадзенай прафесіі. Не магу сказаць, што планавала быць драматургам — тое здарылася абсалютна стыхійна. Раптам найшло натхненне, і ў мяне проста на адным дыханні напісалася п’еса. Для мяне гэта быў першы вопыт, надзвычай цікавы.

Канешне ж, чытка адрознівалася ад майго першапачатковага ўспрыняцця: розныя людзі па-рознаму расстаўляюць акцэнт. Але не магу сказаць, што адчула расчараванне.

Таццяна Команав:

— Дзмітрыя, у адрозненне ад Таццяны, можна назваць больш спакушаным у пытаннях чытак: гэта ўсё ж не першы ягоны выхад на публіку са сваімі творами. Дзмітрый, за што хвалюешся больш: за тое, каб п’еса спадабалася гледачам, якія прыйшлі ў залу, і яны зразумелі, пра што ты хацеў сказаць, або за акцёраў, каб ты дакладна і правільна адчулі і перадалі твой тэкст?

Дзмітрый Багаслаўскі:

— Канешне ж, за акцёраў хвалюешся, таму што кожная коска або шматкроп’е ўяўляюць з сябе нейкую мікрапаўзу... Таму вельмі хочацца, каб тэкст — прагучаў. А тое, спадабаецца ён ці не, — гэта ўжо прыватная пазіцыя кожнага гледача.

Таццяна Команав:

— Са сваіх рэжысёрскіх навыкаў што выкарыстоўваеш у драматургіі?

Дзмітрый Багаслаўскі:

— Я стараюся адключыцца ад гэтага, таму што можна столькі нагарадзіць! Хаця існуе модная тэндэнцыя: калі аўтары самі ставяць уласныя творы. У кожнага свой погляд на гэтае пытанне. У мяне — такі: я сябе і свае творы ведаю глыбей, чым любы іншы рэжысёр, і таму мне, пэўна, не так цікава будзе імі займацца.

Таццяна Команав:

— А ці праўда, што ёсць канкрэтныя рэжысёры, якія, на тваю думку, маглі б папрацаваць з тваімі тэкстамі, бо лічыш, што яны тонка “адчуваюць” іх?

Дзмітрый Багаслаўскі:

— Ніколі не думаў пра гэта, але — праўда.

Таццяна Команав:

— Ты адносішся да тых маладых драматургаў, пра якіх часта кажуць, што яны — бегуны на кароткія дыстанцыі: маўляў, могуць выдаць усяго толькі з дзясятка старонак, а напісаць “поўнаметражную” п’есу на 45 — 60 старонак — ім не пад сілу...

Дзмітрый Багаслаўскі:

— Я лічу, што паняцце формы, асабліва ў тэатры, — вельмі маштабнае. Я стаўлю перад сабой задачу і раскрываю яе ў тым фармаце, які падаецца для гэтага больш адпаведным. Ну, а калі ёсць сапраўднае жаданне паэксперыментаваць і справа толькі ў тым, што “не хапае аб’ёму”, — можна ўзяць тры маленькія п’есы трох аўтараў і знайсці чым аб’яднаць іх. І потым, не бачу логікі ў тым, каб пачынаць з 50 старонак: для пачатку варта “прамацаць” сябе, зразумець, ці можаш ты працаваць у такім фармаце. Ды і, зрэшты, калі для адной тэмы сапраўды можа быць замала і 60 старонак, дык другая — цалкам вычарпальная на дзясці.

Таццяна Команав:

— “Вечная” тэма — “адсутнасць наяўнасці” сучаснай драматургіі ў беларускім тэатры. Адкуль, на вашу думку, “дзьме вецер”?

Дзмітрый Багаслаўскі:

— Так, рэжысёры кажуць: маўляў, у нас няма цікавых і яркіх тэкстаў. А я сутыкаюся з тым, што чую: “Тэатру патрэбныя двухактоўкі.

Больш за год на старонках “Культуры” разгортвалася дыскусія аб сучаснай беларускай драматургіі. Сваімі думкамі аб тым, якія працэсы адбываюцца сёння ў айчынным тэатральным мастацтве і што замінае з’яўленню на сцэне новых цікавых п’ес беларускіх аўтараў, дзяліліся як рэжысёры-практыкі, так і самі драматургі.

Шмат увагі надавалася “кухні” тэатральнай творчасці: тым тэхналагічным нюансам, якія нагадваюць, што драматургія — гэта не толькі акт творчага самавыяўлення, але і пэўная прафесійная дзейнасць, што мусіць мець пад сабой падставы ў якасці адпаведнай адукацыі і валодання базавымі элементамі драматургічнай прафесіі. Ды толькі размовы пра гэта вядуць, як правіла, тыя, хто ў тэатры працуе не першы год і добра ведае ўсе нюансы прафесіі “знутры”.

У той час як драматургаў-“неафітаў” прывабліваюць у тэатры зусім іншыя рэчы. Сярод іх ці не на першым месцы — магчымасць публічнага агучвання ўласнага бачання і ўспрыняцця свету. І вось яны, акрыленыя і “наадрэналіненыя” самім фактам свайго першага тэатральнага выказвання, паўстаюць перад каварным рытарычным пытаннем: “А што далей?”

Пра тое, як бачаць тэатральную рэальнасць маладыя, тыя, хто робіць у гэтай прафесіі свае першыя крокі, мы гутарым у Інфацэнтры “Культура-інфа” з драматургамі Таццянай ІЛЮКОВІЧ і Дзмітрыем БАГАСЛАЎСКІМ, а таксама кіраўніком Цэнтра сучаснай драматургіі пры Рэспубліканскім тэатры беларускай драматургіі Аляксандрам МАРЧАНКАМ. Тым больш, што літаральна напрыканцы года Цэнтр зладзіў Тыздзень драматургічных чытак, у якім адбыліся публічныя чытанні і тэкстаў нашых суразмоўцаў.

“Дыялялога хочацца!”

або Як заўважыць “наяўнасць прысутнасці” маладой драматургіі?

Навошта ж браць матэрыял на адну гадзіну дзясцяць хвілін? Гэта нецікава, і глядач нас не зразумее”. Мне здаецца, існуе нейкае нявер’е ў моладзь. Людзі жадаюць большага, усяго і адразу, але... Не буду казаць за ўсіх, толькі — за сябе: магчыма, я яшчэ не гатовы да нейкіх вялікіх учынкаў.

Таццяна Команав:

— Лічыш, што напісаць п’есу — гэта ўчынак?

Дзмітрый Багаслаўскі:

— А як жа! Нельга проста так сесці, прыдумаць “нешта” і напісаць. Кожны аўтар піша толькі тады, калі яму “баліць”, калі “нарывае”. Таму і кажу, што напісанне п’есы — гэта ўчынак, і да яго трэба прыходзіць паступова. А пісаць “ад балды” навошта?

Таццяна Команав:

— Чаму ж так адразу? Прыкладам, тэатразнаўчая адукацыя, як у Таццяны, дае веды аб тэхналогіі і канструкцыі драматургічнага твора, аб тых механізмах, якія дазваляюць ствараць калі не хіты, то, па меншай меры, творы, акуратна “падмацаваныя” з усіх бакоў. Можа, гэта пэўная “манія велічы” з боку драматургаў: маўляў, мы тут здзяйснем учынкi — нараджаем новыя творы, — а ў рэальнасці справа толькі ў тым, што існуе пэўная тэхналогія, якой ты карыстаешся або не?

Таццяна Ілюковіч:

— Тэарэтычна — так. Асабіста я, ведаючы ўсе прынцыпы пабудовы п’есы, “болевыя кропкі”, на якія трэба звярнуць увагу, і тое, чаго не ха-

пае маладой драматургіі, каб выйсці на больш высокі ўзровень, шчыра хацела прымяніць гэтыя веды на практыцы. Але як аўтар п’есы апынулася перад тым, што гэта — такі свяшчэнны акт, які не заўсёды паддаецца логіцы. П’еса пачынае жыць сама па сабе ўжо ў працэсе напісання, і загнаць яе ў патрэбныя рамкі проста немагчыма.

Думаю, што калі б хто-небудзь з аўтараў напісаў п’есу, як вы кажаце, па ўсіх канонах і “механізмах”, мы займелі б прадукт пралічаны, годны, але — наўрад ці жывы...

Аляксандр Марчанка:

— Я вось слухаю і прыходжу да высновы, што нездарма было прыдуманна такое паняцце, як гармонія. Колькі маю справы з сучаснай драматургіяй, і паўсюль назіраю: калі аўтар піша п’есу, так бы мовіць, на заказ, ёй практычна заўсёды бракуе асобнага выказвання. Калі ж творца, як Дзіма, піша пра тое, пра што не можа маўчаць, яму часта аказваецца дастаткова дзевяці-дзясці старонак. Скажу, што ў ацэнках, якія гучалі адносна яго “Брача” ў Маскве і на нядаўніх чытках “Прэм’еры.txt”, таксама паўтараліся рэплікі: шкада, што малады чалавек, які мае талент і тонкае адчуванне, не “дацягвае” да пэўных аб’ёмаў.

Я быў сведкам маскоўскай чыткі “Брача” і магу сказаць, што яе, як і магілёўскую чытку “Бога казытання” Мікалая Рудкоўскага, зробленую Кацярынай Аверкавай, аб’ядноўвае наяўнасць рэжысуры. У абодвух вы-

падках рэжысёры прадумалі, якім акцёрам прапанаваць прачытаць тэкст таго або іншага персанажа. Урэшце, акрамя аўтарскага слова спрацоўваюць і самі акцёрскія тыпажы — тэкст пачынае гучаць.

Дзмітрый Багаслаўскі:

— Пры гэтым рэжысёр, як тая ж Каця Аверкава, нічога адмысловага і надзвычайнага не робіць — проста рыхтуецца да чыткі. Не “сканіруе” тэкст, а — учытваецца, удумваецца.

Аляксандр Марчанка:

— Але вось што мяне засмучае. Наш Тыздзень драматургіі адкрывала чытка адной п’есы, якая выклікала надзвычайны ажыятаж. У залу было не ўціснуцца, прычым прыйшло шмат людзей тэатральных — ад педагогаў да практыкаў...

Таццяна Команав:

— Мяркую, што я магу прад’южыць ход думкі: здзівіла цябе не тое, што ўсе яны прыйшлі на чытку канкрэтнага аўтара, а тое, што яны не правялі падобнага інтарэсу да астатніх?

Аляксандр Марчанка:

— Менавіта так! І гэта наводзіць на думку, што падобны інтарэс, як у выпадку са згаданай чыткай, не заўсёды звязаны з творчасцю ў чыстым выглядзе. На сёння гэта — самая вялікая праблема. Цудоўна разумее: мы можам колькі заўгодна вышукваць новыя п’есы, рассылаць іх па літчастках тэатраў, і яны будуць там спакойна “асядаць”, падпіраючы сцены. Мы можам дэманстраваць гэтыя тэксты, чытаючы

іх раз на тыдзень для гледачоў. Але калі мы не ўбачым зацікаўленасці людзей, якія непасрэдна прымаюць рашэнні ў тэатрах аб пастаноўцы тых або іншых твораў, — мы не зможам істотна зрушыцца ў нашым кірунку. Усё ўпіраецца ў інтарэс! Хаця б тых жа заглаў, якія павінны даносіць новы матэрыял да рэжысёраў...

Таццяна Команав:

— Але я асабіста не веру ў “інтарэс заглаў”! Яны і самі пастаянна кажуць, што нічога не вырашаюць у рэпертуарнай палітыцы тэатраў і функцыі іх зводзяцца да таго, каб рассылаць прэс-рэлізы ды правяраць граматыку ў праграмах...

Таццяна Ілюковіч:

— Я гатова пісаць, у мяне шмат ідэй, якія хочацца ўвасобіць, ёсць пэўны досвед... Але не ведаю, каму ўсё гэта патрэбна, да каго магу звярнуцца. Калі напісала сваю першую п’есу, стала рассылаць яе праз Інтэрнэт знаёмым, сярод якіх, дарэчы, былі і заглаў. І акурат яны ніяк не адрэагавалі, у лепшым выпадку — адпісаліся парай-тройкай стандартных фраз: маўляў, малайчына, працуй далей. А як — “далей”?

Таццяна Команав:

— Дарэчы, ці часта практыкуючыя рэжысёры звяртаюцца ў Цэнтр з запытамі аб тым, што ў вас новага?

Аляксандр Марчанка:

— Не надта актыўна, але ж... Літаральна пад час Тыздзя чытак да нас звярнулася дзючына-рэжысёр з Го-

Аляксандр Марчанка.

Таццяна Ілюковіч.

Дзмітрый Багаслаўскі.

Таццяна Команева.

меля. Кацярына Аверкава, якая цяпер у Магілёве, таксама адсочвае ўсе навінкі.

Таццяна Команева:

— Я так разумею, гэта — тыя людзі, якія ў свой час сутыкнуліся з Цэнтрам і працай у ім?..

Аляксандр Марчанка:

— Цяпер, я думаю, мы возьмем сабе за практыку больш “навязлівае” азнамленне з новымі тэкстамі: будзем арганізоўваць іх рассылку па ўсіх тэатрах, так бы мовіць, “уцягваць” у наша кола ўсіх, каго магчыма.

Дзмітрый Багаслаўскі:

— У Расіі, дарэчы, існуе такі Тэатральны кірмаш: рассылка з рэзюмэ акцёраў і рэжысёраў, драматургі даюць кароткі змест сваіх твораў з колькасцю дзейных асоб, і ўсё гэта штомесяц трапляе ва ўсе расійскія тэатры. Іншая справа — як дастаць да нашых тэатральных людзей, каб яны яшчэ загалом не “адварочвалі нос”?

Аляксандр Марчанка:

— А мы ж акурат на гэтай стадыі не прыняцця і завіслі!

Таццяна Команева:

— У чым гэта выражаецца?

Аляксандр Марчанка:

— У тым, што калі няма прывычнай драматургічнай структуры і мы называем яе тэкстам, то гэта адразу для яе — “пахаванне”. І рэжысёры ўжо нават не разглядаюць іх далей, каб потым, “па запавятах Песталоццы”, сказаць аўтару, што канкрэтна ў яго “не так” і “не дацягвае”. А ўсё таму, што ў нас прысутнічае нестыкоўка тэатраў і новых тэкстаў: яны не гатовы, у першую чаргу — на эмацыянальным, асобным узроўні, заглябляюць у новыя тэксты, у нязвыклы для іх матэрыял. А адкуль гэта возьмецца? У нас што, дзе-небудзь у ВНУ чытаюць курс па сучаснай драматургіі (я ўжо не кажу асобна пра беларускую сучасную драматургію)?

Дзмітрый Багаслаўскі:

— Нядаўна зайшоў у “Светач” паглядзець літаратуру. Пытаюся, што ёсць з сучаснай драматургіі. Прадавец мне адказвае: “Толькі сучасная беларуская”. Я ўзрадаваўся, кажу: канешне, давайце! І мне прыносяць... кнігу ў аksamітавай вокладцы, на якой белымі літарамі напісана: “Сучасная беларуская драматургія”. Адкрываю, а там — Дудару, Дзялендзік... Няўжо, думаю, нельга было ўключыць сюды хаця б старэйшых з “маладых”: Рудкоўскага, Балыка?

І потым, правільна Саша кажа: я магу напісаць свой тэкст хоць у маналог, і ўжо справа і задача рэжысёра — убачыць у ім дыялог, выленіць дзеянне. А то рэжысёр глядзіць і кажа: “Што гэта за п’еса такая, у якой не пазначаны дзейныя асобы? Ёта ж мне трэба прачытаць яе да канца, каб даведацца, колькі іх!” А так ён адкрывае першую старонку, кінуўшы вокам, робіць выснову, што тэкст “не рыходзіцца на труп”, і — адкладае ўбок.

Таццяна Команева:

— Дарэчы, у адной з размоў рэжысёр Сяргей Кавальчык акурат пра гэта сказаў як пра адну з прэтэнзій да

драматургаў: маўляў, не могуць яны з першай старонкі зацікавіць рэжысёра. А як жа яны тады могуць разлічваць на інтарэс з боку гледачоў?

Аляксандр Марчанка:

— А давай возьмем Сару Кейн — яна адразу зацікаўлівае?.. Тым не менш, ёсць гледачы, якім цікава, што рэжысёры робяць з яе тэкстамі, дзе, на першы погляд, увогуле няма ні завязкі-развязкі, ні кульмінацыі, ні якой-кольвечы логікі. Але рэжысёры, якім было цікава працаваць з такім матэрыялам, яе знаходзілі: трэба толькі сесці ды ўважліва “пашукаць”.

Таццяна Команева:

— Такім чынам, фармулёўка праблемы, з задачы Дзмітрыя, усё ж выкрышталізоўваецца: трэба проста перастаць “сканіраваць” п’есы і пачаць іх чытаць...

Таццяна Ілюковіч:

— Тут прагучала думка пра тое, што наш тэатр не гатовы да сучаснай драматургіі, што ён, маўляў, баіцца да

яе падступацца. А што, ставіць Шэкспіра з Чэхавым — ён не баіцца? Думаю, і мы з нашымі п’есамі не такія “страшныя”. Але ж яны нават не спрабуюць! Маўляў, калі Чэхаў з Шэкспірам правяраны часам і рэакцыі на іх пастаноўкі можна пралічыць, то новая драматургія яшчэ непрабаваная.

Дзмітрый Багаслаўскі:

— І тут, і ў Маскве час ад часу сутыкаюцца з тым, што многія людзі бачаць жыццё па-іншаму, чым я. Але ж лічу, што калі хтосьці чагосьці не бачыць, нельга адназначна сцвярджаць, нібыта гэтага не існуе ўвогуле. Магчыма, з-за гэткай пазіцыі нас, маладых драматургаў, у некаторых момантах не надта разумеюць, лічаць, што праблемы, пра якія мы пішам, надуманыя. Але ж мне не цікава пісаць п’есы пра карэты, шампанскае, карты...

Таццяна Команева:

— Чаго ж вы хочаце ад тэатраў?

Таццяна Ілюковіч:

— Узаемаразумення. Кожны з нас марыць развівацца, удасканальваць свае навыкі і ўменні. Думаю, у гэтым і заключаецца творчая прафесія: пастаянна расці над сабой. І штосьці з гэтага можа атрымацца толькі тады, калі мы будзем адно аднаму дапамагаць. Не трэба тэатрам і рэжысёрам нас “баяцца”, а лепей пайсці адно аднаму сустрач. Упэўнена, многія драматургі згодны і здольны працаваць над сабой, змяняюцца цягам працы над п’есай, быць пластычнымі, але — толькі тады, калі ёсць водгук на іх работу. Калі ж мы бачым адно толькі сценку, ад якой штораз “адскокваем”, — усялякі сэнс страчваецца. А будзе паразуменне — будучы і новыя п’есы, і цікавыя спектаклі.

Таццяна Команева:

— Іншымі словамі, калі яны прымуць вас такімі, якія вы ёсць, вы таксама дазволіце ім быць “недасканалымі”?

Таццяна Ілюковіч:

— Няхай хаця б дадуць нам шанец да дасканаласці. Пакуль што шанцу няма — вось што крыўдна.

Таццяна Команева:

— Няма шанцу, Дзмітрый?

Дзмітрый Багаслаўскі:

— Ну, калі ўсе навокал лічаць, што сучасная беларуская драматургія знаходзіцца ў зародковым стане, было б цудоўна, каб людзі, адказныя за наш “рост”, не даймалі “дзяцей” беспадстаўна. Дыялога хочацца! Хочацца, каб нам сказалі: “...Таму што тут — вось так, а тут — гэтак”. А калі чуеш: “Рана табе яшчэ: не дарос!” — гэта ж не дыялог! Вось было б цудоўна, каб нашы вядучыя рэжысёры сабраліся, пачыталі нашы тэксты, а потым грунтоўна і канкрэтна расказалі, што думаюць пра іх, чаго чакаюць, ці бачаць у нас сучасную Беларусь. Мы гатовы ўспрымаць такі дыялог і змяняцца, развіваючыся.

Рэзюмэ крытыка

Як мы адзначалі вышэй, больш за год на старонках нашага выдання доўжылася дыскусія аб сучаснай беларускай драматургіі ў айчынных тэатрах. І карціна, якая намалювалася ў выніку цыкла публікацый, выявіла той факт, што існуючыя ў гэтым пытанні стэрэатыпы далёка не заўсёды адпавядаюць рэальнай сітуацыі.

Прынамсі, на фоне пастаянных размоў аб адсутнасці новых цікавых п’ес вырасла цэлая пляяда маладых людзей, для якіх драматургічная дзейнасць сталася натуральнай формай іх творчага самавыяўлення. Іншая справа, што плён іх пісьменніцкага занятку ў большасці сваёй існуе выключна на паперы, не трапляючы пакуль што на айчынную падмосткі.

Рэжысёры кажуць: маладыя драматургі не валодаюць асновамі прафесіі. Тыя ў адказ папракаюць рэжысёраў у адсутнасці “нюху” на час і тэндэнцыі, якімі жыве сучаснае грамадства, закансерванасці ў старых традыцыях і няўменні ісці ў нагу са сваім гледачом. Аднак гэта — усяго толькі першы, знешні, пласт пытання. Карані ж крыюцца куды глыбей.

Па сутнасці, галоўнае супрацьстаянне драматургаў і рэжысёраў замяшана на неразуменні і нявызначанасці тых месца і ролі, якія сучаснае тэатральнае жыццё адводзіць для аўтараў драматургічных тэкстаў. Рэжысёры прыныцкова падтрымліваюць ідэю ўтылітарнасці драматургічнага твора — неабходнасці адпавядання яго тым задачам і задумам, што ставіць перад сабой стваральнік спектакля. Маўляў, п’еса — гэта ўсяго толькі матэрыял, які з’яўляецца своеасаблівай пластычнай “біямасай” для

Паміж “парадным партрэтам” і “рэпартажам”

Сучасная п’еса: твор ці “прадукт”?

творчага самавыяўлення рэжысёра. А значыць, ён павінен адпавядаць пэўным патрабаванням і крытэрыям. І гэта, бясспрэчна, правільна: прафесіяналізм у любой сферы дзейнасці яшчэ ніхто не адмяняў.

З іншага боку, маладыя драматургі, не адмаўляючыся ад супрацоўніцтва, амаль што ў адзін голас кажуць аб жаданні самавыяўлення, стварэння ўласнага свету ў тых п’есах або тэкстах, якія нараджаюцца пад іх прозвішчамі, згадваючы, што ва ўсе часы менавіта новы тып драматургіі і становіўся асновай новага тэатра: так было з Шэкспірам, Мальерам, Астроўскім, Чэхавым, у больш блізкае час — з Валодзіным, Вампілавым, Макаёнкам... І толькі тады, калі рэжысёры ад усяго сэрца, шчыра, пажадаюць “пранікнуць” у сутнасць тых думак і канструкцый, якія прапаноўваюць маладыя аўтары, і адмовяцца ад падыходу да гэтых твораў са звыклай “меркай” традыцыйнага тэатральнага досведу мінулага стагоддзя, ім, магчыма, адкрыецца новы, невядомы дагэтуль свет тэатра. Але для гэтага найперш неабходна адчуць у сабе імкненне да “першаадкрывальніцтва”, пошуку новых форм сцэнічнай выразнасці.

Па сутнасці, рэжысёры і драматургі сёння існуюць нібыта ў розных жанрах. Тэатры ўсё больш заняты стварэннем “парадных партрэтаў” — багатых, дара-

гіх, такіх, якія, па іх меркаванні, і павінны прэзентаваць беларускую культуру. У той час як маладым аўтарам больш блізкае “рэпартажнае” адчуванне навакольнага жыцця, пошукі тых “болевых кропак” і струнак, што адгукнуцца незалежна ад знешняга антуражу і колькасці выдаткаваных на гэта пастановачных сродкаў. Аднак кланіраваныя тэатральныя “партрэты” ўсё менш і менш прыцягваюць да сябе жывой увагі і інтарэсу, а драматургічныя “рэпартажы” ўжо праз кароткі час страчваюць сваю актуальнасць, патрабуючы новых “рэпартажскіх гісторый”.

Асабіста я не веру ва ўтылітарныя перспектывы драматургічнай прафесіі. Так, можна колькі заўгодна ствараць п’есы “на заказ”, але, як правіла, большасць з іх так і застаецца аднаразовым прадуктам, прымянімым толькі для канкрэтнай сітуацыі супрацоўніцтва з тым або іншым тэатрам і рэжысёрам. Жывой і жыццяздольнай можа стаць толькі самастойная п’еса, твор, які не задумваецца як “паўфабрыкат”, а ўяўляе з сябе выспелы, гатовы плён інтэлектуальнай і творчай дзейнасці свайго аўтара.

Не адкрыю Амерыкі, калі скажу, што галоўная праблема “адсутнасці наўнасці” сучасных драматургаў крыецца ў браку ўласнай драматургічнай школы. Ды толькі само стварэнне яе ў дадзеным выпадку мусіць насіць не столькі фармальна-арганізацыйны, колькі эвалюцыйны

характар. Таму што наўнасць школы вызначае не колькасць навучальных устаноў, якія рыхтуюць профільных спецыялістаў, а — наўнасць драматургічных традыцый у стварэнні п’ес. І да таго часу, пакуль галоўную стаўку мы будзем рабіць на чаканне з’яўлення новых талентаў, замест таго, каб развіваць існуючыя ўжо традыцыі, мы будзем заставацца тым Старым з казкі, які закідае ў акіян нерат і не ведае, ці апынецца ў ім гэтым разам што-небудзь яшчэ, акрамя ціны марскоў.

Вось толькі — чарговая тэма: хто ж мусіць заняцца гэтым выхаваннем? Педагогі ў адзін голас сцвярджаюць, што навучыць могуць адно тэорыі, практыку ж неабходна спасцігаць толькі ў рэальнай працы, у той час як рэжысёры-практыкі патрабуюць гатовых спецыялістаў, а не “недавукаў”, каму неабходна на кожным кроку тлумачыць, што да чаго. Старэйшыя ж драматургі, якім таксама час ад часу паступаюць прапановы заняцца падрыхтоўкай маладой змены, як правіла, матывуюць свае адмовы тым, што напісанне п’ес і выхаванне спецыялістаў у дадзеным кірунку — дзве адрозныя адна ад адной прафесіі, і далёка не заўсёды добры драматург здольны быць гэтакім жа педагогам...

Выратаванне тапельцаў — справа рук саміх тапельцаў? Што ж, драматургі “ратуюць” сябе, знаходзячы рынак і спажывецкую аўдыторыю для сваіх твораў за межамі нашай краіны: балазе рускамоўнага прастора з ахвотнасцю прымае і палынае велізарную колькасць людзей, што ствараюць новыя драматургічныя тэксты. І даволі хутка надыходзіць момант, калі прынцыпы рыначных адносін “змятаюць” з нашых драматургічных “паліц” нават тыя сціплыя прапановы, якія маюцца на сённяшні дзень. Жаданне творчага самавыяўлення і прызнання, што амаль заўсёды рухае маладым драматургам на самым пачатку, падмяняецца фактам спажывання. І прэтэнзія на “твор” незаўважна замяняецца выдачай “прадукту”...

Таццяна КОМАНЕВА

Прыступкі

Манументальны твор Сафокла з вялікай колькасцю калізій, выпрабаваняў і трагедыяй непараўнальных абставін з’яўляецца для рэжысёраў адной з самых “ласых” п’ес. У Рускім тэатры вырашылі пайсці больш складаным шляхам. Барыс Луцэнка запрасіў ужо знаёму яму па працы над спектаклем па матывах Анарэ дэ Бальзака драматурга Алену Мінчукову, узяўшы да інсцэніроўкі замест класічнага тэксту яе п’есу.

Аўтар вельмі смела абыходзіцца з першакрыніцай, пакідаючы замест эпічнага палатна паўтарагадзіны дэтэктыў. Аднак падобнае стаўленне да тэксту дае папраўдзе шыкоўныя вынікі: аднаактовы спектакль атрымлівае напружаную сюжэтную лінію і такі высокі тэмпытм, якому пазайздросціў бы сцэнарыст самага касавога трылера. Да таго ж, пры ўсёй звычайнасці для прадстаўнікоў новага часу хуткасці развіцця дзеяння, малады драматург паспявае ўдумліва выкласці свой погляд на філасофію нашага стагоддзя.

Барыс Луцэнка ставіць маштабную дзею на Малой сцэне, пасадзіўшы галоўных герояў літаральна ў чорную скрыню. Камернасць залы, манахромнасць у рашэнні дэкарацыі ствараюць уражанне сапраўднай чорнай дзіркі, якая паступова, але непазбежна ўцягвае царскую сям’ю ў бездань. На гэтым фоне і самі героі першапачаткова падаюцца плоскаснымі фігурамі, што нават падкрэсліваецца рэжысёрам на пачатку спектакля ў фронтальнай пластыцы акцёраў. З паступовым заглыбленнем у вытокі падзей двухвымерны свет набывае аб’ём, адкрываючы жahlівы падтэкст усёй чарады здарэнняў.

Эдып у выкананні Руслана Чарнецкага сталее літаральна на вачах глядача. Напачатку ён выглядае амаль што прасцяком, які ўпершыню за пятнаццаць гадоў адраваў вочы ад любай жонкі і раптам сутыкнуўся з жорсткасцю свету. Збягаючы ад ракавых прадраканняў у

Эдып — Руслан Чарнецкі.

для “Эдыпа”

Што ў наш час рухае чалавекам? Лёс? Жаданне знайсці сябе? Ці гэта проста блуканне наўдачу? У пошуках жыццёвых арыенціраў жыхароў XXI стагоддзя Нацыянальны акадэмічны драматычны тэатр імя М.Горкага звяртаецца да сюжэта адной з самых папулярных старажытнагрэчаскіх п’ес: на Малой сцэне Барыс Луцэнка прадстаўляе трагічную гісторыю “Эдып”.

Узгадваючы час і ролі, актрыса гаворыць стрымана, толькі калі-нікі выбухае амаль дзіцячым смехам ад таго, што выказаная думка прыемнасцю адгукаецца ў ёй:

— Разам з мужам Уладзімірам Куляшовым і іншымі аднакурснікамі — усяго сем чалавек — мы прыйшлі ў Коласаўскі тэатр адразу пасля сканчэння тэатральнага інстытута. Яшчэ працавалі нашы “старыя”: Ільінскі, Звездачотаў, Глебаўская, Лагоўская! Яны да нас вельмі добра паставіліся, і практычна адразу навалілася багата роляў. Мая першая роля — хлопчык-піянер у спектаклі “Родная маці”: вайна яшчэ гучала ў людскіх сэрцах болям, і тэма не пакідала нікога абыякавым. А потым прыйшла і першая значная роля: Яўстоля ў “Шануй бацьку свайго” В.Лаўрэнцьева — спектаклі пастаўленым Фёдарам Шмакавым...

Так атрымалася, што на сцэне Ніна Левашова ўвасабляла дзяўчат, зусім не падобных адна да адной. Яна прызнаецца, што па тэмпераменце ёй бліжэй герайні лірычнага складу, але ж заўсёды імпанавалі зусім іншыя, ярскія характары: жанчыны рухавыя, смелыя, нават экскантрычныя, якія могуць сказаць тое, што думаюць.

Ролі не заўсёды з’яўляліся самі, вельмі часта за іх даводзілася змагацца, прапануючы сваё бачанне. Але, каб атрымаць ролю, яна ніколі не звярталася па дапамогу да мужа, які ў тэатры меў вялікі аўтарытэт.

— У мяне быў гонар. Я ж таксама не лыкам шыта, нешта магу і сама! Калі ў тэатры ставілі “Сініх коней на чырвонай траве” М.Шатрова, на ролю Сапжніковай ужо былі прызначаны дзве актрысы. Нават муж мяне адгаворваў. Але я нутром адчувала, што гэтая ро-

Характар і “Сінія коні...”

Сёлета Нацыянальнаму акадэмічнаму драматычнаму тэатру імя Якуба Коласа спаўняецца восемдзят пяць гадоў. Сорок шэсць з іх “пражыла” ў ім актрыса Ніна ЛЕВАШОВА. Сціплы, шчыры і надзіва мяккі чалавек, на пачатку студзеня яна адзначыла свой юбілей. Традыцыйна, па-акцёрску, — спектаклем “Плошча Перамогі” Алены Паповай, дзе Ніна Васільеўна іграе галоўную ролю.

ля — для мяне. Пасля таго, як дзяўчаты прачыталі свае ролі з ліста, рэжысёр сказаў: “Добра, паспрабуйце і вы,” — і я проста выдала выпакутаваны матэрыял, бо тэкст ведала на памяць і літаральна жыла ім, у выніку чаго сыграла сваю Сапжнікаву насуперак усяму...

Яе любімыя ролі — Смеральдзіна з гарачым італьянскім характарам у спектаклі “Слуга двух гаспадароў” К.Гальдоні, якая “ну проста чыхвосціла ўсіх!”, і яшчэ адна, зусім невялікая, — роля цяжарнай Паштальёнкі са спектакля “У доме на Сонечнай” А.Маўзона... Пра спектакль “У доме на Сонечнай” Ніна Васільеўна расказвае:

— Вось, здаецца, ролю сваю адыграла, слёзы выплакала, выходжу ў фае. Стаю ціхенька. А да мяне падыходзіць Аляксандр Ільінскі, становіцца пе-

Ніна Левашова (Смеральдзіна) у спектаклі “Слуга двух гаспадароў”.

рада мной на калена і кажа: “Усім бы так пражываць лёс сваёй герайні!...” Гэта было для мяне даражэй за ўсялякія ўзнагароды...

Адпрацаваўшы ў акцёрскай прафесіі амаль паўстагоддзя, Ніна Васільеўна расказвае сакрэты майстэрства:

— Характарным акцёрам трэба быць назіральнымі. Вось як склаўся вобраз маёй Клеапатры Пятроўны з “Плошчы Перамогі”? Я знайшла яе, калі лячылася ў шпіталі. Там пабачыла жанчыну — удаву мастака. Яе характар, паводзіны, жэсты і падвлялі да вобраза маёй герайні. Вось як атрымліваецца: нават у шпіталі думаеш пра тэатр!..

Ніна Левашова і Уладзімір Куляшоў разам працавалі ў тэатры Якуба Коласа, хаця ў пары ігралі нячаста. Іхняя да-

сямейнае ложа, Эдып забыўся на тое, што нявырашаныя дробязі хутка нарастаюць і ў любы момант гатовы панесціся на звычайнае жыццё некіравальнай каласінай. Загнаны абставінамі ў кут, цар вымушаны аналізаваць падзеі. Як вядома, той чалавек, які думае, — пакутуе. І кожнае ўзняцце на новы ўзровень разважанняў ды размовы з Пустэльнікам (Віталь Быкаў) і служкам Лая (Валерый Шушкевіч), што расказваюць жahlіваю бездань ісціны, літаральна на вачах надаюць амаль увачавіднай сізізны Эдыпу.

Калі Сафокл на першы план выводзіў выпрабаванні Эдыпа, то ў пастаноўцы Горкаўскага тэатра з’яўляецца яшчэ адзін галоўны герой: у гэтым спектаклі на вышыню цэнтральнага персанажа ўзімаецца вобраз Іакаста. Часцяком сучасныя драматы, калі справа датычыцца сямейных мізансцен, не могуць выйсці з палону паверхневых побытавых недаразнасцей. Адштурхоўваючыся ад глыбы Сафокла, Алене Мінчуковай удалося выпісаць вобраз самой жаночай сутнасці. Яна паказвае, як пад надзвычай распаўсюджанай сярод жанчын маскай наіўнасці і прастаты часцей за ўсё хаваецца востры боль растаптанай любові, незагойная рана ад страты дзіцяці. Менавіта Іакаста (Алена Унукава) першая кажа Эдыпу: калі ты патрабуеш ад чалавека адкрыць душу, будзь гатовы ўзяць на плечы непаспільны цяжар жыццёвых трагедый.

З таго нямногага, што звязвае новую беларускую п’есу з старажытнагрэчаскай трагедыяй, застаўся

Іакаста — Алена Унукава.

хор, які час ад часу ўзнікае ў запаленым розуме Эдыпа, ды вершаваная мова, на што перыядычна, хоць не зусім зразумела, навошта, пераходзяць акцёры. Аднак каштоўнасць гэтай прэм’еры — менавіта ў адрозненнях. Барыс Луцэнка кардынальна ссоўвае акцэнт, адыходзячы ад традыцыйнай трактоўкі аб наканаванні лёсу. Спектакль сцвярджае: самы дрэнны паварот падзей — гэта ўсяго толькі вынік неабдуманых дзеянняў самога чалавека. Чорная пустэча — не тупік, а платформа для нараджэння новага.

Гэты спектакль на класічны сюжэт як ніякі іншы гучыць сучасна. Ён распавядае аб новым пакаленні, якое прызвычалася не аглядваючыся ісці па жыцці, заяўляючы: таго, на што ты закрыв вочы, — не існуе. Мы жартуючы крыўдзім, гуляючы пераступаем праз тое, над чым патрэбна было б паразважаць. А за нашай спінай нарастае кола няздзейснага, якое не-не — ды і зрываецца, падмінаючы пад сябе чалавека.

Таму і асляпленне набывае новы сэнс: Эдып не хаваецца за цемрай ад цяжару праўды, якая адкрылася. Ён асляпляе сябе, каб усё наноснае перастала перашкаджаць яму на шляху прасвятлення. Барыс Луцэнка ўзімае тэму ўседаравання, нагадваючы, аднак, што ў наша стагоддзе важна навучыцца не толькі прабачаць, але і прасіць прабачэння.

Так, паступова, у старажытнагрэчаскай фэбуле пачынае прачытвацца хрысціянская тэма пакаяння. У фінале над Эдыпам уздымаюцца камяні, але, як вядома з Бібліі, кінучь іх у грэшніка можа толькі той, хто сам без граху. І калі камяні з рук харыстаў ляцяць убок, рэжысёр дорыць глядачу веру ў тое, што шчырае прыняцце сябе і сваіх памылак, умненне прасіць прабачэння змогуць пераламіць самую, здавалася б, непараўнальную сітуацыю. Толькі разважанні над сутнасцю рэчаў дапамогуць адшукаць магчымасць, якая ператворыць бездань у першую прыступку да адраджэння чалавека.

**Настася ПАНКРАТАВА
Фота
Аляксандра ДЗМІТРЬЕВА**

з Вольгай самастойна зрабілі ўрывац, і рэжысёру Барысу Эрыну наша інтэрпрэтацыя спадабалася найбольш. Дачка — цыбатая, а маці — маленькая, такая жвавая!.. І на рэпетыцыях, калі нешта пачынала ісці ў іншым кірунку, Эрын казаў: “Ніначка, вы самі прапанавалі мне гэты план. Таму і не адступайце ад яго!”...

Коласаўскі тэатр перыяду 1960-х — 70-х гадоў падарыў Ніне Васільеўне найлепшыя ўспаміны. Гэта быў такі час, калі нават цяжасці, якіх было багата, толькі насычалі жыццё новымі, ярскымі, уражаннімі. Надзвычай запомніўся “Клоп” Маякоўскага, які ставіў Барыс Эрын разам з галоўным балетмайстрам нашага Опернага тэатра Дадзішкіліні. У гэтай фантазмагорыі быў заняты ўвесь тэатр.

— Многія выконвалі і па дзве, і па тры ролі. Я іграла Зою Бярозкіну, якую пакрыўдзіў Прысыпкін-Шмакаў. Спектакль атрымаўся цудоўны, проста неверагодны. Нашы мужчыны — Георгій Дубаў і Уладзімір Куляшоў — увасаблялі жанчын: Дубаў — “дамачку” лёгкіх паводзін, а Куляшоў — свецкую. І гэта было так весела, што мы самі смяяліся!

**Марына ПЯТРОВА,
рэдактар літаратурна-драматычнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Якуба Коласа**

Напрыканцы...

— Ці ёсць такая роля, пра якую заўсёды марылі, але не сыгралі?

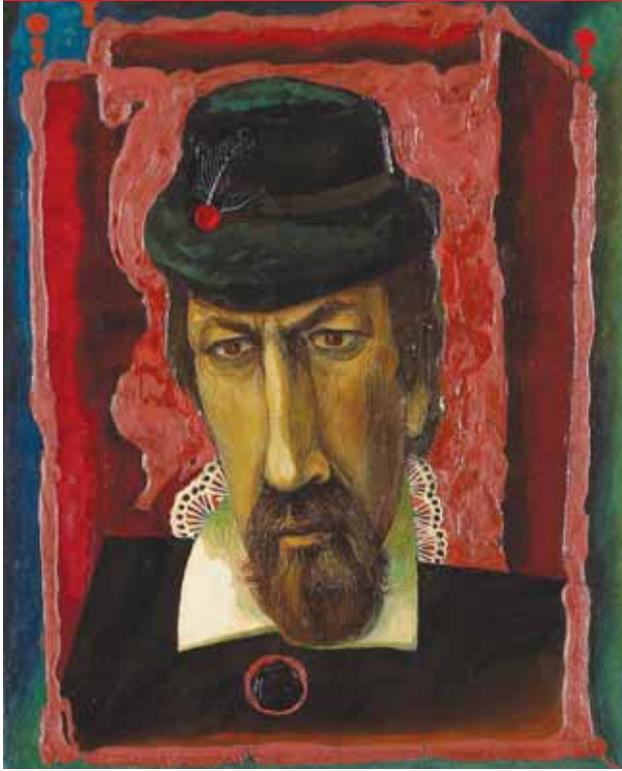
— І марыла, і сыграла: Байбу ў спектаклі “Ветрык, вей!” паводле п’есы Я.Райніса. Вельмі драматычная роля.

— А цяпер пра якую марыце?

— Хочацца ўвасобіць Сваццю ў запланаваным на наступны сезон спектаклі “Ханума” Цагарэлі: вельмі ж музычная пастаноўка, а я такія работы люблю.

Канструкцыя іншасказу

Кола жыцця Георгія Скрыпнічэнкі

Г. Скрыпнічэнка. "Аўтапартрэт".

Нядаўна нашаму вядомаму жывапісцу і графіку Георгію Скрыпнічэнку споўнілася семдзесят! Годны вучань Альгерда Малішэўскага і Леаніда Шчамялёва, ён цягам васьмю ўжо 45 гадоў зьяе сваім непаўторным, яскравым талентам на шматлікіх выстаўках у Беларусі і замежных краінах, блізкіх і далёкіх.

Калісьці ён актыўна пачынаў з друкаванай графікі, кніжных ілюстрацый беларускай класікі і акварэлі, але ўжо з пачатку 80-х цалкам перайшоў на жывапіс. І ў гэтай галіне мастацтва стаў адным з самых прыкметных, значных, вострасучасных чараўнікоў новага вобразна-пластычнага свету. Гэты свет мастака — добры і журботны, грацыёзны і таямнічы, пранізліва-рэальны і адначасова фантастычны. Пры ўсёй празрыстай элеганасці, у работах творцы ёсць ноткі настальгіі па тым, што адышло назаўсёды, хвалюючае і трывожнае пачуццё тленнасці быцця. Быццам бы за ўсёй гэтай прасторай свету і паветра схавалася чароўная ноч: яна выходзіць з Траецкага прадмесця, перацякае ў старую вуліцу Верхняга горада, працягваецца, губляючыся ў фактуры, асвятляе гэтую зямлю і хаткі зеленавата-блакітнымі месечнымі блікамі... І ў выніку сустракаецца з досвіткам.

Нават у карціне "Нараджэнне і смерць", якая навеяна роздумамі пра крохкасць усяго жывога, пра тое, што "ўсё праходзіць", — ёсць надзея. Надзея на Памяць. І няхай гадзіннік з гальштукам адлічвае хвіліны — "усё бліжэй да смерці", — людзі застаюцца людзьмі — цудоўнымі, добры-

мі, адкрытымі ў сваіх пачуццях і чыстых думках. Белая лінія на даляглядзе — пункт скрыжавання. І ад яго мастаку няма дзе схавацца...

Так, свет Скрыпнічэнкі — выдуманы, сканструяваны, і адносіны аўтара да адлюстраванай калізіі распазнаюцца не адразу. Яны схаваны за апасродкаванасцю мастацкага мыслення і пастаянным імкненнем да іншасказу, за ўскладненасцю, "закадзірава-

Г. Скрыпнічэнка. "Жаданне".

насцю" пластычнай мовы. Такі падыход да рашэння сваіх задач пазбаўляе творцу непасрэднасці, але затое дае прастору для фантазіі, уяўлення гледача. Метафарычная значнасць усіх элементаў формы — колеру, святла, прасторы, судносіна аб'ёмаў і г. д. — робіць такія творы разлічанымі на маштабнае ўспрыманне. У іх — тэкст і падтэкст, відавочная (і часта займальная) сюжэтная кампазіцыя і прыхаваны энс, вонкавы, адкрыты "сюр" і унутранае напружанае выяўленне аўтарскага стаўлення да свету, адкрыты зварот да ўзораў мастацтва мінулага і пошукі самабытнай пластычнай мовы.

У межах такой сістэмы выразнае месца адводзіцца іроніі: яна дапамагае схаваць гэтыя, часам пакутлівыя, пошукі

формы светаўвасаблення і ўзнікае ад эмацыянальнага аддалення мастака ад аб'екта адлюстравання і нежадання адкрыта выявіць свае пачуцці. Іронія Скрыпнічэнкі дапускае пэўную разумовасць, нейкую інтэлектуальную ацэнку з'явы: спачатку — творцай, а потым — гледачом. Мастак прапануе зірнуць на свет збоку, перш чым яго прыняць або адхіліць. Іронія прадвызначае многія глыбінныя ўласцівасці эмацыянальнай структуры жывапісу, стварае пэўную дыстанцыю паміж мастаком і гледачом. Тут няма прамых і адкрытых эмацыянальных адносін — іронія выклікае неабходнасць дашуквацца сапраўдных аўтарскіх пачуццяў, а не атрымліваць іх "з рук у рукі".

Георгій Скрыпнічэнка, як правіла, "да краю" запаўняе свае сюррэалістычныя палотны, прасякнутыя глыбока схаванай іроніяй ці сарказмам, пранізліва-шчаслівым святлом, які дае фігурам, прадметам ды іншым атрыбутам і аксесуарам адчуванне нейкага шматслойнага духоўнага Універсума, дзе несумяшчальныя ў рэальным свеце рэчы, калізіі і сітуацыі аказваюцца ў адзінай гульнівай і "знакавай" прасторы. Гэта бачна ў палотнах "Адночы ў Ратамцы", "Навагрудчына", "Стронцый", "Восень патрыярха", "Гармонія

стагоддзяў", "Археалагічныя з'явы", "Страчаныя мары", "Выкраданне Еўропы", "Па шляху жыцця", "Апошнія гульні", "Кола жыцця", "Падзенне Ікара", "Ахвяра", жывапісных цыклах "Мастак і Бацькаўшчына", "Памяці загінулых касманаўтаў", "Мірная зямля". Вельмі шмат карцін у творчай спадчыне мастака: я ведаю, што ён нават у святыя стаіць у сваёй майстэрні ля мальберта. Канешне, шмат чаго змянілася ў ягонай жывапіснай метафарычнай палітры, але тая душэўная шчодрасць, чалавечая камунікабельнасць, тое рэдкае пачуццё таварыства, што я назіраў у яго яшчэ ў маладосці, засталіся ў творцы па-ранейшаму непарушным залатым стрыжнем...

Б.К.

Адным з цудоўных падарункаў Музея сучаснага выяўленчага мастацтва сваім наведвальнікам на Новы год і Каляды стала экспазіцыя твораў вядомага ювеліра, заслужанага дзеяча мастацтваў Беларусі, лаўрэата прэміі "За духоўнае адраджэнне" Мікалая Кузьміча, прымеркаваная да 60-годдзя мастака. "Ювелірыка" — такую назву мела выстаўка тэгулаванага майстра з Брэста, вядомага беларусам і свету, у першую чаргу, унікальнымі работамі адноўленых святынь: Крыжа Святой Ефрасіні Полацкай, Стаўратэкі, ракі для захавання мошчаў беларускай асветніцы.

"Ювелірыка"

На "Ювелірыцы" былі прадстаўлены ювелірныя ўпрыгожанні, зробленыя мастаком-эмальерам: кольцы, падвескі, шпількі, прышыўныя і звычайныя брошкі, абразкі, а таксама такія джаратэўныя формы, як мастацкія эмалі. Перад намі, так бы мовіць, вынік паўсядзённай працы ювеліра, але колькі велічы, любові і майстэрства ў гэтых быццам бы звычайных рэчах, якія па праве склалі экспазіцыю ў музеі!

Колькі пяшчоты і замілавання ў падвесках "Вырай", колькі радасці і танца колераў у серыі "Успамін пра вясельку", колькі майстэрства ў эмалях з серыі "Краявід", а таксама серыі, прысвечанай Грунвальдскай бітве!.. Пералік эпітэтаў можна доўжыць, — але тое, што імя Мікалая Кузьміча стварае славу беларускага ювелірнага мастацтва, па сутнасці, стварае яго (мастацтва) школу, — не падлягае сумневу.

Здавалася б, што можна ўбачыць цікавага ў такім барочным аксесуары, як брошка? Але брошка аўтарства Мікалая Кузьміча — гэта святая фантазія і нечаканых увасабленняў: маленькія шэдэўры, праз якія можна распавесці аб мільх сэрцу краявідах Бацькаўшчыны (брошкі "Краявід"), аб'ёмныя курганы, чароўным чынам паменшаныя ў памерах ("Відзіж-Горы"), танюсенькія травінкі, на якіх блішчыць ранішняе раса ("Расінкі")... Нешараговае сталучэнне матэрыялаў: жэмчуг і метал, перліны і эмаль, эмаль і медзь... Нечаканая, але пазнавальная фор-

ма твораў, аўтарскі светапогляд, высокае майстэрства — усё складаецца і вызначае стыль Мікалая Кузьміча як мастака сучаснага ювелірнага мастацтва.

Эмаль — той матэрыял, які, на думку ювеліра, можна было б назваць "нацыянальным" для Беларусі (як культывуюць той жа бурштын літоўцы, а срэбра — палякі). І ў справе папулярызавання гэтага, пакуль яшчэ не напоўніцу раскрытага для абывацеля, матэрыялу Мікалай Кузьміч робіць усё магчымае і немагчымае: яго эмалі з'яўляюцца святлом золата, пясчэцця вока ясных колерамі і западаюць у душу вобразамі блізкімі і роднымі. У кожнай рабоце мастака — зварот да гісторыі, няўлоўнага і незабытага характа, да багатай культуры, да неразгаданых таямніц роднага краю, гэта роздум майстра над лёсам Беларусі. У кожнай рэчы схаваны мікракосм, які распавядае гісторыю тваёй зямлі.

І, мабыць, менавіта гэтая любоў майстра да Радзімы прымушае нават халодны метал выпраменьваць тую дзіўную і незабытую цеплыню, якая адчуваецца кожным, хто бачыць творы брэсцкага ювеліра.

Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ
На здымках: ювелірныя работы М.Кузьміча.

Фактура art-аб'ектаў

А.Іванова. "Прысвячэнне Хармсу". Фрагмент.

Выстаўка чатырох маладых мастацкаў Аляксандры Шыла, Алены Ліпінскай, Аляксандры Івановай і Наталлі Клімовіч пад назвай "3 мяне" адбылася ў галерэі "Акадэмія" Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў.

Усе творцы скончылі Мінскае дзяржаўнае мастацкае вучылішча імя А.Лябавы, а тры з іх — нядаўна выпускніцы Акадэміі. Аднак больш агульных рыс паміж дзяўчатамі няма: кожная эксперыментуе ў сваім накірунку мастацтва і мае непаўторны падыход да адлюстравання рэчаіснасці.

Аляксандра Шыла стварыла прасторава-гукавую інсталляцыю для рэалізацыі сваёй ідэі пра іншую планету і невядомых істот на ёй.

Жывапіс на шклянках пласцінах, па-стаўленых адна за адной, становіцца аб'ёмным, музыка, напісаная мастацкай, гучыць у навушніках і паглыбляе сузіральніка ў нейкі іншы сусвет, а фонам служыць палотны з выявамі незнаёмай прыроды. Такі комплексны падыход да арт-аб'екта, увага да яго дэталёвай падачы выглядаюць свежым паведам у айчынай выставачнай прасторы.

Аляксандра Іванова паказала сябе як прафесійнага графіка, яна

працуе шмат і прапускае праз сябе самыя розныя тэмы. Джаратэўнасць і хаатычнасць, метафарычнасць і канкрэтнасць — ёй уласцівыя няспынны пошук і імкненне ствараць сваю графічную мову. Імпульсіўныя лінаграфічныя, рамантычныя лісты, выкананыя сухой іголкай, рэзкія, з металічнай колкасцю, афорты... Капі творчы шлях дзяўчыны толькі пачынаецца, то праз шмат гадоў, думайце, пра яе можна будзе напісаць надзвычай багата, — творцы засталася знайсці "сваю" тэму, якая стане "разыначкай" у гэтым суквецці.

Жывапіс Наталлі Клімовіч складана назваць і рэалістычным, і абстрактным. Экспрэсіяністычныя, фактурныя згусткі яркіх адценняў чырвонага на цёмным фоне — гэта быццам мастацтва выплэскае энергію на палатне. Такія творы адчуваюць патрэбу ў невялікіх тэкставых тлумачэннях, калі толькі аўтар не жадае дабіцца ад кожнага гледача сваёй інтэрпрэтацыі.

Вытанчаная і па-сапраўднаму жаночыя скульптуры — у Алены Ліпінскай. Крохкія, безбаронныя істоты заміраюць у мармуры, бронзе, гліне. У іх адчуваеш спакой і заглыбленасць у сябе.

Алена САБАЛЕЎСКАЯ

Новы этап адраджэння і развіцця сяла: сацыякультурны зрээ

Сталася аксіёмай сцвярджэнне, што Міншчына з'яўляецца ўзорнай паводле культурнага абслугоўвання насельніцтва. І сапраўды, апошнім часам паляпшэнню матэрыяльна-тэхнічнай базы аб'ектаў культуры вобласці надавалася самая пільная ўвага. Не быў выключэннем у гэтым плане і Старадарожскі раён. За гады дзеяння Дзяржаўнай праграмы адраджэння і развіцця сяла цягам мінулых пяці гадоў тут было ўведзена 16 аграгарадкоў, у якіх, натуральна, былі адрамантаваны і прыведзены да ладу ўстановы культуры, набыта новае тэхнічнае абсталяванне, а ў некаторых паселішчах былі адкрыты філіялы школы мастацтваў. Ды і рэгіянальны фестываль “Матчыны кросны”, які ладзіцца ў райцэнтры з 2000-га года, з нядаўняга часу імкнецца да статусу міжнароднага.

Але хапае ў Старых Дарогах і сваіх праблем, якія, натуральна, замінаюць павелічэнню духоўнай і матэрыяльнай аддачы сферы рэгіянальнай культуры. Гэта і “вечнае” кадравое пытанне, і нястача камп'ютарнай тэхнікі ва ўстановах культуры горада і раёна...

Народ пытаецца і прапануе

Ці памаладзее “Юнацтва”?

Гэтым разам цікавіўся праблемамі сацыякультурнага жыцця Старадарожчыны не толькі ў жыхароў раёна, але і ў культуротнікаў. Зразумела, жаданні і прапановы супрацоўнікаў устаноў культуры не ўлічваюць у нашых сацапытаннях папросту немагчыма.

Андрэй, служачы, г. Старыя Дарогі:

— Ці будзе зроблены рамонт у будынку Маладзёжнага цэнтры “Юнацтва”? Размоў пра гэта шмат, а воз, як кажуць, і па сёння стаіць на месцы...

Святлана, медсястра, г. Старыя Дарогі:

— Мой сын — навучэнец школы мастацтваў. Будынак установы цяпер паступова рамонтуюцца, што не можа не радаваць. Вучэбныя кабінеты на другім паверсе выглядаюць вельмі прыстойна. А калі ж будзе распачаты рамонт на першым?..

Валянціна Спатар, дырэктар СДК аграгарадка “Старыя Дарогі”:

— Не так ужо і шмат грошай пайшло на рамонт нашага СДК, таму ўнутраныя памяшканні выглядаюць не надта прывабна. Хацелася б займець і новы камп'ютар, а самая, на маю думку, вострая патрэба — у спартыўных трэнажорах. Бо вельмі хочацца зрабіць для тых хлопцаў, якія жывуць у нашым паселішчы, спартыўную залу з сучасным абсталяваннем. Ці дапамогуць нам у гэтым раённыя ўлады?..

Святлана Мікалаеўна, пенсіянерка, жыхарка аграгарадка “Горкі”:

— Хацелася б, каб у нашым СЦКід з'явілася новая мэбля, ды і “адзенне” сцэны таксама няблага займець. Да таго ж, ведаю пра тое ад унукаў, бібліятэка пакуль не падключана да Інтэрнэта, а аграгарадок у нас зрабілі яшчэ ў 2008-м. Ці вырашацца гэтыя пытанні?..

І дырэктар, і акампаніятар — у адной асобе

З “Горак” і пачну. Мясцовы сельскі Цэнтр культуры і дасугу аграгарадка быў адрамантаваны два гады таму, калі вёска якраз і займела новы статус. І, як распавяла дырэктар Цэнтры Валянціна Доўнар, вонкавы і ўнутраны выгляд абноўленай установы культуры вельмі падабаецца наведвальнікам. Папулярнасцю карыстаюцца шматлікія конкурсныя праграмы, якія ладзяцца супрацоўнікамі: “Уладар сяла”, “Жонка года”, “Супердзяўля” і многія іншыя.

Пра дзятву і моладзь тут таксама не забываюць: акрамя дыска-тэчных праграм ва ўстанове наладжана праца сямі гурткоў і аматарскіх аб'яднанняў.

З леташнім планам платных паслуг супрацоўнікі устаноў культуры справіліся. Дапамагла сучасная апаратура, якая напоўніла выкарыстоўваецца на тых самых дыска-тэках. Грошы прынеслі “агеньчыкі”, дні ім'янінніка і вязаныя канцэрты... Іншая справа, што на абнаўленне мэблі ў Цэнтры культуры і дасугу пакуль няма фінансавых сродкаў. Адсутнічае і “адзенне” сцэны, ды і ноўтбук пры правядзенні дыска-тэкаў таксама не пашко-дзіў бы.

— Але больш за ўсё хацелася б, — кажа Валянціна Доўнар, —

каб у нас з'явілася хоць нейкае спартыўнае абсталяванне: тэнісны стол, б'ярд або трэнажоры. Бо не ўсе ж хлопцы могуць спяваць. А патрэба ў актыўным адпачынку была, ёсць і будзе заўсёды...

З гэтымі словамі цяжка не пагадзіцца. Зрэшты, менавіта з гэтай прычыны ў аграгарадках Беларусі пачалі з'яўляцца шматлікія культурна-спартыўныя цэнтры. Найбольш паспяхова працуюць яны на Гомельшчыне, але і іншыя вобласці таксама могуць пахваліцца шэрагам падобных устаноў, дзе вясковае моладзь можа адпачыць не толькі духоўна, але і фізічна.

Ды нават і не беручы пад увагу культурна-спартыўныя цэнтры, даволі часта пад час камандзіровак даводзілася бачыць у СДК спартыўныя трэнажоры, тэнісныя і б'ярдныя сталы, якія заўсёды запатрабаваны наведвальнікамі. Таму гаворка пра наладжванне падобнай дзейнасці — гэта зусім не крок убок (маўляў, дамы культуры для гэтага не прызначаны!), а сапраўдны клопат пра здароўе маладога пакалення. Мяркуючы па нашым апытанні, праблема гэтая хвалюе не толькі работнікаў культуры аднаго асобна ўзятага аграгарадка.

І яшчэ. Не магу не закрануць сапраўды “болевай кропкі” сацыякультурнага развіцця раёна — кадравага складніка. Як распавяла

Праблемны Маладзёжны цэнтр “Юнацтва”.

Унутраныя памяшканні Маладзёжнага цэнтры “Юнацтва” (такую назву цяпер носіць установа культуры) у шараговага наведвальніка могуць выклікаць хіба што недаўменне і заканамернае пытанне: як тут можна працаваць? Сцены даўно “чакаюць” маляроў, усюды адвальваецца тынкоўка, у некаторых месцах бачныя падцёкі на столі — працякае дах, — а ў калідорах даволі халодна. Як кажа дырэктар МЦ “Юнацтва” Кацярына Васільева, раней было яшчэ халодней, бо сёлета ўстанову культуры крыху “падлапілі”: усталявалі некалькі шклопакетаў і замянілі фасадныя дзверы.

— Выкарысталі на касметычны ремонт установы культуры 36 мільёнаў рублёў, — распавяла началь-

Рэзервы для

Старадарожчына: кадры, грошы плюс тры камп'ютары

Палац культуры ў Старых Дарогах.

начальнік аддзела культуры Іна Абрамчык, у раёне не стае харэографі і акампаніятараў. Таму зусім не дзіўна, што кіраўніку СЦКід аграгарадка “Горкі” даводзіцца быць не толькі дырэктарам, але і акампаніятарам у калектыве “Гаркаўчанка”. Да таго ж, у клубнай сферы раёна працуе шмат спецыялістаў. І хаця дырэктар Валянціна Доўнар і мастацкі кіраўнік установы Жанна Няжковіч маюць спецыяльную адукацыю, некаторыя іх калегі з іншых аграгарадкоў і вёсак раёна гэтым пахваліцца не могуць. Напрыклад, у тым жа аграгарадку “Старыя Дарогі”.

Як жыць без Сеціва?

Горкаўскай сельскай бібліятэкай загадвае Алена Мацынава — спецыяліст са стажам. Ва ўстанове — каля васьмі тысяч кніг, прыкладна тры дзясяткі найменняў газет і часопісаў. Ёсць і камп'ютар, які карыстаецца вялікім попытам у мясцовай дзятвы: хлопцы і дзяўчаты з задавальненнем гуляюць на ім у разнастайныя гульні.

На жаль, з камп'ютарнага дадатку — толькі прынтар. А вось сканер і ксеракс — пакуль што мары. Няма і падключэння да Інтэрнэта. Але, як запэўніла мяне Алена Мацынава, у хуткім часе ў чытачоў з'явіцца магчымасць паблукі па Сусветным павуціні.

Яшчэ адна праблема — малае колькасць новых кніжных паступ-

ленняў. І гэтая бяда — агульнараённая. Як распавяла дырэктар ЦБС Ніна Сцяжко, з якой сустрэўся пасля наведання аграгарадкоў Старадарожчыны, за гэты год на папайненне бібліятэчных фондаў накіроўвалася толькі 12 працэнтаў ад агульнай сумы бюджэтнага фінансавання, хаця, згодна з даручэннем Прэзідэнта Беларусі, гэты паказчык не павінен быць меншы за 15 працэнтаў.

Што да камп'ютарнай праблемы, дык, па словах той жа Ніны Сцяжко, яна ў ЦБС таксама даволі адчувальная: з 16 аграгарадкоў камп'ютары ёсць толькі ў шасці. Ды і ў самой Старадарожскай цэнтральнай раённай бібліятэцы да нядаўняга часу было ўсяго чатыры ПК. І толькі літаральна пад Новы год мясцовыя бібліятэкары атрымалі, не раўнууючы, шыкоўны калядны падарунак — яшчэ тры камп'ютары. Але праблему “тэхнічнага парку” сельскіх бібліятэк гэта, натуральна, не вырашыла.

Кропля ў моры

Як вядома, у 2001 годзе ў Старых Дарогах быў урачыста адкрыты новы Палац культуры. А ў тым будынку, дзе раней месцілася цэнтральная ўстанова раёна, “прапісалася” агульнагарадская дыска-тэка, на якую часам прыходзіць да 200 чалавек. І менавіта з гэтым будынкам звязана самая вялікая праблема сацыякультурнага жыцця Старых Дарог: наспела патрэба яго рамонт.

нік аддзела культуры Іна Абрамчык, — але гэта, канешне ж, кропля ў моры. Патрэбны нашмат большыя ўкладанні...

У Цэнтры працуюць тры гурткі, але, натуральна, у такіх умовах яны паўнацэнна “жыць” не могуць. Таму ўсе гурткоўцы ходзяць на заняткі ў Палац культуры Старых Дарог. Як ужо казаў, фактычна ў Маладзёжным цэнтры “Юнацтва” дзейнічае толькі вялікая актывная зала, дзе ладзяцца шматлікія дыска-тэкі.

Ёсць тут кандыцыянеры, найноўшая светлавая і гукавая апаратура, лазер і нават свой ноўтбук. Не дзіўна, што на базе ўстановы культуры ладзяцца штогадовы раённы конкурс дзі-дзэяў, семінары для сельскіх клубнікаў па правядзенні танцавальных вечараў... Што да дыска-тэчных мерапрыемстваў, дык яны — разнастайныя і, як кажуць, на любы густ: ад звычайнага танцавальнага вечара да лацінскага карнавалу. Многія дыска-тэкі — тэматычныя, з цікавай конкурснай праграмай і прызамі. Але, на жаль, мясцовым супрацоўнікам пакуль што не ўдаецца выканаць план платных паслуг. На канец снежня ўстанова зарабіла толькі 33 мільёны пры 48-мільённым плане.

— У канцы 2009 года нам дазволілі праводзіць дыска-тэку толькі да дзвюх гадзін ночы, — кажа дырэктар МЦ “Юнацтва” Кацярына Васільева, — а раней мы працавалі да трох. Натуральна, гэта негатыўна паўплывала на колькасць наведвальнікаў нашых танцавальных вечараў.

Зразумела, гэта далёка не ўсе (і не самыя важныя) прычыны. Калі б быў цалкам адрамантаваны будынак установы культуры, тут можна было б стварыць шэраг новых гурткоў, у тым ліку — і на платнай аснове. Таксама можна было б размясціць тут і невялічкае кафэ па рэалізацыі страў мясцовай кухні, прахаладзальных напояў, якое, дарэчы, і павінна працаваць у гэтым будынку згодна з праектам. Тады б, магчыма, даведзеныя планы можна было б выканаць. Тым больш, што супрацоўнікі МЦ “Юнацтва” ў гэтым зацікаўлены больш за ўсіх: іхняя ўстанова знаходзіцца на гасразліку, і, натуральна, зарабляць грошы для іх — жыццёва неабходна.

Намеснік старшыні Старадарожскага райвыканкама па сацыяльных пытаннях і ідэалагічнай працы Дзмітрый Давыдаў і начальнік аддзела культуры Іна Абрамчык.

зы аграгарадоцкіх СДК. Але для сферы культуры раёна мы робім нямаля. Напрыклад, з расходнай часткі раённага бюджэта на культуру выдаткоўваюцца штогод даволі вялікія сумы. Летась пайшло тры мільярдны 273 мільёны рублёў — гэта больш за 6 працэнтаў ад усіх расходаў райвыканкамаўскага бюджэта.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— Вясковая моладзь пыталася пра спартыўнае абсталяванне...

Іна АБРАМЧЫК:

— У аграгарадку "Старыя Дарогі" падлеткі нават самастойна абсталявалі падвальнае памяшканне пад спартыўную залу, праўда, трэнажоры там — самаробныя...

Дзмітрый ДАВЫДАЎ:

— Што да згаданага аграгарадка, дык мы нядаўна разгледзілі гэтае пытанне, і спартыўнае абсталяванне там абавязкова з'явіцца. У нас ёсць буды-

харэографу. Падобныя праблемы ёсць і ў іншых раёнах.

Дзмітрый ДАВЫДАЎ:

— Выйсце тут — у стаўцы на ўласныя кадры. Прыкладна 30 чалавек у нас цяпер навучаюцца ў ВНУ сферы культуры, чатыры чалавекі мы перавучылі і яны ўжо паспяхова працуюць.

Іна АБРАМЧЫК:

— Прычым, перападрыхтоўку кадраў мы робім за кошт сваіх сродкаў: будучым клубнікам або бібліятэкарам за вучобу плаціць не трэба.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— Напэўна, адна з асноўных прычын кадравай праблемы — невысокая зароботная плата?

Іна АБРАМЧЫК:

— Супрацоўнікі сферы культуры раёна атрымліваюць у сярэднім 730 тысяч рублёў — гэта паказчык на капец мінулага года.

Дзмітрый ДАВЫДАЎ:

— Адзначу і тое, што летась з бюджэту райвыканкама было выдаткавана 70 мільёнаў рублёў на рамонт фасада Цэнтральнай раённай бібліятэкі, бо ўстанова знаходзіцца ў цэнтры горада і, натуральна, знешні яе выгляд павінен адпавядаць галоўнай кніжнай скарбніцы Старадарожчыны.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— А ці плануецца рамонт Маладзёжнага цэнтра "Юнацтва"? Умовы там — зусім далёкія ад ідэальных...

Іна АБРАМЧЫК:

— Летась зрабілі там невялічкі касметычны рамонт на 36 мільёнаў рублёў.

Дзмітрый ДАВЫДАЎ:

— Але, канешне ж, гэта вельмі малая сума. Туды патрэбны капітальныя ўкладанні. Без падтрымкі з абласнога бюджэту мы наўрад ці зможам штосьці сур'ёзнае зрабіць. Бо,

ідэалу. Прафесійнага

Райвыканкамаўская "лятушка" з "К"

СДК аграгарадка "Горкі".

Намеснік старшыні Старадарожскага райвыканкама па сацыяльных пытаннях і ідэалагічнай рабоце Дзмітрый ДАВЫДАЎ усе праблемныя пытанні ў развіцці культурнай сферы раёна ведае не з чужых слоў, бо да прыходу на гэтую пасаду цягам пяці гадоў узначальваў мясцовы аддзел культуры. Таму адразу пагадзіўся паўдзельнічаць у традыцыйнай райвыканкамаўскай "лятушцы", ініцыяванай "К". У ёй, натуральна, прыняла ўдзел і начальнік аддзела культуры Іна АБРАМЧЫК.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— Завяршылася рэалізацыя Дзяржпраграмы адраджэння і развіцця сяла. Што ўдалося зрабіць за гады яе дзеяння ў сферы культуры Старадарожскага раёна?

Дзмітрый ДАВЫДАЎ:

— Менавіта з дапамогай Дзяржпраграмы прывялі да ладу будынкі нашых устаноў культуры ў 16 аграгарадкаў. Лічу гэта вельмі важнай падзеяй для сельскай культуры...

Іна АБРАМЧЫК:

— Укладзены вельмі вялікія грошы. Напрыклад, толькі летась на тры СДК пайшло больш за 800 мільёнаў рублёў.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— На жаль, не заўсёды ў адрамантаваных аграгарадках ёсць сучасная мэбля, не стае камп'ютараў. Пабачыў гэта на прыкладзе двух аграгарадкаў: "Горкі" і "Старыя Дарогі".

Дзмітрый ДАВЫДАЎ:

— Так, і гэта наша задача на бягучы год: працаваць над паляпшэннем матэрыяльна-тэхнічнай ба-

нак былой школы, палову якога займае амбулаторыя, а другая — пакуль пустуе. У ёй і плануем размясціць трэнажоры. Можа, у гэтым нам дапаможа ўпраўленне спорту і турызму Мінаблвыканкама. А што да аграгарадка "Горкі" або іншых паселішчаў раёна, дзе ўзнікаюць такія пытанні, дык, лічу, супрацоўнікам устаноў культуры варта працаваць больш цесна са старшынямі СВК, звяртацца з просьбай аб спрыянні ў набыцці патрэбнага абсталявання.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— Сярод асноўных праблем сферы культуры Старадарожшчыны — кадравая. У клубнай сферы працуе шмат неспецыялістаў. Як плануецца вырашаць пытанне?

Іна АБРАМЧЫК:

— Сапраўды, у нас больш за палову клубнікаў — неспецыялісты, маюцца вакансіі акампаніятараў і

СДК аграгарадка "Старыя Дарогі".

Дэталі да агульнай карціны

Музей дарог у Дарогах

У хуткім часе ў Старых Дарогах (мястэчка, дарэчы, раней называлася Дарогі) на базе мясцовага раённага гісторыка-этнаграфічнага музея паўстане Музей гісторыі дарог і паштовай службы.

Ужо распрацаваны навуковыя канцэпцыя і тэматыка-экспазіцыйны план будучага музея, эскізмакет. А зусім нядаўна, як распавяла начальнік аддзела культуры Старадарожскага райвыканкама Іна Абрамчык, пад гэты праект Старадарожскаму раённаму гісто-

рыка-этнаграфічнаму музею быў выдаткаваны грант Мінаблвыканкама.

Сёлета распачнецца стварэнне экспазіцыі будучага музея, якая распавядае пра тое, як развівалася мясцовая прыдарожная інфраструктура, якой была паштовая станцыя ў ранейшыя часы. А, як вядома, у яе структуру ўваходзілі таксама карчма, гасцявы пакой, кузня...

Кіраўніцтва аддзела культуры спадзяецца, што такія ўнікальны музей, аналагаў якому няма ў Беларусі, зацікавіць не толькі жыхароў горада, але і шматлікіх аматараў даўніны, а таксама айчынных і замежных турыстаў.

ДШМ у Старых Дарогах.

Дзмітрый ДАВЫДАЎ:

— Агульнараённы паказчык — 937 тысяч рублёў. Справа ў тым, што наш раён датацыйны прыкладна на 60 працэнтаў, таму і маем такія лічбы. Але мы прэміруем сваіх супрацоўнікаў, прапануем ім паўтары стаўкі.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— Наколькі я ведаю, у аддзела культуры няма ні інтэрната, ні службовага жылля. Гэта таксама, напэўна, не спрыяе таму, каб людзі ішлі на працу ў сферу культуры?..

Іна АБРАМЧЫК:

— Згодная. Нават у аграгарадках атрымаць жыллё для нашых супрацоўнікаў — праблематычна.

Дзмітрый ДАВЫДАЎ:

— Але мы працуем над вырашэннем гэтага пытання. У хуткім часе нам перададуць будынак былога вайсковага інтэрната. На гэты аб'ект ужо зроблена праектна-каштарысная дакументацыя, і сёлета пачнём яго рамонтаваць. Пасля завяршэння рамонтных работ туды змогуць засяліцца супрацоўнікі сацыяльнай сферы. У тым ліку, вядома, і культурныя.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— Не магу не запытацца і пра шэраг праблемных аб'ектаў у саміх Старых Дарогах. Гарадская школа мастацтваў літаральна нядаўна, у снежні, адзначыла пяцідзесяцігоддзе. Патрэба рамонтна там — навідавоку.

Дзмітрый ДАВЫДАЎ:

— І рамонтныя работы вядуцца не першы год. За гэты час зрабілі дах, заманілі ацяпленне, летась асвоілі на гэтым аб'екце яшчэ 80 мільёнаў рублёў і скончылі рамонт на другім паверсе.

Іна АБРАМЧЫК:

— На бягучы год атрымалі пад завяршэнне рамонтных работ у ДШМ сто мільёнаў рублёў. На гэтыя грошы мяркуюем давесці да ладу актавую залу, а таксама фае ўстановы культуры.

па нашых падліках, на рамонт устаноў культуры патрэбна ад сямісот мільёнаў да мільярда рублёў. Сума, пагадзіцеся, немалая.

Увогуле ж, неабходна, каб у адрамантаваных аграгарадоцкіх СДК віравала жыццё, каб яны былі запатрабаваны насельніцтвам, каб праца культурнікаў узялася на якасна новы ўзровень. А ў ДШМ, лічу, ёсць рэальная магчымасць займаць для калектываў званы "народны" і "зорны"...

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— Гады тры таму "К" наведвала Старадарожчыну. Ведаю, што з таго часу колькасць калектываў са званнямі не змянілася...

Дзмітрый ДАВЫДАЎ:

— Так, і ў гэтым накірунку ёсць яшчэ куды рухацца, ёсць яшчэ рэзервы. У нас была магчымасць займаць званне для калектываў "Flesh" Маладзёжнага цэнтра "Юнацтва", але кіраўніка "пераманілі" ў Мінск, у прафесійны ансамбль. Тут нічога не зробіш: як кажучы, рыба шукае дзе глыбей, а чалавек — дзе лепей. Ды, паўтаруся, рэзервы ў ДШМ, у Палаца культуры і ў Цэнтра рамэстваў ёсць, і мы іх абавязкова будзем выкарыстоўваць.

Іна АБРАМЧЫК:

— Зразумела, для таго, каб стварыць калектывы, годны звання, патрэбны высокакваліфікаваныя кадры...

Дзмітрый ДАВЫДАЎ:

— Так, трэба больш прафесіяналаў у сферы культуры — яшчэ сёлета задача на бягучы год. І апошняе, на чым засяроджу ўвагу, — гэта сёлета завяршэнне камп'ютарызацыі бібліятэк на сяле.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ,

наш спецыяльны карэспандэнт Мінск — Старадарожскі раён —

**Мінск
Фота аўтара**

Белорусский профсоюз работников культуры объявляет конкурс на соискание Премии Белорусского профсоюза работников культуры в сфере культуры и искусства.

Информация о порядке выдвижения лиц, творческих коллективов, требования к оформлению и представлению документов и прилагаемых к ним материалов определяются Положением о Премии Белорусского профсоюза работников культуры в сфере культуры и искусства.

ПОЛОЖЕНИЕ

о Премии Белорусского профсоюза работников культуры в сфере культуры и искусства

Премия Белорусского профсоюза работников культуры в сфере культуры и искусства (далее — Премия) присуждается работникам культуры, деятелям искусства, профессиональным и любительским коллективам художественного творчества (далее — творческие коллективы), индивидуальным авторам и исполнителям за заслуги и высокие достижения в сфере культуры и искусства (проза, поэзия и драматургия, инструментальная музыка, вокал, живопись, скульптура, графика, дизайн и декоративно-прикладное искусство, работы в сфере циркового, театрального и экранного искусства), журналистики, за активную работу по развитию народного творчества и любительского художественного творчества в Республике Беларусь. Кандидаты на соискание Премии должны быть, как правило, членами Белорусского профсоюза работников культуры.

Премия присуждается один раз в год ко Дню работников культуры в следующие номинации:

- литература и журналистика — одна премия;
- театральное искусство — одна премия;
- экранное искусство — одна премия;
- музыкальное искусство — одна премия;
- живопись, скульптура, графика, дизайн и декоративно-прикладное искусство — одна премия;
- народное творчество — одна премия;
- любительское художественное творчество — одна премия;
- цирковое искусство — одна премия.

3. Размер Премии устанавливается при принятии решения о ее присуждении постановлением Президиума Центрального комитета Белорусского профсоюза работников культуры.

4. Выдвижение лиц, творческих коллективов на соискание Премии производится на собраниях трудовых кол-

лективов предприятий, организаций и учреждений, заседаниях президиумов районных, городских и областных комитетов Белорусского профсоюза работников культуры, коллегий, президиумов и секретариатов правлений и иных руководящих органов культуры, творческих союзов, министерств и ведомств Республики Беларусь.

Выдвижение лиц, творческих коллективов на соискание Премии и отбор кандидатов в соискатели проводится гласно, с предварительным объективным и аргументированным обсуждением.

На соискание Премии могут выдвигаться лица, творческие коллективы, внесшие значительный вклад в развитие культуры и искусства, сферу литературы и журналистики Республики Беларусь, а также осуществляющие активную работу по развитию народного творчества и любительского художественного творчества в республике.

Не допускается включение в состав коллектива соискателей лиц, осуществляющих в процессе выполнения работы только административные, консультативные или организационные функции.

5. На соискание Премии, как правило, не представляются лица, творческие коллективы, которые одновременно выдвинуты на получение Государственной премии Республики Беларусь, международных премий других государств или получившие такие премии ранее.

Премия Белорусского профсоюза работников культуры в сфере культуры и искусства повторно не присуждается.

6. Документы и материалы по выдвижению лиц, творческих коллективов на соискание Премии принимаются Комиссией по присуждению Премии Белорусского профсоюза работников культуры в сфере культуры и искусства (далее — Комиссия) до 1 июня года, в котором присуждается Премия.

Материалы и документы по кандидатам на соискание Премии рассматриваются Комиссией в два этапа. На первом этапе отбираются кандидаты, представившие для участия в конкурсе на со-

искание Премии все материалы, соответствующие Приложению 1. На втором этапе принимается решение о рекомендации Президиуму Центрального комитета Белорусского профсоюза работников культуры о присуждении Премии.

Информация о порядке выдвижения лиц, творческих коллективов, требования к оформлению и представлению документов и прилагаемых к ним материалов определяются Центральным комитетом Белорусского профсоюза работников культуры и публикуются в газетах "Белоруски Час", "Культура" до 1 февраля года, в котором присуждается Премия.

Решение о присуждении Премии принимается по представлению Комиссии постановлением Президиума Центрального комитета Белорусского профсоюза работников культуры. При этом учитывается участие кандидата в работе профсоюзной организации, выборных органах профсоюзной организации и мероприятиях, которые проводятся профсоюзами.

По решению Комиссии к присуждению Премии могут быть представлены два кандидата в одной номинации.

Результаты присуждения Премии Белорусского профсоюза работников культуры публикуются в газетах "Белоруски Час", "Культура".

Лицам, которым присуждена Премия, присваивается звание "Лауреат Премии Белорусского профсоюза работников культуры", вручается Диплом Лауреата и денежное вознаграждение в размере, утвержденном Президиумом Центрального комитета Белорусского профсоюза работников культуры.

В том случае, когда Премия присуждается творческому коллективу, денежная часть Премии направляется на укрепление его материально-технической базы или поощрения его участников (оплата туристической поездки, участия в праздничных мероприятиях и т. д.). Коллективу вручается Диплом.

УТВЕРЖДЕНО

Постановление Президиума Центрального комитета
Белорусского профсоюза работников культуры
29.09.2010, № 2

Рэсурс — карпаратыўны

Актуальна

Як паведамляе Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, Нацыянальная бібліятэка Беларусі пры ўдзеле Нацыянальнай кніжнай палаты і найбуйнейшых бібліятэк краіны распрацавала "Праграму развіцця нацыянальнай бібліяграфіі Беларусі на 2011 — 2015 гады і на перспектыву". Праграма зацверджана Міністэрствам культуры і Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Рэалізацыя праграмы дазволіць краіне значна пашырыць межы сусветнага інфармацыйнага ўплыву, бо развіццё нацыянальнай бібліяграфіі сведчыць аб высокім узроўні культуры і спрыяе паспяховаму міждзяржаўнаму ўзаемадзеянню.

Намеснік начальніка ўпраўлення ўстаноў культуры і народнай творчасці Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Уладзімір Шышкін зазначыў у гутарцы з карэспандэнтам "К", што неабходнасць распрацоўкі праграмы выклікана надзённай патрэбай стварэння максімальна поўнага бібліяграфічнага рэпертуару нацыянальнага дакумента. Як вынік, карыстальнікі атрымаюць у аддаленым доступе карпаратыўны электронны інфармацыйны рэсурс. Сайт дапаможа атрымаць звесткі аб усіх дакументах — ад старадрукаў да сучасных выданняў. Ён забяспечыць доступ да самых разнастайных электронных рэсурсаў, дазволіць інтэграваць крыніцы бібліяграфіі з Нацыянальнай электроннай бібліятэкай.

Па словах Уладзіміра Шышкіна, у перспектыве адбудзецца інтэграцыя нашай бібліяграфіі ў сусветную інфармацыйную прастору, што будзе спрыяць папулярнасці бела-

рускай дзяржавы. Дарэчы, асноўная палажэнні згаданай праграмы знайшлі адлюстраванне ў Дзяржпраграме "Культура Беларусі" на 2011 — 2015 гады.

Як адзначыла, у сваю чаргу, "К" намеснік дырэктара па інфармацыйных рэсурсах Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі Таццяна Кузьмініч, паводле Праграмы развіцця нацыянальнай бібліяграфіі Беларусі, абласныя бібліятэкі і іншыя інфармацыйныя ўстановы ў рэгіёнах адказваюць за аператыўнае адлюстраванне дакументаў мясцовага друку ў рамках бягучага ўліку нацыянальнага дакумента, за улік мясцовых дакументаў, што выйшлі за ўвесь перыяд існавання тэрытарыяльнай адзінкі ў рамках стварэння рэтраспектыўнай нацыянальнай бібліяграфіі, а таксама за выяўленне, адбор і стварэнне бібліяграфічных запісаў на дакументы, прысвечаныя пэўным мясцінам.

Таццяна Кузьмініч кажа, што тэхналогія гэтай работы прадугледжвае не толькі складанне адпаведных бібліяграфічных, але і апрацоўку спісаў нацыянальных дакументаў, адабраных з электроннага каталога і баз даных.

Новасібіскаму дзяржаўнаму центру беларускай культуры споўнілася 10 гадоў. Юбілейныя ўрачыстасці прайшлі ў мясцовым Палацы культуры. Была зладжана выстаўка твораў майстроў традыцыйнай культуры, страў беларускай кухні. А кароткі фільм распавеў пра дзейнасць Цэнтра.

дырэктара Рэспубліканскага цэнтра нацыянальных культур Беларусі Ірыны Лемцюговай.

Удзячнасць за служэнне беларускай ідэі выказаў НДЦБК у лісце старшыня Федэральнай нацыянальна-культурнай аўтаноміі беларусаў Расіі Валерыя Казакоў.

Пад час канцэрта выступілі новасібірскія калектывы: народны фальклорны ансамбль "Зязюля" Кыштоўскага раёна,

Приложение 1

К Положению о Премии Белорусского профсоюза работников культуры в сфере культуры и искусства

ПЕРЕЧЕНЬ

документов и прилагаемых материалов на выдвижение кандидатов на соискание Премии Белорусского профсоюза работников культуры в сфере культуры и искусства

В Комиссию по Премии Белорусского профсоюза работников культуры в сфере культуры и искусства на каждого кандидата (лицо, творческий коллектив), выдвинутого на соискание премии Белорусского профсоюза работников культуры в сфере культуры и искусства (далее — Премия), представляются следующие документы и материалы:

Представление о выдвижении кандидата (лицо, творческий коллектив) на соискание Премии, в котором указывается: фамилия, имя, отчество кандидата, поименный список творческого коллектива, звания, награды, годы их присвоения. Представление печатается на бланке, подписывается руководителем и председателем профсоюзного комитета организации, которая выдвигает на соискание Премии, заверяется печатью организации.

Выписка из протокола собрания трудового коллектива (профсоюзного собрания) предприятия, организации, или

указанием ведомственной принадлежности) и должность, участие кандидата в соискании Премии в работе профсоюзной организации, выборных органах профсоюзов, мероприятиях, которые проводятся профсоюзами.

Характеристика подписывается руководителем организации, которая выдвигает лицо, творческий коллектив на соискание Премии, заверяется печатью организации.

4. Фотография кандидата или коллектива, представленного на соискание Премии.

5. Отзывы в средствах массовой информации (оригиналы или копии), альбомы, афиши, программы, печатная продукция, другие документы, которые свидетельствуют о широком общественном признании выдвинутых на соискание Премии кандидатов (лиц, творческих коллективов).

Материалы на иностранных языках представляются совместно с переводом на русский (белорусский) язык.

6. Информация о творческой деятельности кандидата (лицо, творческий коллектив), свидетельствующая о его заслугах и высоких достижениях в сфере культуры и искусства, журналистики, об активной работе по развитию народного искусства и самостоятельного творчества в Республике Беларусь.

Председатель
Н.П. Авдеева

Лявон і Лявоніха з Сібіры **Беларусы свету**

Гурт аўтэнтчнай песні "Крывічы", Іркуцк.

Гэта сапраўдны "беларускі зямлі кот": дом, дзе ёсць і офіс, і музей. Сюды прыязджаюць на параду і дапамогу супрацоўнікі філіялаў Цэнтра з раёнаў вобласці. А гасцінныя гаспадары на чале з дырэктарам Нінай Кабанавай імкнучца сустрэць і пачаставаць кожнага...

Знакамітая беларуская гасцінасць — і на сцэне. Вядучыя — Лявон з Лявоніхай — сустракалі гасцей: удзельніцаў канцэрта з Барнаўла, Цюмені, Томска, Іркуцка, Омска, нават Казахстана.

"Ад Беларусі да Сібіры — адлегласць памерам у сэрца" — лейтматыў выступлення саветніка і кіраўніка аддзялення Пасольства Рэспублікі Беларусь у Новасібірску Леаніда Лаўрова, а таксама

ансамбль народнай песні "Сібірскі ўзор" Машкоўскага раёна... Іркуцк прадставіў фальклорны гурт аўтэнтчнай песні "Крывічы", харэаграфічны калектыв, танцавальны ансамбль. А вакальная група прыехала з Казахстана — з горада Паўладар. У тамтэйшых беларусаў нядаўна пабывала кіраўнік Цэнтра...

За дзесяць гадоў з'явілася 15 грамадскіх філіялаў у вобласці, больш за 40 самадзейных калектываў, у тым ліку дзіцячых. Прайшло шмат фестываляў, конкурсаў, наладжаны трывалы абмен вопытам з нацыянальнымі цэнтрамі іншых сібірскіх рэгіёнаў. А нядаўна ў адной са школ Новасібірска адкрыўся клас па вывучэнні беларускай мовы...

Ніна Кабанова — член Кансультацыйнага Савета па справах беларусаў замежжа пры Міністэрстве культуры Рэспублікі Беларусь, член Савета Федэральнай нацыянальна-культурнай аўтаноміі беларусаў Расіі, узнагароджана медалём Францыска Скарыны.

Людміла БЯЛЯЎСКАЯ
Новасібірск

(Працяг. Пачатак у №№ 1 — 2 за 2011 г.)

18. Сталіца, свецкі раўт. Мужчыны і жанчыны ў парадным адзенні. Вадзім Георгіевіч гутарыць са сваім партнёрам Артурам — адносна маладым чалавекам, які зробіў бліскучую кар’еру ў бізнесе і таму, на думку бацькі, з’яўляецца выгаднай партыяй для Хрысціны. Яны абмяркоўваюць магчымае аб’яднанне актываў і тыя перспектывы, якія яно адкрые для іхняй справы.

З’яўляецца Хрысціна ў вечаровай элегантнай сукенцы, падыходзіць да бацькі. Вадзім Георгіевіч пакідае яе ў кампаніі Артура, стварыўшы ім спрыяльныя ўмовы для наладжвання стасункаў.

Свецкая гутарка не атрымліваецца. Артур гаворыць пра справы, дзеліцца сваімі бізнес-планами, якія мала цікавяць дзяўчыну. Яе спробы перавесці гутарку ў іншае рэчышча не прыносяць плёну. Хрысціне сумна, яна неахвотна падтрымлівае размову.

19. Дзед Базыль робіць у парку драўляную скульптуру з дапамогай адной сякеры. Алясь з замілаваннем і захапленнем назірае за гэтым працэсам. Пакрысе перад ім паўстае вобраз маладога чалавека з доўгімі валасамі. Алясю падаецца, нібы ён бачыць у ім нешта знаёмае. Пытаецца ў дзеда Базыля наконт прататыпу скульптуры. Той кажа: “Ды вось, быў тут адзін мастак... Сёе-тое я табе ўжо пра яго распавёў”.

Алясь з цікавасцю разглядае іншыя інітныя скульптуры, якія размешчаны ў парку намаганнямі Базыля. І прыкмячае ў іх рысы падабенства да герояў даўняй гісторыі.

20. Дом сям’і Хрысціны. Снядак. Дзяўчына нагадвае бацьку, што на гэты дзень запланавана паездка ў Каралі — каб распачаць працэс афармлення дакументаў на ўчастак у Каралях. Вадзім Георгіевіч адказвае, што сёння ён заняты, але ягоны калега Артур ласкава пагадзіўся дапамагчы ў гэтай справе. Хрысціна ўздыхае.

21. Дарога на Каралі. Хрысціна і Артур едуць у машыне. Маўчаць. Каб разрадыць абстаноўку, Артур уключае радыё — гучаць навіны з біржы аб каціроўках валют. Хрысціна не хоча гэта слухаць і ловіць іншую хвалю — з дынамікаў ліецца рамантычная мелодыя. Артур, не дачакаўшыся канца песні, пераключае на біржавыя навіны: для яго вельмі важна іх пачуць. Хрысціна ў другі раз круціць ручку. Іх супрацьстаянне заканчваецца тым, што Артур выключае радыё. Яны зноў едуць моўчы.

22. Каралі. Артур і супрацоўнік райвыканкама аглядаюць тэрыторыю палаца, абмяркоўваюць юрыдычныя нюансы. Чыноўнік, які родам з гэтага краю, заводзіць гутарку адносна магчымай рэстаўрацыі палаца. Аднак Артур адказвае, што ў планы будучых гаспадароў гэта не ўваходзіць.

Мужчыны выпраўляюцца ў райцэнтр весці далейшыя перамовы. Хрысціна застаецца ў парку: “Я лепей тут пазагараю, пакуль вы будзеце займацца сваімі паперамі”.

23. Пад час шпацыру па парку Хрысціна сустракае Аляся, які шукае ракурс для здымак і робіць пазнакі ў ноўтбуку. Гэты творчы працэс выклікае ў дзяўчыны цікавасць. Завязваецца гутарка. Калі Хрысціна даведваецца, што Алясь — сапраўдны рэжысёр, яе цікавасць узрастае.

Алясь распавядае, што ён вырашыў зняць у Каралях фільм, заснаваны на мясцовым матэрыяле. Хрысціна пытае аб гісторыі, якая прывабіла творцу. І, не дачакаўшыся адказу, з гонарам паведамляе, што неўзабаве гэтая зямля будзе ейнай: “Люблю коней, а тут — добрае месца для стайні”. Алясь паўжартам кажа, што нейкая стайня на гэтым месцы ўжо згарэла колькі стагоддзяў таму. Але Хрысціна адказвае: маўляў, мінушчына ёй не цікавая, бо яна прызвычалася жыць сённяшнім днём.

У гэтым нумары “Культура” працягвае друкаваць “Паціну” — сінопсіс поўнаметражнага фільма, створаны ў рэдакцыі. Мяркуем (не, нават упэўнены!), што героі ўжо з “першай серыі” запомніліся вам, а сюжэт сапраўды захапіў. Што ж чакае далей Хрысціну і Аляся? Які лёс у Ганны-Марыі і Францішка? І якая, урэшце, тая самая таямніца каралінскага лабірынта? Чытайце працяг “Паціны”.

Сінопсіс поўнаметражнага мастацкага фільма

ПАЦІНА

Таямніца каралінскага лабірынта

Перад першым дублем

Якім бачыцца ўвасабленне падобнага сюжэта нашым вядомым рэжысёрам? Мы абавязкова запытаемся ў іх аб тым у самы бліжэйшы час. Таксама нам, безумоўна, цікава даведацца і пра вашу меркаванне: якое гістарычнае месца ў Беларусі можа стаць натурай для кіна-Каралёў?

Чакаем вашыя меркаванні на электронны адрас: kultura@tut.by, на пошту: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77 (з пазнакай “Сцэнарый”).

Хрысціна змяняе тэму гутаркі і пытаецца ў Аляся, ці ёсць прэтэндэнткі на галоўную жаночую ролю ў яго фільме. І, не дачакаўшыся адказу, каетліва прапаноўвае ўласную кандыдатуру.

Алясь паставіўся да гэтай прапановы сур’ёзна — ці, прынамсі, зробіў выгляд. Ён запрашае дзяўчыну папіраваць перад камерай. Хрысціна ахвотна пагаджаецца: ёй заўсёды цікава паспытаць нешта новае. Алясь з задавальненнем здымае яе ў розных ракурсах, сходу прыдумляючы разнастайныя сюжэты.

Раптам яму падаецца, што на экране камеры — не сучасная дзяўчына, а колішняя жыхарка сядзібы Ганны-Марыя.

Алясь на імгненне дранцвее і спыняе “кінапробы”. Хрысціна пытаецца, што здарылася. Рэжысёр вокаменна пазбаўляецца ад гэтага ачмуэрэння і працягвае здымкі далей.

24. Алясь і Хрысціна шпацыруюць па парку. Хлопец распавядае гісторыю Ганны і Францішка, паказвае аляю, на якой пачалося іхняе каханне.

Раптам на шляху трапляецца адзін з былых паркавых каналаў, па якім па-ранейшаму цурчыць вада.

Дзяўчына баіцца прамачыць ногі. Як калісьці Францішак узяў на рукі Ганну-Марыю, Алясь бярэ на рукі Хрысціну.

25. Будынак райвыканкама. Артур і Іван Нічыпаравіч, адказны за пытанні нерухомасці, вырашаюць усе юрыдычныя фармальнасці, датычныя набыцця былога палаца. Спецыяліст кажа, што падрывоўка дакументаў зойме нямала часу, бо на руіны палаца неабходна аформіць пашпарт. Артур пытаецца, ці можна паскорыць працэс: ён хоча зрабіць нявесце падарунак да вяселля. Чыноўнік кажа: “Калі б не было тых развалаў, не было б і праблемы”. Артур адказ: “Думаю, я здолеў бы гэтую праблему вырашыць”.

26. Алясь і Хрысціна ідуць па алеі парку і ажыўлена размаўляюць. Разглядаюць адну з драўляных скульптур, зробленых Базылем. Побач з ёю — старадаўняя гранітная пліта з гербам роду Бусліцкіх-Мярэцкіх, надпіс на якой практычна сцёрты часам.

Раптам яны бачаць, як пліта пачынае са скрыгатам паварочвацца. Спалохана адскокваюць убок, хаваюцца ў гушчарах хмызняку.

3 п а т а г а м н а г а с к л е п а, р а з м е ш ч а н а г а п а д п л і т о й, в ы л а з і ц ь Б а з ы л ь. А л ь с ь і Х р ы с ь т і н а н а з і р а ю ць з а я г о р у х а м і. Б а з ы л ь п р а х о д з і ц ь л і т а р а л ь н а з а н е к а л ь к і м е т р а ў а д і х, у з а д у м е н н і н е з а ў в а ж ь ю ць, ш т о з а і м ц і к у ю ць.

К а л і ё н у ж о а д ы ш о ў н а д а с т а т к о в у ю а д л е г л а с ь ц ь, м а л а д а я і л ю д з і п а ч ы н а ю ць ш у к а ц ь п а т а е м н ы м е х а н і з м, я к і п р ы в о д з і ц ь п л і т у ў д з е я н н е. У р э ш ц е, я н а а д с о ў в а е ц ь. Х р ы с ь т і н а і А л ь с ь, н е в а г а ю ч ы с ь, с п у с к а ю ць д а ў н ы з.

27. Яны трапляюць у невялікі пакой. У прыцемках знаходзяць мажны падсвечнік, запальваюць свечкі. Пакой запоўнены рознымі старажытнымі рэчамі: даспехамі, посудам, кнігамі... Героі разумеюць, што гэта схованка тых фамільных скарбаў, якія ацалелі пасля знішчэння палаца. А Базыль выступае ў ролі іх захавальніка.

Алясь знаходзіць нейкі скрутак палатна, на якім праглядаюцца фарбы. Просіць Хрысціну патрымаць знаходку ў раскрытым выглядзе, каб зняць яе на камеру.

Убачыўшы карціну поўнасю, Алясь разумее, што гэта — той самы парадны партрэт Ганны Марыі, напісаны Францішкам. І заўважае дзівоснае падабенства паміж Хрысцінай і дзяўчынай з XVIII стагоддзя.

У Хрысціны звоніць мабільны. Тэлефануе Артур. Калі яна бярэ слухаўку, партрэт ізноў згортваецца ў скрутак. Дзяўчына кажа, што ёй трэба ісці.

28. Хрысціна і Артур вяртаюцца на машыне дадому. Артур пачынае распавядаць навіны, але заўважае, што дзяўчына думае аб нечым сваім.

29. Кватэра Хрысціны. Вадзім Георгіевіч распывае дачку аб тым, як яна з’ездзіла з Артурам у Каралі. Дзяўчына адказвае неахвотна, аднаслёўна. Бацька, зразумеўшы яе настрой, пакідае яе ў адзіноце. Яна думае аб чымсьці, уключае тэлевізар. На экране, на які б канал яна ні пераклочыла, увесь час паказваюцца катастрофы, аварыі, здарэнні. У Хрысціны ўзнікае адчуванне, быццам штосьці дрэннае павінна здарыцца сёння ў Каралях. Не стрымайшыся, яна зрываецца з канапы і пакідае дом.

30. Каралі. Алясь працягвае працу над сцэнарыем для руін палаца: на экране ноўтбука спакаваля з’яўляецца гісторыя кахання Ганны-Марыі і Францішка. Потым хлопец стомлена адхіляецца ад экрана, заплюшчвае вочы. І бачыць, бы наяве, працяг гісторыі.

31. Позні вечар. Палац Бусліцкіх-Мярэцкіх рыхтуецца да сну. Раптам паляну перад домам перасякае цёмная фігура. Яна набліжаецца да дома і па плюшчы караскаецца на адзін з балконаў. Грукае ў вакно.

Для Ганны-Марыі гэты начны візіт стаў нечаканасцю. Яна адчыняе акно і ўпускае ў пакой Францішка. З кароткага дыялога становіцца зразумелым агушчаны фрагмент гісторыі: пан Бусліцкі-Мярэцкі даведаўся пра каханне сваёй дачкі праз здраду служанкі, і Францішак быў выгнаны з палаца. Ад угневанага гаспадара, які хацеў бачыць сваім зяцем заможнага і радавітага шляхціча, мастак атрымаў самыя суровыя папярэджанні.

Францішак запэўнівае каханую, што ніякія пагрозы не перашкодзяць яго пачуццям.

Раптам за вокнамі чуецца шум. Крыкі: “У палацы — чужы!”. Гаспадар загадвае схіпіць няпрошанага госця.

Ганна-Марыя прапаноўвае Францішку варыянт уцекаў праз старадаўні падземны ход. Яна адсоўвае каваную заслонку вялікага каміна і тлумачыць, што гэта — схаваны лаз, які вядзе ў лабірынт. Дзяўчына хоча развітацца з каханым, але тут яна сустракае позірк Францішка...

Гукі пагоні набліжаюцца да дзвярэй яе спачывальні. Ганна-Марыя прымае рашэнне рушыць разам з каханым...

32. Позна ўвечары Хрысціна прыязджае ў Каралі. Шукае Аляся ў хаце Базыля. Хлопца там няма. Гаспадар распавядае, што Алясь выправіўся кудысьці ў парк.

Хрысціна бяжыць туды. У гэты час раптоўна набліжаецца навальніца. Пачынаецца моцны дождж, б’юць маланкі. Адна з іх трапляе ў старое дрэва — яно падае з павыварочванымі карэннямі. Хрысціна хоча знайсці месца, дзе магчыма схаватца ад дажджу. Шукае прыстанку ля паваленага дрэва, пад “парасонам” павыварочваных карэнняў. Трапляе ў гушчар і раптам некуды глыбока правальваецца.

33. Навальніца скончылася. Мокры ад дажджу Алясь вяртаецца да Базыля. Стары распавядае, што яго шукала дзяўчына з горада. Яны разам ідуць у парк за Хрысцінай.

34. Базыль і Алясь бачаць паваленае дрэва. Падыходзяць да яго і заўважаюць правал. Побач на зямлі ляжыць кепка Хрысціны. Яны разумеюць, што дзяўчына патрапіла ў вузкую яміну, выбрацца праз якую назад немагчыма, бо яна ўжо амаль засыпана зямлёй.

Базыль распавядае Алясю пра лёхі, якія вядуць у лабірынт. Ён вырашае паказаць хлопцу той уваход, пра які яму калісьці раскаваў ягоны дзед.

Алясь загадвае Базылю застацца на паверхні, каб у экстранным выпадку паклікаць дапамогу.

35. Алясь кідаецца ў цёмны лабірынт і асцярожна рухаецца па калена ў вадзе...

(Працяг будзе.)

Сцэнарная група — Людміла КРУШЫНСКАЯ, Ілля СВІРЫН, Дар’я АМЯЛЬКОВІЧ, Кастусь АНТАНОВІЧ, Антон СІДАРЭНКА

“Мядовыя” брацтвы

З пашырэннем на беларускіх землях хрысціянства пры храмах пачалі стварацца духоўна-асветніцкія грамадскія аб'яднанні. Як сведчаць запісы ў Іпацьеўскім летапісе, у XII ст. у Полацку пры “старой” царкве Прасвятой Багародзіцы ўжо існавалі “братчыны”, у склад якіх уваходзілі гарадскія прыхаджане.

Іх існаванне, як адзначае даследчык XIX ст. А.Папоў у кнізе “Братства. Очерк истории западно-русских православных братств” (1900 г.), ужо на той час было даволі распаўсюджанай з'явай. Беларускія брацтвы займаліся добраўпарадкаваннем прыхадскога храма, з асаблівай дакладнасцю рыхтавалі да прасольнага свята, на якое запрашалася мноства гасцей. Пры гэтым першапачаткова ў асобнае брацтва маглі ўваходзіць прадстаўнікі толькі аднаго саслоўя або нейкай прафесіі.

Вялікае пашырэнне брацтвы атрымалі ў другой палове XV ст., калі іх правы былі афіцыйна замацаваны каралеўскімі прывілеямі. Тады ў дзейнасці так званых “мядовых” брацтваў на першае месца выйшлі дабрачынныя мэты, некаторыя з прыхадскіх аб'яднанняў займелі бальніцы, школы.

Але чаму іх называлі мядовымі? Паспрабуем расшыфраваць гэтае найменне, звярнуўшыся да працы А.Папкова. У сваёй кнізе даследчык адзначае, што брацтвы XV ст., па традыцыі, рыхтавалі да вызначаных святаў “вялікую свечку, выконвалі песняспевы і арганізавалі сумесныя застоллі, варылі піва, “сыцілі” віно, а воск, розны прыбытак і прынашэнні аддавалі на свечкі ды іншыя царкоўныя патрэбы”. Тлумачыць жа “салодкую” назву тагачасных брацтваў даўні звычай сычэння вернікамі меду і варэння піва з мэтай перадачы прыхадскай царкве сродкаў ад іх продажу на гаспадарчыя патрэбы, а таксама той факт, што, у адпаведнасці з цэлым шэрагам старадаўніх актаў і грамад польскіх каралёў і князёў Вялікага Княства Літоўскага, вернікі вызваліліся ад выплаты падаткаў за мёдаварэнне.

З гэтай нагоды вельмі цікавым з'яўляецца прывілей і дэкрэт караля Жыгімонта Аўгуста ад 1551 года, дадзены віцебскім мяшчанам. З гэтага акта бачна, што “за праваслаўнымі гараджанамі захавана права на піваварства, мёдаварэнне і вінакурства для іх патрэб. Пры гэтым ім таксама дазвалялася, згодна з прывілеем, ладзіць да трох святаў на год (Успенне Божай Маці, архангела Міхаіла і святага Сімяона, у імя якіх існавалі ў горадзе храмы), па два дні ў кожнае з якіх яны маглі без аплаты мыта сыціць мёд і варыць піва”.

Але, відавочна, дзейнасць брацтваў гэтым не абмяжоўвалася. У 1572 г. кароль Жыгімонт Аўгуст прыняў на варшаўскім сойме хадайніцтва львоўскіх братчыкаў аб наданні роўных правоў для праваслаўных жыхароў Львова ў параўнанні з каталікамі і дазволіў ім займацца ў горадзе гандлем, рамёствамі, валодаць дамамі, аддаваць дзяцей у гарадскія школы. Гэта паслужыла добрым прэцэдэнтам і для развіцця беларускіх брацтваў.

Такім чынам, напрыканцы XVI — на пачатку XVII ст. брацтвы паўсталі ў Магілёве, Оршы, Мінску, Пінску, Брэсце, Кобрыве, Віцебску і многіх іншых гарадах ды мястэчках. Пры гэтым такія аб'яднанні валодалі даволі вялікай маёмасцю, а іх члены рабілі добраахвотныя ахвяраванні, грашовыя зборы і адначасова з гэтым з'яўляліся калектыўным патранатам: кожнай асобнай царквой, яе маёмасцю і духавенствам загадвалі найперш яе вернікі.

Да таго ж, апрача царквы брацтва маглі мець большую ці меншую прыбудову да яе, дзе дзейнічалі школа і друкарня. Найбольш вядомая з апошніх на нашых землях знаходзілася ў Магілёве і выдавала не толькі рэлігійную, але і вучэбную, асветніцкую літаратуру.

К.А.

На здымках: Свята-Петрапаўлаўская царква ў Мінску, пры якой сёння дзейнічае брацтва ў гонар Віленскіх мучнікаў; вялікі князь ВКЛ, кароль Рэчы Паспалітай Жыгімонт Аўгуст.

На ўзгорку ля Аржоўкі...

Капліца ў Кубарках

Непадалёку ад Груздава, што на Пастайшчыне, на скрыжаванні палявых дарог, у пачатку XX стагоддзя стаяла невялікая прыгожая каплічка. Яна ўзвышалася на схіле ўзгорка і прыцягвала ўвагу сваім цымяна-медным адценнем чырвонай цэглы... Цяпер ад яе засталіся толькі сцены, якія, нібы прывіды, выглядаюць праз густое галлё маладых дрэў і нагадваюць пра паданне, што прымушае задумацца пра пакрычастыя шляхі чалавечага жыцця.

Як прыгадваюць старажылы, гэтую каплічку пабудавалі ў канцы XIX — пачатку XX стагоддзя на сродкі двух тутэйшых шляхцічаў, што былі суседзямі, — Хомскага і Снарскага. Каб нейкім чынам падзякаваць Богу за лад і згоду, яны вырашылі паставіць капліцу на мяжы ўладанняў.

Невялікая, але зграбная каплічка выклікала захапленне. І напачатку ўсё, здавалася, ішло добра: багаты дом, вялікая сям'я, дванаццаць дзяцей... Гора ж звалілася зусім нечакана. Атруціўшыся грыбамі, памерлі сям'ера дзяцей Хомскага. Жонка не ачуняла ад трагедыі, неўзабаве таксама пакінула гэты свет і была разам з дзецьмі пахавана ў новай капліцы...

Але жыццё працягвалася. Хомскаму трэба было неяк гадаваць і выхоўваць пяць дзяцей, якія засталіся з ім. На сядзібе

патрэбна была жанчына. Яшчэ пры жыцці жонкі Хомскі наняў у хату парабчанку — маладую і прыгожую дзяўчыну. Яна прыбіраўла ў пакоях, дапамагала гаспадыні гадаваць дзяцей. Менавіта ёй Хомскі і зрабіў прапанову, бо разумёў, што дзецяй патрэбна кляпатлівая маці, а не багатая беларучка.

Але радасць сумеснага жыцця была нядоўгая. У хуткім часе Хомскі памёр, і маладая жанчына засталася ўдавой. Займацца гаспадаркай адной стала значна цяжэй. А пань-суседзі пачалі заляцацца да яе, прасіць руку і сэрца, каб займець жонку-прыгажуню ды яшчэ і немалы маёнтак. Урэшце, жанчына пагадзілася выйсці замуж за шляхціча Снарскага, уладальніка памежных зямель.

Сядзібы дом Снарскіх стаяў на ўзгорку каля ракі Аржоўка і быў бачны здалёк. Ён узвышаўся на высокім падмурку, быў зрублены з адборнага дрэва. Пад хатай знаходзіліся вялікія скляпы, у якіх захоўвалася рознае дабро. У пакоях стаяла шыкоўная мэбля, дарагія ярка-чырвоныя дываны ўпрыгожвалі падлогу і сцены. Вакол

сядзібы рос вялікі сад, і, як сведчаць старажылы, гаспадары шчодро дзяліліся ўраджаем яблыкаў з мясцовымі сялянамі, асабліва любілі частаваць дзяцей.

Невыпадкова род Снарскіх заўсёды быў у пашане. Мясцовы сьцендз Пілецкі меў за гонар быць асабіста знаёмым з панам. Кажуць, што нават вядомы ўжо тады Юзэф Пілсудскі накіроўваў у двор ганаровыя дэлегацыі.

Але час ішоў. Прыблізна ў 1920 годзе памёр Снарскі. У выніку кіраванне гаспадаркай перайшло да аканомы Чыжэўскага. Справы пайшлі горш. А таму Снарская, каб неяк палепшыць становішча, прадала частку зямлі.

У 1939 годзе, з пачаткам Другой сусветнай вайны, жыццё яшчэ нядаўна ўзорнай сям'і зусім разладзілася. А ў 1943-м была спалена сядзіба, і пані Снарская, сабраўшы апошнія манаткі, пайшла жабраваць. Памерла яна ўвосень 1947 года і была пахавана каля ўжо разрабаванай капліцы.

Ігар ПРАКАПОВІЧ

Паставы

На здымку: капліца ў Кубарках.

Прайшло ўжо больш за стагоддзе з часу выдання фундаментальнага даследавання Яўхіма Карскага “Беларусы” — грунтоўнай працы, якую ў свой час айчыны даследчык Апанас Цыхун назваў энцыклапедыяй беларускай філалогіі, адзінай па аб'ёме і багаці матэрыялаў працай у сусветнай літаратуры.

Імя аднаго з “Беларусаў”

Матэрыял для сваёй работы Я.Карскі, 150 гадоў з дня нараджэння якога адзначалася днямі, збіраў не толькі ў бібліятэках, але і пад час сваіх шматлікіх падарожжаў па родным краі. Вучоны ахвотна гутарыў з людзьмі розных сацыяльных класаў — сялянамі, святарамі, навучэнцамі, пры гэтым імкнуўся зафіксаваць асаблівасці жывой гаворкі, больш даведацца пра традыцыі і звычаі канкрэтнай мясцовасці. Невыпадкава на старонках “Беларусаў” побач з імёнамі вядомых даследчыкаў можна знайсці прозвішчы шаравых рэспандэнтаў, з якімі сустракаўся Яўхім Фёдаравіч.

У прыватнасці, у першым томе згадваецца Мікалай Чудоўскі — аўтар артыкула аб асаблівасцях гаворкі Случчыны. Я.Карскі называе яго старым матэматыкам і ўраджэнцам Наваградскага павета. Цікава, што раней гэтае прозвішча вучоны згадваў у справах аб працы ў бібліятэках Масквы, Троіца-Сергіевай лаўры і Слуцка.

М.І. Чудоўскі нарадзіўся на Наваградчыне. Скончыў фізіка-матэматычны факультэт Харкаўскага ўніверсітэта і ў 1871 г. быў прызначаны настаўнікам Беларускай гімназіі. Згодна з біяграфічнымі данымі, у наступным годзе ён ужо выкладаў у Маладзечанскай настаўніцкай семінарыі, а з 1874-га трывала асеў у Слуцку. Працаваў у гімназіі настаўнікам фізікі і матэматыкі, выкладаў у жаночым пансіёне. Аднак дыяпазон ягоных інтарэсаў быў значна шырэйшы. У снежні таго ж года Мікалай Іванавіч стаў назіральнікам арганізаванай гарадской метэаралагічнай станцыі. Цягам 22 гадоў, штомесяц, ён дасылаў матэрыялы ў Пецярбург — у Галоўную геафізічную абсерваторыю.

У 1896 г. Чудоўскі кінў працу і, відаць, пераехаў у Клецк. З дзяржаўнай службы ён пайшоў маючы званне заслужанага выкладчыка і чын стацкага саветніка, што гарантавала высокую пенсію. Але сядзець без справы не мог. Ён распачаў, або, што найбольш верагодна, прадоўжыў аматарскае вывучэнне асаблівасцей мовы Слуцкага павета. У 1898 г. ягоны артыкул “Матэрыялы для изучения беларуских говоров. Слуцкий говор” быў надрукаваны ў аўтарытэтным часопісе “Русский филологический вестник”. Відавочна, сам факт публікацыі ў сур'ёзным навуковым выданні сведчыць пра значнасць даследаван-

ня. Застаецца толькі здзіўляцца, як адзін чалавек аднолькава паспяхова мог займацца матэматыкай, фізікай, метэаралогіяй і мовазнаўствам!

У даволі вялікім артыкуле аўтар зафіксаваў народныя выразы, пачуцця ў розных кутках Случчыны, паспрабаваў выявіць заканамернасці і іх адметнасці. Я.Карскі пазнаёміўся з гэтым артыкулам яшчэ ў рукапісе, які рыхтаваў да публікацыі, і не пагадзіўся з некаторымі высновамі. Жаданне сустрэцца з аўтарам і абмеркаваць асобныя спрэчныя пытанні прывяло будучага акадэміка ў Клецк у чэрвені 1898 г. Пасля гэтага ён здзейсніў паездку ў вёскі Баслоўцы і Падлесце Слуцкага павета, каб на месцы пераканацца ў абгрунтаванасці высноў М.Чудоўскага адносна дыфтонгаў. І хача высновы, зробленыя Я.Карскім, адрозніваліся ад высноў папярэдніка, вучоны высока ацаніў яго работу, адзначыўшы ў першым томе “Беларусаў”, што артыкул утрымлівае “нямала каштоўнага матэрыялу”.

На жаль далейшы лёс гэтага чалавека невядомы. Чым ён займаўся ў апошнія гады жыцця? Калі і дзе памёр? У другім томе “Беларусаў” (1908 г.) Я.Карскі называе М.Чудоўскага нябожчыкам. Магчыма, вучоны і філолаг-аматар падтрымлівалі паміж сабой прыязныя стасункі. Але, на жаль, ніякіх звестак пра гэта пакуль не выяўлена.

Андрэй БЛІНЕЦ, краязнаўца Клецка

На здымках: Яўхім Карскі; тытульны ліст “Русскаго филологического вестника”, у якім быў надрукаваны артыкул М.Чудоўскага.

Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь выказвае шчырыя спачуванні першаму намесніку генеральнага дырэктара Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Рэспублікі Беларусь Рылатку ў сувязі з напатаўшым яго горам — смерцю маці. Выказваем спачуванні сям'і, родным і блізкім.

Калектыў Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Рэспублікі Беларусь выказвае глыбокія спачуванні першаму намесніку генеральнага дырэктара Рылатку ў сувязі з напатаўшай трагедіяй — смерцю маці.

Беларуская дзяржаўная філармонія выказвае спачуванні першаму намесніку генеральнага дырэктара Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Рэспублікі Беларусь У.П. Рылатку ў сувязі з напатаўшым яго горам — смерцю маці. **Гарбар А.В., Гільдзюк Ю.М., Лапцёнка А.У., Шабан У.А.**

Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь выказвае шчырыя спачуванні начальніку ўпраўлення культуры Мінскага аблвыканкама Акушэвічу Анатолю Леанідавічу ў сувязі з напатаўшым яго горам — смерцю роднага брата. Выказваем спачуванні сям'і, родным і блізкім.

Адзел культуры Валожынскага райвыканкама выказвае глыбокае спачуванне начальніку ўпраўлення культуры Мінаблвыканкама Акушэвічу Анатолю Леанідавічу ў сувязі з напатаўшым яго горам — заўчаснай смерцю брата.

І ўсё ж у чужым, халодным і галодным, Петраградзе Пётра надоўга не затрымаўся. З'ехаў бліжэй да дому, у Вільню, дзе жыў яго старэйшы брат-чыгуначнік. Працуючы некаторы час рабочым у дарожнай канторы, Пётра вечарамі наведваў курсы ў прыватнай Вольнай мастацкай студыі Адама Варнаса, пакуль Вільня не адышла да Польшчы. Што яму заставалася пасля таго, як Варнас выехаў у Коўна і школа была расфарміравана? І ён, не маючы закончанага сярэдняга адукацыі, усё ж рызыкнуў: з папкай малюнкаў і эцюдаў пад пахай пераступіў парог Віленскага ўніверсітэта імя Стэфана Баторыя. І — хто б мог падумаць! — без праблем стаў вольным слухачом мастацкага факультэта ў знакамітага дэкана — прафесара Фердынанда Рушчыца. А побач — прафесар Бенедыкт Кубіцкі і Станіслаў Богуш-Сестранцэвіч, таксама не апошнія настаўнікі. Але найбольшы ўплыў на станаўленне творчай асобы студэнта аказаў, канешне ж, Рушчыц. “І сёння, з перспектывы далёкага часу, мне здаецца, што, каб не Рушчыц, не атрымаў бы я мастацкай адукацыі, не пераадолеў бы тых перашкод, якія ў мяне тады існавалі, каб нармальна вучыцца”, — узгадваў Пётра Аляксандравіч. Але маладосць ёсць маладосць: душа патрабавала чагосьці большага, радыкальнага, і рвалася ў Еўропу, дзе нараджалася новае мастацтва...

(Заканчэнне. Пачатак у №9 № 1 — 2.)

Такім чынам, на трэцім годзе навучання Сергіевіч з некалькімі сябрамі-аднадумцамі раптоўна “зняўся з якара” і махнуў у Кракаў, каб папоўніць свае веды ў Акадэміі мастацтваў. Спачатку засвойваў тэхніку малюнка ў прафесара Ю.Панкевіча — вучня самога Яна Матэйкі. Сяк так правучыўся год. І тут прыйшло нейкае невытлумачальнае расчараванне. Летам паехаў на канікулы ў Вільню, але назад ужо дарогі не было. “Не маючы матэрыяльных сродкаў, на другі год у Кракаў не паехаў, — піша Сергіевіч у аўтабіяграфіі. — Застаўся ў Вільні. Вярнуўся на мастацкі факультэт, у якім за год адбыліся некаторыя змены... З 1926-га па 1928-ы вучыўся ў майстэрні прафесара Сляндзінскага”. Мастак меў на ўвазе паляка Людзіміра Сляндзінскага (не блытаць з вядомым жывапісцам, яго бацькам, — Вацлавам Сляндзінскім), які, мне здаецца, таксама паўплываў на Сергіевіча, асабліва — у выкарыстоўванні мяккай вохрыста-залацістай колеравытмікі. У гэтым сэнсе можна ўзгадаць хаця б знакамітае, вельмі прыцягальнае палатно Людзіміра Сляндзінскага пад назвай “Садоўнікі”...

Трэба сказаць, што з сярэдзіны 20-х гадоў Вільня стала цэнтрам грамадскага руху, які імкліва набываў агульнанародны рэвалюцыйна-вызваленчы характар. Як вядома, у 1921 годзе, паводле Рыжскага мірнага дагавора, заходнебеларускія землі з 28 паветаў Віленскага, Навагрудскага, Палескага і Беластоцкага ваяводстваў з насельніцтвам больш за 4,5 мільёна чалавек апынуліся (да верасня 1939-га) ў складзе Польшчы. І тады пачалося актыўнае супраціўленне беларусаў супраць жорсткай польскай каланізацыі, за самавызначэнне Заходняй Беларусі. Сёння кожнаму школьніку вядомыя такія гістарычныя падзеі таго часу, як судовы працэс над Сяргеем Прытыцкім, паўстанне рыбакоў на возеры Нарач, грамадска-гуманітарная дзейнасць Браніслава Тарашкевіча, Язэпа Драздовіча, маладых Максіма Танка, Рыгора Шырмы, Міхаса Васілька і г. д. Аднак, з пункта гледжання мастацкіх працсаў, якія адбываліся ў Заходняй Беларусі ў той адрэзак часу, скажу: гэты перыяд і сёння яшчэ не зведаў глыбокага прафесійнага даследавання, таму і некаторыя імёны таленавітых жывапісцаў ды графікаў заставаліся як бы па-за рамкамі беларускага мастацтва XX ст. Я маю на ўвазе такіх творцаў з індывідуальным светлаглядам на гісторыю краіны, прыроду і свет, як М.Сяўрук, П.Южык, С.Вішнеўскі, З.Крачкоўскі, Р.Семашкевіч, М.Васілеўскі, Я.Горыд, Ю.Краеўскі.

У гэтым шэрагу — і Пётра Сергіевіч. Менавіта ў гэты час распачынаецца яго актыўная творчая дзейнасць, хаця жыццё маладога чалавека было вельмі складаным: не было дзе жыць, не было пастаяннай прапіскі ў Вільні... Праўда, з дапамогай блізкага сябра — мастака Вітаўтаса Кайрукшціса — творца знайшоў памяшканне для майстэрні і “падпольнага” начлегу ў закінутым пустым магазіне на вуліцы Якуба Ясінскага. У гэтай “пуні”, якая была пяць метраў у вышыню і мела вялізныя вокны-вітрыны, малады мастак правёў цэлых пяць гадоў, абвясціўшы сцены эцюдамі, партрэтамі, малюнкамі. Летам ён з'язджаў у родную вёску, да маці,

людзі асабліва мне блізкія. Вёска наша, размешчаная на беразе Богінскага возера, так “накарміла” мае дзіцячыя вочы, што і цяпер да возера маю вялікую цягу... Вельмі любіў маляваць нашых суседзяў, мужчын і дзяўчат. Суседзі глядзелі на мяне з жалем, кажучы: от, не маючы сваёй зямлі, забавляецца рысаваннем... Не верылі, што, малюючы, можна зарабіць кавалак хлеба. Сваёй не раілі маляваць. Цётка ўсё казала: “Каб ты навучыўся якому рамству, тады мне зрабіў бы нешта патрэбнае”. І толькі маці казала: “Трымайся, сын, ужо аднаго...”

І ён — трымаўся. У вялікае мастацтва ўваходзіў паступова, без усялякіх там зігзагаў-улукаткаў, строга прытрымліваючыся рэалістычнага напрамку. Аднак рана знайшоў у сваім жыццёвым асяродку нацыянальны нерв, тыя рысы “беларускасці”, якія будуць характэрныя для пэндзля лепшых мастакоў Заходняй Беларусі. Першую сваю персанальную выстаў-

вае прыналежнасць, а ў вачах — мужыцкая ўпартасць, упэўненасць у сваіх сілах і вера ў лепшую будучыню”. Такіх партрэтаў і ў 30-я гады, і пасля Вялікай Айчыннай вайны мастак напісаў вельмі шмат: дзеячы культуры (у тым ліку Максім Танк, Міхась Машара, Міхась Забейда-Суміцкі, Францішак Багушэвіч, ксёндз Станіслаў Глякоўскі, мастакі Ванда Гір'яд і Рафал Яхімовіч), студэнты, рабочыя, настаўніцы, вясляр, лесарубы, земляробы, калгаснікі, шмат партрэтаў любімай жонкі Стасі Кадзевічанкі (Сергіевіч), літоўскіх і польскіх сяброў...

Пасля партрэта жанр лірычнага пейзажа — другая страць мастака, якая яго не пакідала да апошніх гадоў жыцця. І сама цікавае ў тым, што большасць лепшых элегічных і пранізлівых пейзажаў ён напісаў на малой радзіме — Браслаўшчыне (“Забытая званіца”, “Вячэрняя балада”, “Вясенняя казка”, “Восенская парыва”, “Вясенняя сяўба”). Дарэчы, так

стай назвай: “На працу”. Хлопчык, бедны беззямельнік, адзін-адзіночкі, ідзе па камяністай дарозе з торбай за плячымі і кіемком у руцэ шукаць сваю папараць-кветку. Родны кут застаўся далёка ззаду. Ідзе ўдалечыню, дзе зелянеюць палі, дзе яго чакае, як ён марыць, шчасце, любоў і праца... Хутка гэтую карціну, яшчэ ў майстэрні, пабачыў паэт Валянцін Таўлай. Доўга глядзеў на яе, а потым сказаў аўтару, што яна паводле настрою ідэальна адпавядае раннім творам Купалы. Задумаўся мастак, яшчэ раз перачытаў вершы паэта пра сіроцкі лёс землякоў, пра бязвыхаднасць “долі сіроцай”, што не спазнала “сонечнай ласкі дзявочай”, і пагадзіўся з меркаваннем Таўлая. І калі ў Мінску ў 1944 годзе адкрыўся Купалаўскі музей, творца падарыў устаноўе гэтую карціну. А першы дырэктар музея Уладзіслава Францаўна Луцэвіч выкарыстала работу як ілюстрацыю да верша Я.Купалы канца 1913 года “А ты, сіраціна, жыві...”

Адразу ж пасля Перамогі Сергіевіч уладкаваўся на працу ў Беларуска-гісторыка-этнаграфічны музей, які змяшчаўся ў

“Не парвалася мая сувязь з родным кутом...”

“Я — беларускі мастак Пётра Сергіевіч”

П.Сергіевіч. “Кастусь Каліноўскі і Валерый Урублеўскі на аглядзе паўстанцаў”.

але зімой у памяшканні, якое кепска ацяплялася, прыходзілася вельмі цяжка. “Гэта былі для мяне пераломныя гады. Вялікае жаданне вучыцца, здабыць мастацкую адукацыю, а з другога боку — беднасць, матэрыяльны перашкоды, — успамінаў мастак. — Маладыя парывы і прагнасць ведаў бралі верх. Шмат хто з таварышаў пайшоў з другога, трэцяга курса ўніверсітэта. Адзін стаў фатографам, другі — шафёрам, трэці засеў у канторы... І я мог бы быць пісарам, як мой малодшы брат, але мусяў бы развітацца з маёй марай стаць мастаком”. І яшчэ яго словы: “Колькі прамарнавана добрых маладых дзён у пошуках працы! Вольнасць, якая ж ты мне дарагая! Колькі зведаў дзеля цябе я цяжару ў холадзе і голадзе, ішоў напралом, шукаючы сваёй дарогі...” Шчылівая споведзь!

У 1932 годзе Сергіевічу нарэшце пашанцавала: ён прапісаўся ў Вільні, і тут жа ўступіў у “Віленскае таварыства незалежных мастакоў”, тым самым атрымаўшы магчымасць выстаўляцца. А паказваць глядачу ўжо было што: галоўным чынам, гэта творы, прысвечаныя ўражаннем дзяцінства, пейзажы, партрэты. Не магу не прывесці адзін фрагмент з яго ўспамінаў, які, на маю думку, датычыцца ўсяго мастацтва Сергіевіча — і ранняга, і позняга: “Добра сталася, што не парвалася мая сувязь з родным кутом. Родныя краявіды і

ку Сергіевіч зрабіў у канцы 1935 года. Рэцэнзент так пісаў у часопісе “Шлях моладзі” пра гэтую экспазіцыю: “Пётра Сергіевіч ёсць жывапісец цалкам беларускі. Любым яго матывам ёсць праца селяніна на полі, вясковыя флірты, народныя гульні — словам, усё сялянскае жыццё. Ня мала ўвагі мастак прысвячае і нашай мінуўшчыне. Тут мы бачым сцэну паўстанцаў 1863 года на чале з Каліноўскім і другую карціну — “Выправа на вайну ваяроў пад кіраўніцтвам князя Усяслава...”

Можна ўзгадаць і іншыя гістарычныя палотны Сергіевіча 1930-х гадоў, прысвечаныя, скажам, Францішку Скарыну, або “сацыяльныя” — кшталту карціны “Дэманстрацыя беспрацоўных у Каўнасе ў 1925 годзе”. Але ўсё ж сёння гэтыя творы ўспрымаюцца выключна як жывапісныя ілюстрацыі “на тэму”. Аднак для таго часу, калі прачыналася самасвядомасць беларусаў, і такія карціны мелі свой сэнс. Тым часам Сергіевіч браўся і за тое, што ўжо само, так бы мовіць, ішло ў рукі, — за стварэнне натуральных партрэтаў блізкіх яму людзей: і алеем, і алоўкам, і сангінам, і вугалем. Максім Танк, які тады наведваў майстэрню свайго сябра, казаў: “Пётра Сергіевіч — своеасаблівы, з ярка выражаным нацыянальным характарам, мастак... Бачу на сцяне некалькі новых партрэтаў яго браслаўскіх землякоў, на тварах якіх выразна выпісана іх блы-

здарылася, што многія даваенныя творы Сергіевіча аказаліся ў прыватных калекцыях замежжа, некаторыя — згарэлі ў пажарах вайны.

У 2003 годзе ў Польшчы быў выдадзены на чатырох мовах — беларускай, польскай, літоўскай, англійскай — поўнакаляровы каталог “Пётр Сергіевіч. 1900 — 1984. З прыватных калекцый у Польшчы”, куды ўвайшло больш за сто твораў мастака, якія рознымі шляхамі аказаліся ў гэтай краіне.

...Калі пачалася вайна, мастак з Вільні перабраўся на радзіму. Восем гадоў ён у аўтабіяграфіі: “Замерла культурнае жыццё з прыходам нямецкіх фашыстаў у Вільню. Не маючы чаго есці, выехаў у родную вёску і там маляваў сялян. Плацілі жытам, хто чым мог. Маляваў і для сябе, падпіраючы тыпак... Перажыў на вёсцы вялікую трагедыю народную...” А потым, узгадваў далей мастак, соды прыйшлі фашысты. Забілі многіх мірных жыхароў, ацалелых вывезлі на работы ў Германію, а вёскі ўсе спалілі... Партызанскі атрад дзе змагаўся малодшы брат мастака Фёдар (у 1943 годзе Пётра напісаў яго партрэт), быў разбіты. Ратуючыся ад немінучай смерці, Сергіевіч зноў перабраўся ў Вільню, дзе быў сёй-той з былых ягоных сяброў.

З тых часоў, мабыць, адзін з нямногіх твораў — палатно “А ты, сіраціна, жыві...”. Гісторыя яго стварэння сапраўды дзіўная. Карціна была задумана пад про-

П.Сергіевіч.

вужкіх сценах вільнюскага Базыльянскага манастыра. “Як уваходзіш, бывала, — успамінаў мастак, — павее сівай мінуўшчынай і нечым блізкім, дарагім... На шчасце, пад час вайны музей ацалеў”. Што далей здарылася з установай, я распавядаў у першай частцы артыкула.

У 50-я — 60-я гады мастак піша не толькі партрэты, у асноўным пагрудныя, ды лірычныя пейзажы, але і вяртаецца да гістарычных тэм, якія яго хвалявалі яшчэ да вайны. З-пад пэндзля выходзяць такія фігуратыўныя кампазіцыі, як “Кастусь Каліноўскі і Валерый Урублеўскі на аглядзе паўстанцаў”, “Арышт Паўлюка Багрыма” і “Ф.Скарына ў рабочым кабінцеце”, але ў іх, на маю думку, бракуе моцнай эмацыянальнай жывапіснай свежасці і навізны. Больш удалы ў гэтым сэнсе, мне здаецца, кампазіцыйны “Партрэт Максіма Танка”, які ён напісаў у пачатку 1960-х. Дарэчы, Сергіевіч быў і адораным жывапісцам-манументалістам, аўтарам ікон і роспісаў храмаў у Жодзішках, Солах, Смаргоні, дзе два гады таму ў крэатыўным музеі адбылася выстаўка сакральнага жывапісу Сергіевіча з трох дзясяткаў эскізаў манументальных роспісаў 30-х гадоў. Самі размаляўкі захаваліся часткова. Ведаю, што іх вясной 2008-га даследавалі мастакі пад кіраўніцтвам доктара філалагічных навук Арсена Ліса. Экспазіцыю ў Смаргоні я не бачыў, але некалькі твораў потым было прадстаўлена на выстаўцы “ARS incognita” ў Інстытуце мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору АН БССР.

Кажуць, што да апошніх дзён жыцця, негледзячы на цяжкую хваробу, Пётра Аляксандравіч не выпускаў з рук пэндзля... Калісьці ён напісаў карціну пад назвай “Апошняя хвіліна”, дзе адлюстравана развітанне сям’і з паміраючым. Калі на пачатку лістапада 1984 года мне павадамі, што ў Вільнюсе, у тым самым доме № 30 на Антокалі, памёр мастак, я адразу ж узгадаў гэтае палатно, якое бачыў на рэпрадукцыі. А пахаваны наш выдатны зямляк на Антокальскіх вайсковых могілках...

Барыс КРЭПАК

МУЗЕІ *

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск,
вул. Леніна, 20.
Тэл.: 227 45 62.

- Мастацтва Беларусі XII — XIX стст.
- Мастацтва Беларусі канца XIX — пач. XXI стст.
- Мастацтва Расіі XVIII — пачатку XX стст.
- Мастацтва краін Усходу XV — XX стст.
- Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.
- Экспазіцыя жывапісу, скульптуры, графікі мастакоў 1940-х — 1980-х гг.

Выстаўкі:

- "Рускі жанравы жывапіс XIX — першай чвэрці XX стагоддзя".
- Выстаўка Ірыны Котавай "Шапцыры па Парыжы" Да 17.01.2011 г.
- Выстаўка "Мастацтва Узбекістана са збораў НММ РБ". Да 24.02.2011 г.
- Выстаўка да 140-годдзя Фердынанда Рушчыца. Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея РБ:

**МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ.
КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА
ПЕРШАЙ ПАЛОВЫ XIX ст."**

г. Мінск,
вул. Інтэрнацыянальная, 33а.
Тэл.: 227 87 96.

- Пастаянная экспазіцыя.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.п. Мір,
Карэліцкі
р-н,
Гродзенская
вобл.
Тэл.: (8-01596) 2 30 35.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстаўка твораў В.Альшэўскага, М.Баразны, У.Зінкевіча.

**МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА
НАРОДНАГА МАСТАЦТВА
ў в. Раўбічы**

Спарткомплекс
"Раўбічы",
Мінскі р-н.
Тэл.: 507 44 68.

- "Хараство славянскага ўзору".

**МУЗЕЙ
В.К. БЯЛЫНЦАГА-БІРУЛІ
ў г. МАГІЛЁВЕ**

г. Магілёў,
вул. Ленінская, 37.
Тэл.: (8-0222) 22 48 87.

- Пастаянная экспазіцыя. "Культура I-й пал. XIX ст."

МУЗЕІ *

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1.
Тэл./факс: 334 11 56.

- 15 — "Жарці

г. Мінск, вул.
К.Маркса, 12.
Тэл.: 227 43 22.
Экспазіцыі:

- "Мастацтва ў гарадской культуры XIX — пачатку XX стст."
- "Старажытная Беларусь".
- "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
- "3 крыніцы адвечнай прыгажосці".
- "Водбліскі ваеннай славы" (еўрапейская зброя і вайсковае абмундзіраванне XIX — 1-й пал. XX стст.).

Выстаўкі:

- "Вернутыя імгненні. Яўрэй царскай Расіі". Да 16.01.2011.
- "Павел Валынцэвіч. Фоталетапіс даўжынёй у

і замежжа".

- "Спадарожнікі дзяцінства".
- "Беларускія пісьменнікі XX стагоддзя ў творах выяўленчага мастацтва".

**ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ
МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ**

г. Мінск,
вул. Янкі Купалы, 4.
Тэл.: 227 78 66.

- Пастаянная экспазіцыя "Жыццё і творчасць Янкі Купалы".
- Цыкл музейна-педагагічных заняткаў "Дзядзька Янка, добры дзень!".
- "Курганы шмат чаго нам гавораць" (да 100-годдзя з моманту

**МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ
АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ**

г. Мінск,
пр-т Незалежнасці, 25а.
Тэл.: 226 03 98.

- Экспазіцыя: Пастаянная экспазіцыя.
- Выстаўкі: "Смерць — гэта не правасуддзе".
- "Как молоды мы были... Семейный альбом".
- "Савецкае грамадства і вайна

мастака Валерыя Бандарчука.

Экспазіцыі:

- "Культавыя прадметы" ("Дамавая царква", паўночны рызаліт палаца).
- "Загадкавыя фантазіі мора" (грот палаца).
- Экспазіцыя, прысвечаная дзяржаўнаму дзеячу СССР А.Грамыку.
- "Чырвоная гасцеўня".
- "Зала ўрачыстых прыёмаў".
- Экспазіцыя адкрытага захавання археалагічнай калекцыі музея (цокальны паверх паўднёвай галерэі).
- Вежа палаца Румянцавых і Паскевічаў

Экспазіцыя "Уладальнікі Гомельскага маёнтка Румянцавы і Паскевічы".

Выстаўкі:

- "Повязь часоў".
- "А па начах мне сняцца коні..."

вагоне, у партызанскай зямлянцы.

- На тэрыторыі музея працуе пнеўматычны цір.

Выстаўкі:

- "Айчынная вайна 1812 года" (з фонду Кобрынскага ваенна-гістарычнага музея імя А.В. Суворова).
- "Музей крміналістыкі".
- Ваенная тэхніка на адкрытай пляцоўцы.

ГАЛЕРЭІ *

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА

г. Мінск,
вул. Казлова, 3.
Тэл./факс: 290 60 10.

- "Калядны фэст". Да 30.01.2011 г.
- "Нам засталася спадчына...". Да 30.01.2011 г.

**МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ
"УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"**

г. Мінск,
Кастрычніцкая
плошча, 1
(Палац Рэспублікі).
Тэл.: 227 26 12.

"Ёлачны базар".

**ГАЛЕРЭЯ
ТЫЗЕНГАЎЗА**

г. Гродна,
пл. Тызенгаўза, 4.
Тэл./факс: (8-0152) 72 27 57.

- Выстаўка работ беларускіх мастакоў.
- Выстаўка "Мелодыі горада" студыі "Прамень".

**КАРШІННАЯ
ГАЛЕРЭЯ
Г. ВАШЧАНКІ**

г. Гомель, вул.
Карповіча, 4.
Тэл.: (8-0232) 77 75 20.

Экспазіцыя:

- "Гаурыла Харытонавіч Вашчанка".
- Выстаўка-продаж твораў выяўленчага мастацтва, сувеніраў і тавараў для мастакоў.

Выстаўкі:

- Выстаўка работ Аляксандра Ісачова і Алега Арлова.
- Выстаўка "Лунаючыя кветкі".

**Паўночнае крыло палаца
Выстаўкі:**

- "Вышыўка Наталлі Коршак".
- "Свет звяроў Гомельшчыны".
- Куток жывых экзатычных рэптылій.
- Зімовы сад.
- Свет субтрапічных раслін жывёл.

**ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ
МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ**

г. Гомель,
вул. Пушкіна, 5.
Тэл.: (8-0232) 77 60 60.

- Ваенна-гістарычная экспазіцыя, прысвечаная гісторыі Гомельшчыны.
- Лакальныя экспазіцыі ў санітарным

УВАГА!

**НАГАДВАЕМ!
НАЙЛЕПШЫ
ПАДАРУНАК СЯБРАМ —
ПАДПІСКА НА ГАЗЕТУ
"КУЛЬТУРА"!**

**Падпісныя індэксы:
індывідуальная
падпіска — 63875,
ведамасная
падпіска — 638752.**

Паспяшайцеся на пошту!

паўстагоддзя".
Дом-музей ІЗ'езда РСДРП
г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а.
Тэл.: 290 68 47.

- Пастаянная экспазіцыя "Гісторыя ІЗ'езда РСДРП".
- "Чароўныя лапічкі для сына і дачкі". Да 28.01.2011 г.

**ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-
МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ
ЯКУБА КОЛАСА**

г. Мінск,
вул. Акадэмічная, 5.
Тэл.: 294 91 96.

- Пастаянная літаратурна-мемарыяльная экспазіцыя "Якуб Колас. Жыццё і творчасць".

напісання паэмы "Курган").

- "Плянучы будучыне ў вочы..." (да 65-годдзя з дня адкрыцця першай экспазіцыі музея).

**ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ
ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАЙ
ЛІТАРАТУРЫ**

г. Мінск, вул.
М.Багдановіча, 15.
Тэл.: 334 56 21.

Выстаўкі:

- "Святло стагоддзяў".
- "Свет шчодры. Свет мяне паўторыць..." (да 80-годдзя з дня нараджэння У.Караткевіча).
- "Васіль Быкаў. Шлях, вызначаны лёсам".
- "Пушкінскія музеі Расіі

1941 — 1945".

- "Вітражы партызанскай мудрасці і кемлівасці". Да 12.05.2011.

**ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-
ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ**

г. Гомель, пл.
Леніна, 4.
Тэл.: (8-0232) 74 19 11.

Цэнтральная частка палаца

Выстаўкі:

- "Чараўніцтва і магія" (выстаўка васковых фігур).
- Выстаўка "Арт-ёлка-2011".
- Выстаўка-кірмаш "Лялькі-абярэгі".
- "Жыццё як застылае кіно".
- "ЗД. Стэрэапіс па тканіне".
- Выстаўка памяці

**ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ
МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ**

г. Гомель,
вул. Пушкіна, 5.
Тэл.: (8-0232) 77 60 60.

- Ваенна-гістарычная экспазіцыя, прысвечаная гісторыі Гомельшчыны.
- Лакальныя экспазіцыі ў санітарным

ТЭАТРЫ*

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
АКАДЭМІЧНЫ
ВЯЛІКІ ТЭАТР
ОПЕРЫ І
БАЛЕТА
РЭСПУБЛІКІ
БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1.
Тэл./факс: 334 11 56.

- 15 — "Жарці

(Рагнеда)" А.Мдзівані.

- 16 — "Карміна Бурана". "Кармэн-сюіта".
- 19 — "Шаганяна". "Пахіта". "Трыстан і Ізольда".

**РЭСПУБЛІКАНСКІ
ТЭАТР БЕЛАРУСКАЙ
ДРАМАТУРГІІ**

г. Мінск, вул.
Крапоткіна, 44.

Тэл.: 334 60 08.

- 15 — "Чарнобыльская малітва" С.Алексіевіч.
- 16 — "Чайка" А.Чэхава.
- 18 — "Адвечная песня" Я.Купалы.
- 19 — "Жанчыны Бергмана" М.Рудкоўскага.
- 22 — "Сублімацыя любові" А. Дэ Бенедэціці.

БЕЛАРУСКІ

**ДЗЯРЖАЎНЫ
АКАДЭМІЧНЫ
МУЗЫЧНЫ ТЭАТР**

г. Мінск, вул. Мяснікова, 44.
Тэл.: 200 81 26.

- 15 — "Бураціна.бу" А.Рыбнікава.
- 15 — "Марыца" І.Кальмана.
- 16 — "Чырвоны Каптурыйк. Пакаленне

НЕХТ А.Рыбнікава.

- 16 — "Прынцэса цырка" І.Кальмана.
- 17 — "Дарэя" Т.Хрэннікава.
- 20 — "Кармэн-сюіта. Дывертэсмент з балета "Шчаўкунок".
- 21 — "Юнона і Авось" А.Рыбнікава.
- 21 — "Вясёлая ўдава" Ф.Легара.

**БЕЛАРУСКІ
ТЭАТР
"ЛЯЛЬКА"**

г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2.
Тэл.: (8-0212) 36 32 50.

- 15 — "Дэкамерон" Дж.Бакачча.
- 16 — "Дапытлівы слонік" Р.Кіплінга.
- 22 — "Загубленая душа, або Пакаранне грэшніка" Я.Баршчэўскага.